

Ранко Младеноски

ЧУВАРОТ
НА ТАЈНАТА

Чуварот на тајната

Ранко Младеноски

ЧУВАРОТ НА ТАЈНАТА

Ранко Мпаденоски

ЕДИЦИЈА
СОВРЕМЕН МАКЕДОНСКИ РАСКАЗ

Издавач:
Современост

За издавачот:
д-р Васил Тоциновски

Редакција:
д-р Васил Тоциновски, главен и одговорен уредник
Славчо Ковилоски, извршен уредник
Никола Алтиев, уредник

Чуварот на тајната

Ранко Младеноски

ЧУВАРОТ НА ТАЈНАТА

- раскази -

Современост
Скопје, 2008

Ранко Младеноски

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.3-32

МЛАДЕНОСКИ, Ранко

Чуварот на тајната / Ранко Младеноски. - Скопје :
Современост, 2008. - 138 стр. ; 20 см - (Едиција Современ
македонски расказ)

ISBN 978-608-4501-07-7

COBISS. MK-ID 73481482

ГРДОТИЈА

Дали има на овој бели свет...

Нема, нема, не ќе се роди...

Народна

Грдотијата по вторпат ја видов во замаглениот одраз на некое старо огледало или на некое калливо вирче собрано во темната улица која, не знам ни зошто ни како, луѓето ја викаа „Естетска“, а во градските маслосани и испрашени дефтери беше заведена како улица „111“ или улица „222“ или улица „333“ не знам, не сум сигурен, но знам дека беше со три исти грди и прости броеви. Можеби беше и улица „444“, или улица „555“, но за мојава грда приказна тоа, барем сега за сега, нема никаква естетска важност или, пак, релевантност како што велат оние учените или, пак, оние што се прикажуваат за такви.

Дали беше ѓаволот лично дојден од длабоките темници земни, не знам, но знам дека беше нешто многу грдо, со лице на кое не се распознаваа вообичаените делови и подвлечените црти, туку само не-

каква флуидна смеса или маса во која постојано се мешаа очите со челото, ушите со устата и такви слични неверојатни нешта од кои мозокот избекумен почна да ми работи под полна пареа. Во еден миг, само во еден неверојатно краток миг, јазикот му дојде на вообичаеното и на најверојатното и на најможното и на најверодостојното место и ми го исплази како мало дете. Ми се причини во мигот како сета улица да беше прекриена со лигавиот јазик на грдотијата. Ги помрднав моите мрзливи нозе за чекор-два наназад и дали од мојот страв или, пак, од недокваканите улични темнилки, грдотијата ја снема, исто како никогаш и да не била тука. Се завртив, си го прибрав сето бледило на мојот сурат и ѝ се загнав на улицата која народот, и до ден-денес не знам зошто, ја викаше „Естетска“.

По сто, можеби двесте или петстотини метри, не знам, застанав да земам малку здив, душата да си ја вратам кај што ѝ е местото. Откако ги истркалав во главата вцрвенетите и отворени очи, сфатив дека сè уште сум на истата улица, оти видов дека на таблата од куќата што се свереше во мене имаше три исти грди и прости броеви, а веќе ви реков дека не се сеќавам кои. Од мојата десна страна идиотски висеше едно огромно огледало во кое беше врамена мојата глупава глава која во тој миг на страв и плашливост ми се виде многу грда. Никогаш не сум верувал ниту сум се плашел од некакви зли натприродни сили, ама тогаш, во тој момент, ми се причини дека сите стравови и стравотии од светов сум ги прибрал кај мене како да ми се најблиски роднини. Во уплавот, без да бидам свесен што правам, зедев еден голем камен и го фрлив кон огледалото. Глупавиот камен се одби како од гума од уште поглупа-

вото огледало и ме акна по мојата најглупава тимба која миг потоа ми тресна на смотаниот плочник од улицата со смешно име и пред очиве, како на филмско платно, ми излезе една насобрана вода покрај тротоарот која снимаше сè што се случува во висините на блиската ѝ околина. Во тоа „сè“ влегуваше и страшната грдотија која од вирчето или од огледалото ми се смееше посредно во моето преbledено лице.

Од отсјајот на осминката од Месечината или можеби од некое за мене незнајно собитие во мрачната улица, или од некакви уроци на Циганката која ден пред тоа ми рече два дена од дома да не излегувам, во следниот миг ми се причини, како на бела дења, дека во насобраната вода го гледам газот од жена ми во анфас. И тоа од гледната точка на мојот кревет кога таа со топлиот гол газ вадеше ладно пиво од фрижидерот и кога моето кругче на фокусирање ќе се залепеше за горниот дел од пукнатината каде што двата брега формираа една неверојатно веројатна вдлабнатина. Фрижидерот, како некој Бог семоќен, ширеше студенило и од тоа исчезнуваше сета топлина од лицето на газот нејзин.

Но, да го оставиме сега ладното пиво, лицето од газот на жена ми покрај фрижидерот и клокотот на нејзиното секогаш суво грло, зашто таа глетка беше само дел од секундата по што исчезна во неврат.

Немојте сега да си мислите дека јас ја избегнувам горенаведената тематика затоа што сум љубоморен кога читате за пивото на жена ми. Не, не лажете се, не бидете наивни, односно не наседнувајте! Не само што самиот сум свесен, туку и многумина „ме пофалиле“ дека абер немам од пишување и од

опишување, така што од таа страна јас сум си сосема мирен и спокоен. Од мојот опис, значи поради „талентот“ што го немам, вие претстава немате како изгледа тоа што јас ви го (о)пишувам. Да побаравте, на пример, фотографија од ладното пиво на жена ми, јас за тоа можеби би можел и да ве убијам, зашто таа секогаш одеше да се фотографира кај професионалци. Но, вака, мака немам! Ама, друго, друго ми беше зборот. За грдотијата!

Откако малку од малку си го прибрав умот, станав, се исправив. Не поминаа ни неколку мига, забележав како од спротивната страна на улицата се вдадоа неколку црни мерцедеси чии таблички во мракот не можев да ги видам, но насетував дека нивните чудни и страшни регистрации почнуваат со А или со Б, можеби со В или, пак, со некоја друга грда и глупава голема буква. Не знам зошто, но се сокрив во еден темен агол, иако и во моето тогашно лудило бев свесен дека не сум направил никакво добро и плодносно криминално дејание. За пакост, автомобилите застапаа токму пред моите замаглени очи и јасно видов кога се отвори вратата од еден црн „мерџо“ и кога оттаму излегоа неколку шешири, седум-осум автомати и еден грд и низок заповедник.

- Ќе ги уништите оваа вечер сите производителите на топли пива и на ладни чкембе-чорби, заповедаше гласноговорно заповедникот. Ќе ги уништите и сите оние дембели кои ги мрзи сами да си земат ладно пиво од фрижидерот и кои им заповедаат на жените да им носат пиво од замрзнувачот (така рече: замрзнувачот, и мене крвта ми смрзна во капиларите) и кои ги молат швалерките да им мешаат шприцер со гол газ. Тоа се, тоа се, тоа се - се пенавеше сувото заповедничко грло - тоа се воајери, сиркачи, манијачишта, тоа се педери низаедни.

Во мојата разулавена безнадежност очекував дека барем еден, само еден, не повеќе, еден барем од шеширите и од автоматите, толку, ништо повеќе, дека можеби еден куршум од залепените шаржери ќе излезе и ќе се спротивстави на гнасната заповед. Дека ќе застане на страната на нападнатите, на страната на угнетените и експлоатираните, на страната на малодушните, на страната на уплашените, на страната на оние на кои им се закануваше смртна смрт. Дека ќе рече, на пример, оти не оди тоа така, дека Уставот ја гарантира слободата, дека секој има право да прави што сака сè додека не му стане криво некому, дека, на пример, не се убива туку-така за едно топло пиво, дека можеби не се убива туку-така ниту за еден ладен женски газ, или дека сите меѓународни декларации за почитување на човековите права не дозволуваат такви нешта, или таква некоја улавштина или слична глупост. Но, не! Сите шешири, сите автомати и бројното стадо од куршуми беа заспале во долг недемократски сон. Само заповедничето беше будно за да ја изврши, можеби или веројатно за него така изгледаше, задачата на ноќта.

- Ќе ги збришеме од лицето на земјава сите тие и такви антиелементи, топлопивци и ладногазовци, ниту еден од нив да не остане, да видиме бел ден, да ни светнат бели мугри и... - и сè така се занесуваше дебелото и ниско заповедничеште пикајќи си го мрсулавиот нос во брадите од шеширите и од автоматите. И одеднаш во темницата туку се заврти накај мене и крикна како смртно рането животно:

- И тоа ќе почнеме овде и веднаш!

По тоа негово „веднаш“ никој веќе не можеше да ги запре разулавените шешири и автомати. Сега на сите им бев ачик, иако беше темница и иако бев

скриен во мрачен агол. Оној Шешир што беше најблиску до мене го извади шеширот и тогаш, во тој неверојатно одвратен и најверојатно најодвратен миг, го видов истиот оној ѓаволски омјаз кој немаше никаков облик, ами само разлигавена смеса во која се шетаа очите, устата, ушите... Чув силен тресок откако автоматот му заповеда на молчеливиот и конформистички надоеен куршум да се прошета со светлосна брзина низ мојата неверојатно глупава глава. И потоа уште пострашен мрак. Темничиште невидено.

* * *

Кога ги отворив очиве, од гледната точка на мојот болнички кревет прво ја забележав сестрата која немилосрдно пикаше игли во мојата кутра и истенчена кожа. Неколку дена пред тоа ме беа одвеле во болницата поради една неверојатно банална работа - некаква смешна настилка или некоја недоквакана преладеност на носот. За да се обидував да ги убедам дека не ми е ништо и дека нема потреба за една таква ситница постојано да ми пикаат игли и, како што вели народот наш умен, да „ме клукаат“ со апчиња. Но, сила Бога не моли, или молба Бога не сили, такво нешто ми зборуваа, и ни пет ни шест, ме пикнаа во, барем сега за сега, мојава полужабја перспектива од болничкиов кревет. Жена ми беше ми донела некакво јужно овошје и североисточен зеленчук, па некакви сокови од западот и такви слични нешта (Боже, колку сме глупави! Таквите задуши и понади непромислено им ги носиме на умерените, но и на живите кога се болни, кога се пред умирање и кога не можат ништо ниту да пијат ниту да јадат, а не ни текнува да им однесеме додека се

живи и здрави и кога „можат!“). И заминала, најверојатно и најмногу, барем јас така си мислев тогаш, затоа што не сакала да ме разбуди. Жена ми!

Во болничката соба навистина имаше нешто како фрижидер, но сестрата од него не вадеше ладни пива со гол газ, туку стокмена во бел мантил од таму точеше некакви шишенца и игли, многу игли, безброј игли. Игли, игли! Ми се чинеше дека внатре, во тоа нешто што личеше на фрижидер, иглите се котат како глумци.

Дали од некој страв или можеби од пустата желба да си ја сменам мојата поданичка, инфериорна перспектива, за миг смислив план за „спасувачка мисија“ во која имаше само еден учесник, а тоа беше - јас. На помладата медицинска сестра ѝ реков дека, со проштение, ми се моча. На постарата медицинска сестра под мантилот ѝ пикнав нешто, не се сеќавам, навистина не знам што, од понатамошната која жена ми ја донела од сите страни на светот, а сè со цел да ја убеди помладата сестра дека, со проштение, навистина ми се моча. На помладиот доктор му објаснив „стручно“, онолку колку што ми сечеше умот, дека на небесата се случуваат чудесии и дека итно ме викаат на консултации во Централата како најверојатно можен „стручњак“ (да, да, „стручњак“, токму така ме викаше една моја „пријателка“ и никогаш не забораваше да потенцира: „во наводници!“). На најстариот доктор не требаше ништо да му објаснувам, зашто тој и без тоа беше зафатен со најмладата медицинска сестра на која „стручно“ ѝ ги откриваше тајните на „Хипокритовата заклетва“ (дури и Господ лично да слезе од Небесните Сводови не ќе може да ме убеди дека тоа - како што тврдат многумина, односно сите - се викало „Хипокра-

това заклетва“!). На портирот му фрлив едно јужно овошје (од жена ми понада за мене, а во негови раце и во уста негова) и како фурија истрчав на мизерното уличе меѓу „Ушно“ и „Очно“. Пред „Мозочно“ бев мошне внимателен и се криев во темниците, зашто ако ме видеа и ако ме фатеа тука, којзнае кога ќе ме пуштеа од таму. Каков што си бев улав, најверојатно или најможеби никогаш.

* * *

За миг, за милионити дел од секундата можеби, односно најверојатно, се најдов на мојата улица, односно на улицата во која живеев, односно на улицата во која се наоѓаше мојата кука, односно на улицата во која живееше мојата жена, односно мојот животен сопатник, односно мојот најверен непријател, барем во тој глупав дел од секундата така си помислив. А токму така ми пресече умов, зашто мојата улица беше иста како онаа мрачна и лигава улица чие име беше со три исти грди и прости броеви, а која луѓето, најверојатно од немајкаде, ја викаа „Естетска“. И токму кога сакав, односно токму кога помислив, односно токму кога кај мене се јави желбата да се стрчам и да се пикнам во мојот роден кревет, од мојата родена кука излезе една, така ми се причини во мигот, од мајка неродена црна сенка во која подоцна, кога ми се приближи на мошне непристојно и недозволено растојание, односно до мојот нос, го препознав познатиот професионален и „стручен“ градски фотограф кој страшно ме потплукуваше во мојот љубоморно зачуден и пребледен сурат: ладно пиво, ладно пиво, ладно пиво... И откако ми ги удри неколкуте вербални шлаканици, на заминување ме проколна, многу гнасно ме прокол-

на: Да си го јадеш газот, ми рече, и да си го гледаш во профил на матно огледало, и да ти умре козата, ми рече! И некаква матна спомна. Во безумието истрчав до мојата родена порта и тогаш, во тој краток миг, од отворениот прозорец на моите родени соседи безмилосно почнаа да паѓаат најбезобразните ноти на веков кои немилосрдно ме удираа во темето: *Дали има на овој бели свејѝ...* На сината табла, која од сидот на соседовата родена кука љубопитно се свереше во мојата умоболно отворена уста, со брзина на најулавиот збор ми блеснаа во очиве трите шестки и постојано непостојаниот сурат на грдотијата од „Естетска“. Ушите и распаметената мозочна кора ми беа зафатени со вербалните шлаканици произведени од мојот роден фрижидер: ладно пиво, ладно пиво, ладно пиво...

КОПНЕЖОТ НА СТАРИОТ РАСКАЗ

Таткото мој, едно полуписмено номадско дивјачиште тргнато на пат да се очовечи и да се цивилизира, ме роди пред десет милениуми и ме остави во вечноста да страдам во нечитачка осаменост. И мајка и татко ми беше таткото мој, и роднина и пријател, зашто освен него немав никого на веков. Главата ми падна на пергаментот што стариот мој татко грижливо го беше подготвил од магарешка кожа пред мачното раѓање мое. Се мачеше кутриот, многу се мачеше. Бдееше над секој дел од моето тело и ваков каков што сум сега ме здипли во едно кожиште и ме пикна во студениот и влажен долап од неговото привремено камено живеалиште во скрките кај Кокино, кај Кохинор, дијамантот наш, Брегот на светлината. И ме остави сам во темничистето од камарата, ја спрашти некаде по светов и очи веќе не му видоа буквите мои. И душман невиден ми стана создателот мој.

Не знам колку векови, милениуми можеби, чмаев во дупката кога дојдоа едни скитници, ме

зграпчија со грубите и гнасни раце и ме пикнаа во еден кош магарешки. Долг, многу долг ми се виде патот. Со денови и ноќи патувавме низ дивината на-паѓани од дивјаци подиви и пострашни дури и од моите нови стопани. Се бранеа кутрите, јуначки се бореа, а многумина од нив си ги оставија коските по патот. Во паузите меѓу две крвави борби ќе заста-невме покрај некоја река и туку ќе нагрвалеа дивја-чиштата во воџето и како мали деца се радуваа. И тогаш резили големи пред буквиве мои се чинеа. Ќе си ги начекаа жените натртени над бистрата вода и ќе ги донатртеа без срам и без перде. Им ги покри-вав очите на редовите мои, ама сè беше залудно, зашто вресоците бесрамни допираа до секој лист од густата шума, до секоја капка од разбеснетата вода и до секој кош на грбот од магарињата тврдоглави. И глувотија страшна и неподнослива паѓаше потоа во дивата природа откако ќе завршеа оргиите живо-тински, а човечки. Потоа, откако ќе им поминеше сонот, ќе се накренеа во лов со копјата отровни и по гозбата дивјачка ќе го фатеа патот.

Патот нè одвлечка до една бела широка вода, нè качија на стара гемија и почнавме да се нишаме по далгите како улави. Ниту на тој долг и здодевен пат никој, ниту еден од тие дивјаци, не ме зеде да ме отвори и да прочита некој ред. Никој! Душава ми копнееше по копно. Зошто ме зедоа од камарата ка-мена и зошто ме влечкаа по патиштата, сфатив кога стигнавме во еден голем град и кога ме продадоа, не знам за колку пари, на едно стутулено човече, библиотекарче. Нè грабна под мишка мене и некои дру-ги писанија и по кратко време нè одведе во едно го-лемо дувло на безброј наши сестри и браќа по кожа и мастило.

Пишано ми било тогаш да се најдам во големата библиотека. Долго време дремевме во дупките и мирно беше, тивко како да се истребил сиот живот на Земјата. Библиотекарчето стутулено понекогаш ќе земеше жолт папирус и пишуваше нешто на него со црни букви шетајќи низ библиотеката и броејќи нè како овци.

Но, несреќа страшна нè снајде. Ужасен беше пожарот што нè зафати овде пред седумнаесет векови мерено со човечко време. Моите сестри и браќа гореа како во пеколот и страшен плач се разлеваше од нивните страници низ ходниците недогледни. Сите букви ми пребледеа од страв и тогаш во еден миг низ моите малубројни страници ми помина една страшна мисла, ненапишана во мене - ќе изгорам, огнот ќе ме спепели, ќе умрам осамен, без човечка смеа или солза, сеедно, и никој во времињата идни нема да знае дека воопшто сум постоел. Најстрашно беше тоа што јас бев, со јазик човечки кажано, невин расказ. Толку стар, а невин! Ниту една човечка рака, освен од творецот, таткото мој, ме немаше допрено внатре во сржта моја, во буквите. Ниту едно око човечко ме немаше погледнато. Ниту една душа не се беше растреперила над моето тело буквено. Ми идеше да липам како мало дете, или како старец кој пека по живот, а живот нема во него. И лутина ме фаќаше. И бес. И гнев гнасен. Ми идеше да си ги собирам словата и ценем да фатам. Ама, се плашев. Ми беше страв дека ќе ми се измеша телото и потоа не ќе можам да си го составам онака како што ме скрои таткото мој. И седев. И чекав. Смртта моја си ја чекав. Огнот да ми ги пеплоса сите значења сегашни и идни. Подобро така, си велев со умот мој сказничен, отколку да куртулам со измешани букви

и да чмаам во некое библиотечиште од сите гледан, а од никого невиден, од сите читан, од никого неразбран. Ама, ете, не ми бил дојден денот, не ми било пишано да ме отпише огнот пеколен. Се заврти неколку пати крај дупката во која чмаев и се потуњоса низ темничиштето. Ме одмина. Јазици пламени веќе не му видов. На огнот. Душманот наш од памтивек и од непамтивек.

А ме спаси токму тоа што секојдневно ме уми-
раше. Ме спаси тоа што никој не ме извади од дла-
боката дупка во карпиштето темно и никој не ме
прочита. Животот ми го спаси мојата долговековна
смрт. Библиотекарчето стутулено толку длабоко ме
беше испикало, што и илјадагодишен оган не ќе мо-
жеше да ги спржи моите редови. И така куртулив од
огнот. Ама друга мака ме стегна. Кај што огнот не
може да допре ниту со најдолгото јазиче, таму чове-
кова рака тешко припарува. И така си останав уште
долги векови во мракот ни виден ни чуен, ни читан
ни препишан. Покрај пеплосаните браќа и сестри
мои по кожа и мастило. Крај душите и духовите
нивни.

И секој ден овде, сега, во прашиништево од
рафтовиве ладни ме стега срцево, оној дел во кој ју-
накот мој пресече и реши да стапне на сводот небе-
сен без страв дека ќе се витоса удолу во празнината.
Јунак е јунакот мој. Бестрашен. И срце има. Срце
негово во срцево мое. Ама цабе! Дури и овде, покрај
толку умни луѓе, јас си останав невин - никој не сака
да ме земе и да ме прочита. И осамен сум и тажен,
иако покрај мене голтаат прашина бројни други
пергаменти и папируси, книги со тврди корици и
слаби срца, билтени, мемоари, енциклопедии и слич-
ни такви чуда писмени, а и неписмени. И во нив има

сè и сешто за дамнешните времиња и настани. По векови и по години напишано. Чitam кога некој пред буквите мои ќе ги отвори големите книги. Дури и за пожарот пишува во големата библиотека, денес Александриска што ја викаат, во кој останав жив и здрав. Но, никаде нема ниту збор за мене. Ниту буква една. Ништо. Како да не сум бил таму. Како да не сум преживеал најстрашни стравови.

А колку се радував, кутриот јас, кога ме истрагаа оние рачишта од дупката пред многу векови и кога помислив дека дошле моите пет минути и на таткото мој одамна упокоен, а жив во мене, со име оставено на крајот од буквите и од редовите мои.

А тоа вака стана. Дремка столетна ме беше фатила кога чекорите почнаа да ја тресат застоената пепел од камењата стари. И се израдував. Многу се израдував. Дури и јунакот мој почна да скока од радост, иако во приказната моја не му беше препишано, не му беше оставено во аманет такво дејство да прави. Се распамети јуначиштето мое од радост. И сите букви стари почнаа да ми играат од што им дојде некоја милина, зашто поверуваа дека некој, конечно, ќе ме земе и ќе почне да ме чита. Залудно се радувавме. Зашто историјата од камењата крај Кокино ни се повтори како кошмарна реприза и овде. Прво со еден долг стап малку по малку ме измолкнаа од дувлото, а потоа ме зграпчија грубите раце. И наместо да ги раздиплат моите страници и да ме употребат за она за што бев создаден, да ги прочитаат моите букви, значи, новодојдените дивјаци нè собраа и нè пикнаа во некакви сандаци мене и неколку други одвај преживеани сестри и браќа мои. По некое време, којзнае колку долго, повторно се нишавме на водени далги и јас веќе знаев - нè носат

некаде пак да тргуваат со нас, да нè продадат, а не да нè читаат. Кога нè растоварија и кога ги подотворија малку сандаците, мене ми се развидели пред очиве и ми стана јасно дека сме во истиот град крај белата вода. Нè натоварија на еден карван од не знам колку коњи и патот што го одевме ми беше добро познат оти сиркав низ цепутките - се враќавме назад од каде што оние безобразни дивјаци ме доведоа во несреќната библиотека. Во еден град што луѓето го викаа Скупи нè оставија во темен манастирски подрум и јас кутриот не можев да видам колку се збогатија оние наши нови неписмени стопани на сметка на нашите букви.

По долги векови без око човечко писмено да ме сирне барем малку, повторно нè собраа од подрумот, ни ставија некакви бројчиња на грбот и нè внесеа во една голема зграда во која имаше простории многу со бројни рафтови. И сега сум тука во друштво со луѓе кои се прикажуваат за многу писмени, а ниту еден од нив сè уште не сака да ги отвори страниците мои и да ме прочита. Викам, врескам, се дерам на мртво, ама никој не ме слуша. Да знаат колку стари букви има во мене и колку тајни кријам, цела институција, како што велат денес, ќе отворат само за мене и ќе ме проучуваат, ќе ме дешифрираат, ќе ме сликаат, главна ѕвезда ќе станам по медиумиве денешни. И таткото мој стар, покоен и заборавен. Ама ништо од тоа. Пустите желби мои само останаа, зашто денешниве се заразени од мрза невидена и нечуена. Сите сакаат преку ноќ да се прослават, а никој да чепне и долго време да чепка. Колку што треба. Не сакаат да губат време. Од устите нивни севезден само слушам дека животот денешен бил многу динамичен и дека не можело и не смеело да

се губи време во долго читање само на едно писание. Дембелана, како што знаеше да каже еден упорен и умен читач од нив.

Дремам во рафтовиве. Нема во мене ниту трошка надеж дека некој ќе му ја одземе невиноста на писмото мое. Единствено што можам да правам е да ги набљудувам овие што се врткаат во библиоте-кава недалеку од реката што јас одамна ја знаев како Аксиос, а овие денешниве ја викаат со чудно име Вардар. Со нивно писмо сум роден, дамнешно, забора-вено. И знам дека сум дома. Меѓу потомците од таткото мој и мајка што ми беше. Многу сличности имаат моите редови со буквите што ги гледам во книгиве нивни нови во многу умноженија. Ама овде во оваа обезимена земја сè помалку и помалку им е гајле за минатото нивно. Да знаеше таткото мој што судбина ќе го снајде трудот негов заради раѓањето мое, ќе дигнеше раце од сè и ќе си направеше опин-ци од кожата магарешка, а не да ја троши залудно за расказ оставен барем да го сирнат поколенијата негови. Да научат нешто за себе од дамнешните стр-авови човечки.

Дремам во метежов. Такво писание имало писа-нието на таткото мој полуписмен. Но, еден ден, кога таткото мој втор што го чекам со милениуми ќе ме изнесе на виделина, сите ќе ми се чудат и ќе збору-ваат за мене. Слава моја и нивна во времиња идни и безвремени.

Зашто никој не може да го спречи неминовно-то. Колку повеќе ме туркаат во темница душманите на кутриве денешни потомци од таткото мој, толку поголема станува мојата сила која како светлина ќе се растури кога ќе ме раздиплат и ќе ги допрат своите корени. Треба само да го чекам времето кое мора

Чуварот на тајната

да дојде, како што денот упорно и неминовно ја уби-
ва ноќта со светлината своја.

Зашто, навистина, никој не ќе може да го спре-
чи неминовното кога ќе дојде времето негово и во
исто време - мое! Бидејќи и љубовта и омразата и
одмаздата се вечни - кожа за кожа, буква за буква!

ШАПТЕР БР. 321

Младата службеничка од десната внатрешна страна на шалтерот, пред да седне на удобната бубакарна фотелја и уште пред да ѝ удри во ноздрите црната арома, несвесно и некако недоветно го истури свежото утринско кафе на предвоеното, сега веќе остарено биро и ги избербати формуларите кои не ни очекуваа дека место претпладневен мур ќе добијат утринско жешко кафе коешто ќе им ја оцрни белината, ама и содржината. По едноминутното тупкање, службеничката ги забриша згора-преку документите и - знам дека не верувате, ама токму така се случи - се откажа од утринското кафе и од петтата цигара во првиот седмичен ден. Од чантата го извади стариот, веќе дотрошен лак за нокти што ѝ го подари неодамнешниот нов пријател и како што го забриша бирото, така набрзина и си ги излакира ноктите на кои, пред да бидат разубавени, се распознаваше ветата боја изгризана од корозираниот заб на времето. Од изразот на нејзиното лице можеше да се претпостави дека не е задоволна од завршената работа врз нејзините кривки нокти. Долго време гледаше ту во ноктите ту во чекалната.

И стана. Си ја зеде чантата, се стрча кон вратата и излезе низ неа како фурија надвор во атмосферата. Пребледените граѓани-чекачи пред шалтерот уште долго време останаа со отворени усти. Не знаеја што да прават - дали да ја чекаат улавата девојка која не им кажа дали воопшто ќе се врати и, ако се врати, кога ќе се врати, или пак да си ги соберат хартиите и да си се вратат дома, па утре повторно да си ја испробаат среќата пред истиот шалтер.

Еден од нив, повеќе луд отколку збунет, им предложи да чекаат сè додека не си ја завршат работата за која се дојдени, независно од тоа дали тука ќе дремат уште два-три часа или, пак, уште два-три дена. Им предложи нешто што го смислуваше многу долго време - еден да отиде да купи храна за три дена и да се врати (другите ќе му го чуваат редот) за да можат да ѝ покажат на безобразната девојка дека тие се многу поупорни отколку што таа мисли дека се.

Навистина не знаеја што да прават. Се прашуваа меѓу себе со зачудени погледи и така си одговараа, па не разбираа ниту што прашуваат ниту, пак, што им одговараат нивните сограѓани-сочекачи. Можеби беа луди, можеби беа премногу изнервирани од безобразлукот, можеби беа дојдени од далеку па не можеа да го одлагаат чекањето, можеби им беше забрането да се нервираат, зашто на таков начин може да си ја влошат својата и без тоа нездрава здравствена состојба, можеби беа поупорни отколку другите пред нив, можеби не ни насетуваа што уште ги чека пред шалтерот, можеби многумина од нив така само седеа пред глупавиот шалтер, а немаа никаква работа ниту за заверување ниту за заведување, но едно беше сигурно: младата девојка замина без да им појасни дали ќе се врати и ако се врати - кога ќе се врати. Зашто нејзиното излегување се случи во време кога не беше време за пауза, кога не

беше време ниту за завршување на работното време и кога никој не очекуваше такво нешто, или кога сите најмалку очекуваа да се случи такво нешто или нешто слично на тоа.

Потоа дојде главниот. Ја влечкаше вратоврска-та по земјата, со новите чевли им удираше клоци на последните во редот, мавташе со замрсените прсти за да си направи пат до шалтерот. Кога виде дека шалтерот е празен од внатрешната страна, односно кога виде дека ја нема младата службеничка од шалтерот, односно кога виде дека граѓаните-чекачи залудно чекаат, се разлуту. Многу се разлуту. И тоа не ѝ се разлуту на девојката која без никакво објаснување (ќе се врати ли и, ако се врати, кога ќе се врати?) го напушти шалтерот, туку им се разлуту на оние што чекаа пред празниот шалтер и без да каже ниту збор, почна да ги турка надвор, да се размавтува со рацете и да црвенеа во образите. Не сфаќаше зошто луѓето чекаат пред празен шалтер, па мораше да ги избрка надвор за да разберат дека мора да побараат друг шалтер на кој некоја друга девојка ќе ги лакира ноктите или, пак, ќе ги шири или ќе ги подраширува нозете под бирото каде некој од нејзините љубезни колеги ќе заверува тајни и таинствени документи; тогаш, нејзината блажена насмевка кон граѓаните-чекачи ќе ја заврши својата функција на небироократизам произлезен од колегијалните незаверени и незаведени дејанија под бирото.

И во тој миг туку се најде пред нив еден нов шалтер. Шалтер бр. 321 зад кој, исто така, немаше шалтерски работник. Никој од граѓаните-чекачи не знаеше како се појави пред нив тој шалтер и зошто го носи токму бројот 321. Не им беше јасно. Но, најмудриот од нив сфати. Ја разбра поентата, или барем така тој си мислеше.

- Па, зарем заборавивте дека расказов се вика „Шалтер бр. 321“? Ете зошто се појави од никаде овој шалтер, и ако писателчето што го пишува овој расказ носи барем малку душа во себе, се надевам дека токму денес, ама не денес, што денес, токму во овој миг ќе завршине работа на новиот шалтер - ете така им појасни мудриот на другите сограѓани-сочекачи.

Никој ништо не прокоментира, туку сите граѓани-чекачи застапаа во редот пред шалтерот бр. 321, зашто сфатија дека тие навистина се дел од приказната која се однесува токму на тој шалтер.

Меѓутоа, се најде меѓу нив еден будала, па праша:

- А што ако авторот на овој расказ сака да го одолговлекува дејствието, па да нè држи овде уште долго време? Што ако не му одговара ние да завршине работа, па тој да си се изживува со нас како што сака и како што нему му одговара? И што ако ние не завршине работа, и што ако, да речеме, тој си напише расказ во кој ние нема да завршине работата и со кој, на пример, ќе си добие награда? Што добиваме ние? Ништо! Само губиме време во некаков глупав расказ со некој просечен автор! Со некое просечно, а можеби и потпросечно писателче! И што ако утре или задутре, не дај Боже, ни падне во рака книгата со неговите раскази? Па, читајќи ќе се најдеме во овој глупав расказ како чекаме пред уште поглупавиот шалтер? Мислам дека треба да си одиме, а тој нека си го заврши расказот како што знае и умее, но без нас. Нема ние да му дремеме овде пред шалтеров на некое расипано, себично и суетно квазиписателче! Па, знаете ли вие колку ликови имаат убиено досега таквите како него? И тоа без да одговараат пред ништо и пред никого! Што ако му текне, на пример, да нè задржи цела ноќ овде, па да ни смисли некаква хорор-приказна? Треба

ли ние потоа цела ноќ да се тресе од страв за нашите животи додека тој се изживува со нашите чувства? И треба ли да се нервирам кога ќе видам дека тој си е седнат пред компјутерот и си пие кафе, а јас не смеам ни цигара да запалам, зашто во неговиов глупав расказ, овде во ходников, ставил знак „Забрането пушење“? Па, сфаќате ли вие дека тој нас нè малтретира? Сфаќате ли дека треба да си ги бараме нашите права пред суд или на суд, сеедно?

Никој ништо не му одговори. Си молчеа сите други и послушно чекаа да се смилува некој и да им напише расказ, сценарио можеби, во кој тие набрзина си завршуваат работа пред шалтерот и во кој среќни си заминуваат дома.

Еден миг подоцна, во ходникот се слушаше само гласот на истата девојка која се враќаше назад и која си пробиваше пат до внатрешната страна на новиот шалтер за да продолжи да си ги мачка ноктите со новиот лак што го купи пред десетина минути.

- Па гледате ли што ни прави овој со расказов - им рече бунтовникот. Нè тера да молчине, а овде ни ја праќа истата девојка. Којзнае колку души има земено на душа ова ороспииче со лакот. И не само што ни ја праќа истата туку ѝ пикнал во рацете уште еден лак за нокти! Знаете ли дека така тој нејзе ѝ се додворува? Знаете ли дека тој е на нејзина страна? Знаете ли дека тој е виновен што чекаме овде долго време? Треба да го фатиме за гуша и да му ги искршиме коските! А? Се согласувате ли?

- Се согласувамеeeeeeeeeee - извикаа сите граѓани-чекачи шалтерции и го фатија за гуша авторот на расказов кој, за среќа на читателите, веќе не беше во состојба ниту во можност да пишу...

СОМНИТЕЛНА ПРИКАЗНА

Потоа отидов да се напијам и да каснам нешто. За душа. Адет стар од дамнаина оставен од претходницата наша која со тешки маки ѝ го газела суратот на земјава црна. Но, немаше ништо од тоа за што бев дојден. Се сеќавам многу добро дека во ајатите од селската црква никој не раздаваше за душа. Многу им беше гајле! Или не разбираа. Или не сакаа да разберат, којзнае.

Пред тоа сум заспал во тешката летна горештина. Ме налегнал сонот по оние неподносливи разговори на жешки теми во кафулето покрај гнаската река и по речиси едночасовното пешачење под сончевиот вршник до ладните чаршафи од креветот. Не знам колку време сум спиел, зашто се разбудив во една страшна темница во која не се распознаваше ни врата ни прозорец, ни звезда ни месечина, ниту пак можев да видам некакви стрелки за време, песочен часовник барем. Ништо. Темничиста црни само. Безвремени.

Ја здогледав Ирина П. во манастирот. Им ја переше облеката на калуѓерите. Црните раса. Кога ме виде како го газам патот, како ѝ ја вадам душата на калдрмата, се штрекна. Многу добро знаеше дека многу добро знам кај шета нејзиниот ум, оти безброј пати ми раскажуваше за тоа.

- Заборави ли дека треба да пишуваш за себе, а не за моите мрсни, безобразни и од тебе доизбезобразени приказни, ми плесна в лице и продолжи да пере.

Не видов некој да раздава. Не разбираа.

Ја видов Ирина П. убаво и тогаш кога замина со новодојдениот монах во густата шума над манастирот. Потпрен на изгниената бандера, со прекрстени нозе, чекав да помине времето и да се вратат. Се врати сама. Три дена го бараа младото момче. Цел манастир се крена во пожолтеното утро и како најцрна темница ја преплави околината на светиот храм. Како мравки отпудени од својот мравјалник. Го најдоа во блиската шума. Манастирската кучка со натежнати брадавици ги одведе таму. Не проглаголав тогаш ништо. Ниту збор. Знаев.

Искушеникот, првпат кога дојде во манастирот, беше со придружба - чесна и чиста верба во Создателот. Со смиреност во одот негов и во секое движење телесно, но со неспокој во очите. Само Господ еден знаеше што ја тревожи неговата млада душа. Во молитви и во чтенија му врвеа дните. Ретко излегуваше во дворот, а и тогаш не погледнуваше ни лево, ни десно. Со наведната глава го гледаше зеленилото како од двете страни ја освојува калдрмисаната патека. За тоа време Ирина П. шлапкаше во водата и шлапаше со устата:

- Не барај го Господа во тревата и во камењата. Заврти се малку лево, десно, слушни го шумот на водата во рацеве мои, опули се и - ете го мирот Божји пред тебе, врескаше таа наведната со набреknатите големи дојки над дрвеното корито во кое ги белеше црнилата калуѓерски.

Искушеникот воопшто не ја слушаше и не ѝ обрнуваше внимание, барем така мислевме сите тогаш. А не сме знаеле, кутрите ние, во какво искушение го фрлала водата што ѝ поминуваше низ прстите на ѱаволестата перачка. Искушеникот не го издржа искушението. Токму тоа и му го прекина животот и искушувањето идно во темниците манастирски.

- Кога ќе бидеш покоен, ќе знам само јас и ќе ти ја јадам пченицата со задоволство, ми рече Ирина П. на погребението од несудениот калуѓер.

* * *

Бегав од разјарените волчји заби. Моите чеко-ри ја вртеа земјата и јас останував да тапкам на исто место во сферата. Ми беше постојано зад петици, а никако да ме зграпчи со страшните и лигави сверски вилици. Се препотував. Жива вода бев. Првите селски петли му ги параа ушите на сверот и се будев во навлажнетата постела. Секоја ноќ. Пред петли пеење.

Ирина П. ја сонуваше шумата. И лицето на мојот покој во неа. Ми доаѓаше таму во мојата шума и ми го бришеше сознанието за одминувањето на времето. Пустина непрегледна, жешка, песочен часовник без зрнце песок. Празно време, невреме.

- Ќе си одам, ми рече таа во првиот ден од почетокот на новото време.

И навистина замина. Којзнае каде. Јас можев само да ги сонувам планините од моето детство и белите извори над селото. И патот кој водеше до мојата црква. Во ајатите никој не раздаваше задуша. Го чекаа Дуовден за да ги разбудат заминувањата.

Никој не прашуваше како Ирина П. се нашла во храмот Господов. Од кој свет дошла, која матна ја донела овде во дивинава. Чедо манастирско. Ќерка калуѓерска. Така ја нарекуваа луѓето од надворешниот свет. Монасите молчеа. Не сакаа со ништо да си го растурат поредокот, космосот нивни, вселената манастирска. Манастирската вселена. Нивниот космос. Молчеа монасите. Поредокот да си го растурат со ништо не сакаа. Светот надворешен ја нарекуваше така: манастирско чедо, калуѓерска ќерка. Во храмот Господов како се нашла Ирина П. не прашуваше никој.

Никој и не кажуваше како Ирина П. се нашла во храмот Господов.

Шетав во глумо време по испустените сокаци. Превртен свет. Наопаку. Ирина П. се беше вселила во сите лица и ја препознавав во секоја коса и во секој од. Никој не го слушаше моето време и моето место во глумите бремени ноќи. Никој не ме гледаше. Или се правеа дека не ме гледаат. Или така им се чинеше. Или така им чинеше. Или воопшто не им беше гајле. Ја чекав за да ја начекам во чекањето.

Ја начекав и ја најдов. Ме одведе во дувлото во кое се слегуваше по едни стрмни скали и пиевме. Не знам за чија душа. Потоа јас заминав како да сум влегол сам и како никогаш ништо да не се случило. Ноќта ја поминав во туѓ трем. Во туѓ храм. Во чужди анови.

Во манастирот калуѓерите пееја за помен и за спомен на младиот и несуден црноризец. Мене не ме

спомнуваа. Не знаеја или не им беше гајле, којзнае. Или така им чинеше. Или, можеби, така им се чинеше.

- Кога ќе бидеш покоен ќе знам само јас, ми повторуваше нејзиниот глас. И ќе ти ја јадам пченицата. Со задоволство. Со гола рака.

* * *

На гробиштата под ајатите од селската црква никој не раздаваше за нејзината душа. Не знаеја. Или, можеби не им беше гајле, којзнае. Гледав оддалеку и со напрегнати уши ги наслушнував благословите задушни. Потпрен на стариот даб, чекав да го спомнат нејзиното име. За душа. Никој не ме гледаше и никој не ме забележуваше. Едно куче заврти неколку кругови околу дабот, ја дигна ногата и ме измоча.

- Куче да ти моча на главата, ми рече еднаш одамна Ирина П. додека нејзината белина го убиваше мракот. Светица жива беше таа Ирина П. и сите тајни земни и небесни ѝ беа многу добро познати. Жива светица, часовник песочен, ама празен, безвремен.

Повеќе не ја барав. Кочијата ме собра сиот распартален пред петли пеење и без задушница ми ги покажа широко отворените небеса. Таму, можеби, искушеникот ќе ми ја раскаже неговата црна приказна која остана тајна за братијата од манастирот.

ЧЕТВОРКА ШИФТ

Златио (August). Блажороден метал погреден број 79. Може да се најде во кварц, во руди и во речен песок. Во ризници. Жолтио е и меко. Убива.

Златиотио се топи на 1063° и се растопува во царска вода. Ги потпира соничијата и небоито. Ги воздигнува царствата. Со маџиски оџан ги сиејелува.

Славко Јаневски

Најомилено поле од компјутерската тастатурска табла ми е она од четворката, ама со притиснат шифт. Невидено и нечуено задоволство ми прави. Градиве ми ги преплавува со милина. Понекогаш знам да залегнам на компјутерот и со часови да ја пишувам четворката шифт на електронската хартија. Како прваче во тетратка со мали и големи линии. Пишувам домашна работа за да не ме кара утре учителката страшна, совеста моја, лакомоста дрчна.

Пикајќи го мојот мрсулав нос во едни стари книжишта со неподносливо прашинаште, сфатив

дека, всушност, од четворката шифт многу пакости и големи маки виделе бројни души пред мене и тоа ми беше, ако ништо друго, барем некаква лажна и зловна утеха за мачната мака моја.

* * *

Една сенка ѝ се прикрадна во сонот над голотијата. Десното око нејзино веќе заграбуваше светлина од јавето, а другото остана и натаму заробено таму некаде во слаткиот дремеж. Да знаеше тогаш што ќе ја снајде потоа, ниту тогаш ниту потоа не ќе оставеше нокните зли сили да роварат пред заспаното око нејзино.

Ева потстана. Од нејзината десна страна како заклан спиеше Адам. Ѐ се причини, во таа блага мугра, дека сонцето изгрева од сите четири страни на Рајот. Ева стана. Во далечината, накај западниот изгрев, слушна глас што ја довикуваше. Тргна со босите стапала накај гласот, без да го разбуди закланиот Адам.

Дрвото на сознанието не можеше да ѝ се изначуди на свитканата исправена змија која се потпираше на опашката застаната зад едно младо, сè уште неразлистано дрвце. Телото на змијата се беше извиткало во една чудна форма која наликуваше на S, а младото дрвце зад кое се криеше ја пресекуваше на половина по вертикала и така создаваше уште почудна форма која наликуваше на \$. Уште оддалеку Ева ја сосерца чудесната глетка. Поита кон Дрвото и не можеше да ѝ се изнагледа на соблазнителната слика. Змијата молчеше затскриена зад дрвцето. Северниот изгрев ѝ го топлеше безножното тело и ја фрлаше нејзината сенка на едно зрело јаболко од најниските гранки на Дрвото. Без да знае зошто и како, Ева ја подаде раката кон јаболкото и го скина. На неговата сјајна лушпа сè уште стоеше

соблазнителната сенка во една чудна и чудесна форма - \$. Се заврти наоколу да види дали некој свер ја гледа. Откако виде дека никој не може да ја види, Ева ги зари своите заби во чудесниот знак од јаболкото.

Во истиот миг, на исток, Адам брзо се разбуди и виде дека е гол. Срамотата своја ја покри со лист на кој штотуку изгреаното шеснаесетзрочно сонце од запад фрлаше една чудесна сенка во соблазнителна форма која наликуваше на \$. Скина уште еден лист и поита на запад кон Ева за да ѝ ја покрие срамотата нејзина.

\$ \$ \$

Каин го крена кавалчето заплеткано во густежот од тревата и во еден старозаветен занес му засвири на своето тукушто из'ртено сиромашно стадо. Го батали земјоделството. Долу во полето кутрите Адам и Ева со испотени чела и со искрвавени раце копаа и ја припитомуваа тврдата земја. На другиот рид Авел беше паднал во длабок сон под една дебела сенка над која висеше табла со натпис „Avel & Cain со.“, а неговите овци си пасеа мирно во негова близина.

И му беше криво на Каина оти братот негов има поубаво и побројно стадо од него. И така се јадосуваше кутриот секој ден и одмазднички песни излегуваа од дупките на кавалот негов завидлив. И му дојде, така некако, да го оглуви братот свој, на уво да му свирне со дупките од кавалот и да го оглуви. И ги остави Каин шугавите овци свои да пасат и отиде кај братот негов Авел на другиот рид. И не му свирна на увото, ами сенката му ја украде и си ја однесе во ладовината своја и над неа ја стави таблата со нов натпис: „Cain & Cain со. \$“.

Кога Авел се разбуди и кога сети дека ладовината му ја нема оти сенката му беше украдена, сфати дека многу скапо го платил тој пладневен дремеж. Сепак, отиде кај братот свој Каин верувајќи дека ќе се смилува, оти брат негов е тој, и дека ќе му ја врати ладовината, а и сенката негова. Кога го виде натписот на фирмата, му дојде да го оглуви братот свој, да му свирне на увото со дупките од кавалот и да го оглуви. И виде дека Каин спие како јagne под натписот од фирмата, го извади кавалчето, но не дувна туку го врати во пазувите, па тивко ја симна таблата со натписот, ја однесе на својот рид и откако го избриша стариот натпис, седна и напиша нов, свој, сопствен. Знаеше дека кобна игра се зародува меѓу него и братот негов, па не сакаше око да склопи. Но, во мигот, само што ја заврти главата на север за да види уште колку време братот негов ќе дреме под сенката, во слабините сети ладен бодеж. Братот Каин му дишеше во вратот и го забиваше бодежот уште подлабоко. Ја зеде таблата Каин братоубиецот и повторно отиде на ридот свој кај шугавите овци.

Адам и Ева со мотики на рамо се враќаа од полето. Уште оддалеку отсјајот од загубеното шеснаесетзрачно сонце им го покажа новиот натпис на таблата меѓу шугавите овци „Cain \$ Cain со. \$“. На Адам во мигот му светна дека по втор пат го загубил во туѓина Рајот по туѓа вина.

\$ \$ \$

Јуда Предавникот легна под дрвото и заспа. Го сонуваше Светиот Дух како му ги принесува триесетте денарии обележани со чудесен жиг - \$. Никогаш во својот краток скитнички живот не го беше видел тој знак. Се разбуди во страв и во вода потна.

- Ниту еден сребреник не допре раката моја и ниту еден денариус не виде окото мое - си мислеше следејќи го хаосот во својата глава. - Знам, сега, во овој миг, апостолите и другите сведоци пишуваат евангелија и посланија во кои ме оцрнуваат и ме нарекуваат Јуда Предавникот. Знам, сега Јован пишува дека не сум се грижел за сиромашните, дека сум бил крадец, дека сум крадел од ковчежето, оти благајник бев. Прости им, Госпode, не знаат што пишуваат. Зашто јас сакав да го спасам Исуса, да го зачувам живото Слово пратено од Отецот Негов и наш, да остане верата и вербата за век и веков. Немаше никакви триесет сребреници. Никакви денарии. Лага е тоа. Отидов кај Него во Гората, пред да дојдат сверовите, за да го предупредам, да му кажам да се засолни, да се моли, да си ги сокрие и телото и душата во маково зрно. Да не може ниту Отецот Негов да го најде. Оти предавството не беше мое. Од многу повисоко доаѓаше предавството за Него, за Словото отелотворено. Знам, илјадници и илјадници години ќе ме обвинуваат мене, ќе ме колнат, ќе ме мразат, јагне жртвено ќе бидам. Но, добро. Ако сакаат така, така нека биде. Еве ја гранката, еве го јажето, еве го вратот мој. Нека биде волјата Божја или волјата демонска, којзнае. Отецот Синот Свој го распна на крст! Таткото Чедото Свое! Агнецот Божји! Зарем мене ќе ме поштеди?! Па да сведочам потоа за вистинското предавство, за вистинското злосторство. За злосторот Божји, а нечовечки!

Јуда Предавникот се качи на најниската гранка. Го навре јажето на повисоката гранка и го навре јажето околу вратот свој. Јуда летна во сферата. Почувствува како му пукаат неколку прешлени од вратот. И настана мрак. Темница земна.

Вечерта под дрвото се врткаше предавникот. Вистинскиот. Таинствениот. Од своето трудно кесе извади триесет денарии жигосани со чудниот знак - \$ - и му ги тутна во џебот на апостолот чие тело се клатеше под дрвото. Преостанатите 29.970 сребреници, необележани со страшниот жиг, си ги пикна во пазувите. Неговиот кикот ја поплави далечината. Од небесните сфери одекна плипот од уште пострашен кикот. Предавничката смеа ја обиколи сета Земја и се пикна во душите човечки за да се коти таму во деновите идни и безбројни и бесконечни.

Вистинскиот и таинствен предавник си ја намести маската на лицето и потоа се качи на маската. И Земјата не зина и не го голтна, ами ја трпеше кутрата тежината на душата негова и лажна и лажовна и предавничка.

Јуда Предавникот остана да виси на дрвото спиејќи во длабок вековен сон.

\$ \$ \$

Александар III Македонски, кралот на Македонците, ја поведе војската македонска на Исток откако беше убиен таткото негов Филип, едноокиот крал на Македонците.

И отиде до крајот на светот и виде дека тоа не е крајот на светот и се врати назад во Вавилон.

- Што ми рече учителот мој скржав - си помисли со умот пред да зацапа во надојдениот Тигар - времето е кула вавилонска или курва вавилонска?

И падна болен. Со едното око го бараше благодот и мистичен поглед на мајка му Олимпија, а другото око му шеташе во облаците над Вавилон барајќи го суровото лице на Филип, таткото негов. Во мигот кога Олимпија ги пушти змиите под леглото негово, одненадеж...

*

Засвони нечиј мобилен во кино-салата наполеон сакаше да слушне за здравјето на најголемиот војсководец и за прстенот негов од радиото поставено во аголот доаѓаше звукот на песната од шабан шаулиќ чаша с вином кад би знала колко жалим љубав стару колко жалим љубав стару сама би се полупала да не плаќам конобару да не плаќам конобару крали марко го акна транзисторот со тешката боздогана и парчињата од нотите се разлетаа низ шаторот верните воени заповедници на александар одвај успеаја да го смират разлутениот турски вазал а прстенот праша бил гејтс каде е прстенот веднаш да се најде прстенот рече зашто без него не можам да ја инсталирам четворката на тастатурата ми треба прстенот прстенот антигон монофталмос се пикна под креветот како мало дете и по десетминутната борба со змиите на олимпија се извлекча оттаму со прстенот во раката му го подаде на бил а овој веднаш го здогледа знакот во неговата средина \$ ова е рече бил знакот што го барам ќе оди со четворката заедно и ќе одиме заедно со големиот александар да го освојуваме светот до крајот на светот.

*

Александар едвај ги отвори очите. Над својот кревет ги виде надвиснати војководците, командантите свои верни, кои алчно го чекаа неговиот претсмртен аманет. Ништо не рече. Само ја подигна раката за да им го покаже прстенот во чие средиште беше знакот за нивната лакомост - \$. Миг потоа уморниот палец од дигнатата рака го пикна меѓу показалецот и средниот прст и така остана да виси неговата стегната рака долго време како опомена за ненаситноста на окото и на окотот човечки.

\$ \$ \$

Го крена тешкиот камен од тврдината. По неколку мигови каменот му падна од рацете и му ги здроби прстите од десното стапало. Беше првиот ден од четиринаесеттата година на единаесеттиот век.

- Ова е лош знак - си помисли царот Самуил - многу лош знак.

Тешкиот камен се беше истркалал неколку метри подолу. На страната од каменот што Самуил можеше убаво да ја види имаше еден многу чуден знак - \$.

- И ова е лош знак - си помисли и си претпостави во себе - многу лош знак.

Утредента им нареди на своите војни да го земат тешкиот камен и да го однесат далеку од тврдината. Далеку, многу далеку на исток. На планината Беласица да го закопаат во длабока дупка.

Не го послушаа докрај својот цар. Одјаваа до планината и го фрлија каменот по една удолница. Не го закопаа.

Мрачен немир се зачна во душата на Самуил во тој ден. И растеше во неговата утроба. Во деветтиот месец од истото лето Господово царот веќе немаше сон. Дење шеташе по сидините, а ноќе се превртуваше во постелата. Соништа страшни.

*

Василиј беше тргнал со војската. На подножјето од Беласица го најдоа каменот во мрачниот дол. Го видоа чудниот знак. Царот рече дека тоа е добар знак. Нареди каменот да го носи напред знаменосецот и да не го испушта од рака.

Војската на Василиј ја зароби војската на Самуил. Им ги ископаа очите и ги пуштија дома кај ца-

рот. На секој стоти војник му оставаа по едно око, а на првиот му ги оставија двете очи и му го дадоа каменот да го носи напред во ослепената колоната.

*

Самуил чекореше тешко по сидините. Се заврти и во мигот ја виде војската своја со ископани очи. Во очите му падна каменот што го носеше првиот војник. Го виде и знакот. Многу убаво го виде. Дамла го удри во истиот миг.

- Претсказание страшно и алчност сверска - си рече во себе.

Легна во постелата царска и си ги остави таму коските свои.

\$ \$ \$

Се викам Џовани Џакомо Казанова. Ме викаат само Казанова. Така ме знае светов и по 210 години од моето спасение од веков гнасен. Водата ми беше дошла до газот кога морав да излезам од Венеција. Да ја напуштам. Да ги оставам ѓаволските погани инквизитори со прстот в уста. И оние кривки госпоѓи и госпоѓици да ме испраќаат со вода во широките зеници и со безнадежен пламтеж во бујните гради. Да не почнувам сега да ви зборувам за сите оние венециски плодови на кои ниту водата не можеше да им одолее. Фермани цели ќе треба да се отворат.

Во историите и во енциклопедиите читам и не им верувам ниту на очите свои, ниту на некое мое друго умртвено сетило. Пишуваат дека сум избегал од Венеција од кредиторите, од инквизиторите, од некакви си мајчини судови, судии и затвори. Лаги! Не знаат, кутрите тие, дека еден печат ми ја запеча-

ти судбината. Страшен, ѓаволски, зол, темен, горчлив печат на благо место, на мекост тврда. На долната страна од левата дојка. Града на девица небесна. Маѓепсничка земна. На она место каде што боската си бара потпора на стомакот мек момински. И каде што потта плотна во капки ситни се собира како роса утринска. Само еден фат со раката и бега росата, во трепет нежен и невиден се преобразува. И потем темници пеколни паѓаат пред очи од морниците рајски под кожинката машка телесна и похотна. Какви кредитори, какви инквизитори! Во мојот долг и развратен живот не сум видел женски кредитор и не сум допрел женски инквизитор. Тие работи на мажите им ги беа оставиле тогаш како аманет. На педерчињата педерски и ѓаволски.

Еден печат. Непознат, невиден, таен. Судбината ми ја запечати курвинска. Еден печат.

Чуден. Како „с“ големо од италијанската латиница, па како некому да му пречело тоа „с“, како да го изнервирало многу, како нервите последни да му ги искинало, па го пречкртал со црта одгоре надолу. На долната страна од дојката невина кај девица недопрена од рака машка алчна. А уште не бев ни почнал да се сладам од пленот нов кога печатот ми ги ископа очите вжарени. И застапа сè во мигот. И движењето и дишењето мое. И сиот свет стаписан остана. И јас во него. И таа. Девицата водна со печатот страшен. Се тргнав. Морав да се тргнам. Не можев повеќе ни да ја допрам, а не пак да ја раздевичам.

Како „с“ големо од писмото римско. Со една црта одгоре надолу по средето. А можеби ѓаволот страшен ја напишал оддолу нагоре. Кој ќе му го знае крајот и почетокот на демонот црн! Чуден пе-

чат. Вака некако изгледаше: „\$“. Остана девица кут-рата девица. Заради стравот мој машки.

Избегав. Не само од неа туку и од воџето венециски. И до плот женска веќе не се допре кукавич-лакот мој оросписки. Аскет. Пустиножител. Монах. Евнух. Се спастрив во еден манастир во земјата ста-ра македонска.

Знам и верувам дека не верувате. Повеќе им ве-рувате на историчарите и на енциклопедистите. До-бро! Ако сакате така, така нека биде! Ама јас морав еднаш да ја раскажам мојата вистинска приказна. Зашто таквите приказни секогаш остануваат во темничиштата на вековите минати и идни. Во души-те наши стресени од уплав.

\$ \$ \$

„...Народ се велит људи који се од еден род и који зборувајет еднаков збор и који живувајет и се другарат еден со други и који имајет једнакви оби-чаји и песни и веселја...“. Се пулеше горе во небеса-та и ја читаше историјата на вселената. И сидаше букви на бели темели. И ги караше своите да не би-дат горделиви, да слушаат и да учат и „нека не се на-дувајет као черево на жар со простотата си“. И си го собираше стадото од милетот свој. „...тије људите ји викајет народ, а место во које живуват народ се ве-лит отечество од тој народ...“. И ги бележеше сино-рите древни. „...Така и Македонциве се народ и мес-тово нивно је Македонија“. И уште: „Наше отечест-во се велит Македонија и мије се именуваме Маке-донци“. Ѓорѓија М. Пулевски. Мијакот умен, ама и страшен за душманите во војните бројни и безбројни.

„И зошто го правам ова? Зошто си го арчам времето? Ќе знаат ли да ги читаат овие мои записи?

И дали воопшто ќе ги читаат? Ќе разберат ли што им кажувам, или ќе биде како во ветер да сум зборува, како тенеќе да тропнало? Ќе го почитуваат ли ова што го правам? Го заслужуваат ли ова неблагодарниците? Ќе ги прибере ли некој моиве чкртаници? Објавените книги? А, толку маки видов да ги типосам, да останат за мачениците идни! Заслужуваат ли, благодарни ли се? Да пишувам ли уште? Или да фатам тоа сабјата и покољ да направам на веков? Ниту една душа да не остане на земјава наша измачена, живо пиле да не претне? Не знам што да правам, ум веќе нема во мене!“.

И знак чудесен тогаш му се јави во ноќта свездена, чиста, августовска. На јасникот личен. А ги знаеше буквите разни. Ги знаеше симболите. Читаше за нив. Пишуваше за нив. Ги проучуваше. Ги толкуваше. Под кожата му беа влезени. А ги знаеше и „небесните знакови“. Го виде чудниот знак на небесата: \$. Никогаш не беше видел таков знак во записите. Не знаеше за таква буква. Го гледаше знакот. Цела ноќ го гледаше. А пред да се раздени, отвори нов тефтер, нова тетратка. Нови темели стави. Историјата на небото почна да ја крои. Според кројот негов. За постанокот на светот, на вселената, на космосот широк и недофатлив, бескраен. Многу тесно му се виде местово на земјава наша, но и на Земјава наша.

Не се потпиша на писанието. На крајот само го тури чудниот знак \$ како мур. Знаеше: еднаш ќе им се свидели на „људите који се од еден род и који зборувајет еднаков збор“ и ќе го огрее „местово нивно“.

Стана. Ја зеде сабјата и ги размести свездите на небесата. И туку се појави на небото свездената азбука од „људите“ негови и од местово нивно. Во таа

азбука го немаше чудниот знак \$, оти знаеше Ѓорѓија дека словата наши не само со мердиве и со гушава, ами и со душава ги речуваме покроче.

\$ \$ \$

Облаците од прашина кои се раѓаа зад тркалата на поштенската кочија им ги полнеа ноздрите на Вајат Ерп и на неговата компањонка Каламити Џејн. Јаваа на бесните коњи, а нив ги беше јавнала летната омарнина од годината 1879-та во прашиштето на половина пат меѓу Доџ Сити и Вичита преку неугледното населбиче Хачинсон.

Грабежот го планираа цел месец. До најситните детали. Дури и се поврзаа со еден од чуварите на платнените вреќи полни со долари на кои беше втиснат знакот што им ги параше лакомите зеници на сите разбојници во Канзас и во пошироката американска околина. Ден пред грабежот ја добија долгоочекуваната информација - поштенската кочија преполна со означени вреќи ќе патува преку празната пустелија за да ги избегне разбојништвата покрај реката. На еден свиок од тајниот пат Вајат Ерп и Каламити Џејн ја дочекаа кочијата и јурнаа кон неа.

Каубоите најмени за заштита на богатството во поштенската кочија беа дојдени дури од Алабама. Браќата Џеси и Френк одеа пред кочијата и ломотеа нешто за старите добри времиња кога ограбуваа банки, возови и исти вакви кочии и не можеа да се изначудат за тоа дека будалите шерифи ним им довериле ваква задача. Се разбира, немаа намера да ја извршат до крај, зашто тие си имаа своја, сопствена задача - пред Вичита ги чекаа осумтемина разбојници од нивната банда за да го извршат најголемиот грабеж на векот. Но, бесниот тропот од коњските копита кои брзо ѝ се приближуваа на кочијата им ги

расипа плановите. Не можеа да се изначудат уште еднаш браќата Џеси и Френк кога го препознаа Вајат како се загнал да ја ограбува поштенската кочија, а каубојката што му беше зад петици не ја ни препознаа. Со светлосна брзина Вајат ги извади двата револвера и им го скрати чудењето на двајцата браќа. Каламити Џејн немаше време ниту да припука, зашто додека трепна, Џеси и Френк веќе лежеа мртви пред копитата од нејзиниот коњ. Кочијата ја стигнаа на три милји потаму кога коњите си го смирија уплавот од страшните пиштоли на Вајат Ерп.

Вајат се свереше во знакот на вреќите и не можеше да му се изнагледа. Пречкртаната латинична буква \$ почна да раѓа сомнеж во него дека можеби тоа што е пречкртано е празно или не е вредно или, пак, дека не важи, и набрзина зеде да ги отвори вреќите и да ги брои доларите. По четвртата отворена вреќа, на вратот почувствува тап удар, како некој да му ја запечатил судбината, и за секунда се струполи врз доларските знаци на вреќите. Каламити Џејн стоеше над неговото тело и со злобна насмевка го пакуваше големиот печат со изгравирана четворка шифт, со кој и му го скрши вратот на славниот Вајат Ерп.

Вреќите од поштенската кочија никогаш не беа пронајдени, а Каламити Џејн од тој ден кај сите шерифи на Дивиот Запад се водеше како исчезната мома. Не им паѓаше на ум да ја побараат во Берлин каде што мораше да се исплати заостанатиот долг за договореното намерно, смислено изумување на една стара библиска, а можеби и предбиблиска земја.

\$ \$ \$

Султанот Абдул Хамид Втори ги вртеше алтаните во растреперената рака. Го остареа Младотур-

ците. До ак му дојдоа. Рацете му се тресеа и му се тресеше тронот царски, султански. Сонот му бегаше од пред очи. Му се затскриваше под миндерите, во ходниците харемски, во Босфорот тесен, по најдалечните предели од Империјата. Ќе легнеше, ќе ја зграпчеше дремката со стегнатата душа и туку ќе слушнеше гласови силни и страшни како од отворените небеса да паѓаа:

- Јашас'н Уриет, Јашас'н Уриет, Јашас'н Уриет....

И потоа:

- Yaşasin hürriyet, adalet, musavvat, kardeşlik aman.¹

Ќе станеше. Ебати Уриетот ебати, ќе си рече-ше и ќе почнеше да ги врти жолтиците со уплашените раце. На моменти му се причинуваше дека гледа некаков чуден знак на алтаните што ги вртеше. Ќе ги погледнеше во вртењето и знакот кој наликуваше на \$ ќе му ги дупнеше очите. Шејтанот, си мислеше, шејтанот магии ми прави и душата ми ја драска. И ќе се оптегнеше пак на миндерите. Да засpie, да дремне малку, да си ја присобере душата измачена и уплашена. И ќе паднеше за миг во длабоката бездна на сонот.

Пред портите тешки се беше насобрал многуброен милет. Тропаа, викаа, сакаа да влезат и да му ги земат сите алтани, тронот, харемот, душата негова стегната. Чудни извици се разнесуваа низ палатата султанска:

- Четворка шифт, четворка шифт, четворка шифт...

Се разбуди султанот. Се исправи. Жива вода беше. Како од Босфорот да беше излезен. Во мигот ги

¹ Да живее слободата, правдата, рамноправноста, братството, аман.

повика советниците, мудреците, умните. Ги праша за знакот и за сонот. За извикот чуден и чудесен, таинствен и магичен. Така некако му се виде.

Молчеа мудреците. Уста не отвораа. Се беа исплашиле од бесот султански. По неподносливиот молк, еден од старците собра сила.

- Лош знак е тоа, му рече. Нишан поган. Црн алтан. Печат со две лица. Едно Божјо, Алахово, и едно ѓаволско, шејтанско. За рушветот во Македонијата наша ишарети ти дава. За пискотниците, за плачот, за крвта што ја пие земјата црна. Азер е ферманот за автономија. Не чекај. Собери кувет. Тури му мур. Рајата македонска нека се зарадува.

Нареди веднаш да му се донесе ферманот. Не чекаше ни секунда. Го зеде тешкиот печат во раскреперената рака и со сета сила го удри на ферманот златен.

*

На 10 август 1913 година во Букурешт во 12 часот пристигна ферманот од султанот. Големите Европејци го подсирнаа со подзатворени очи и со подзинати усти и со уплав во душичињата нивни. Наредија веднаш да се донесе нивниот печат. Го зедоа ферманот и му го турија својот огромен печат со чудниот знак - \$.

Истиот ден еден црн облак се надвисна над Македонија. Заврна порој. Кијамети страшни фатија. Една веда со чудна форма како знакот \$ удри во збрчканата земја македонска.

\$ \$ \$

William Henry Gates III, меѓу широките информатички маси попознат како Бил Гејтс, беше залегнал со исполнета душа во својата компјутерска фотелја

и со прстите од десната рака го вртеше прстенот. Знакот од четворката шифт беше изгравирани на средината од златниот прстен.

- Го освоивме светот, Александре III Македонски. Ти по твое, јас по мое. Еве го твојот прстен, еве го твојот аманет кај мене. Знам, ти пред мене го освои светот. Со копје, со сабја, со ум, со војни храбри и страшни, со купишта книги напишани за тебе и за твојот чуден и чудесен свет. И за твоите освојувања. Ама еве нè сега заедно, двајца војни во потрага по нови неосвоени светови. Те има насекаде, пожив си сега отколку кога си бил навистина жив. Ете, и од мене едно делче во твоето светско кралство. Зашто секој на свој начин е освојувач на светот. Сите сме подеднакво умни, ама секој на свој начин си е будала.

Бил Гејтс стана. Притисна еднаш на четворката шифт од најновата тастатура и со озарено лице излезе надвор. Загледан во небесата, прстенот му го тутна во раката на првиот просјак и со блажена насмевка се загуби во градскиот метеж.

* * *

Станав. Излегов од библиотеката и седнав на првата клупа. Густата магла веќе ја немаше, а сета земја околу мене чадеше од топлината на сончевите зраци. Чистото небо најавуваше убав и топол пролетен ден.

ЧУВАРОТ НА ТАЈНАТА

*Гробот, чувар на тајната на мојот сон вечен,
(зашто гробот разбира што поет ќе му рече),
во тие бессони ноќи ќе те праща, зловест:*

*„Лоша љубовнице, зошто не го вкуси она
што сите мртви со плач и каење го сонат?“
- И првот ќе те гризе како лоша совест.*

Шарл Бодлер

Тишина. Спокој. Мир. Неоткриена тајна во времињата. Простор кој сè уште не е изјаснет и објавен. Човековиот „недофатлив“ мал мозок! Игра на сенки кои се плашат од своите сенки. Прв стадиум од сплотувањето на белината и црнината.

Земјата се распарчуваше под моите нозе или јас се дробев над неа. Парчиња од моето тело летаа напред, а јас трчав по нив. Како здробен. И видов и слушнав како моето срце лета пред мене. Се стега, се отпушта. Се разделуваа капки крв од него и ја натупуваа сувата земја. Крикот кој ги искина своите

синцири од моите гради му ја открадна едноличността на воздухот и се разлеа во широкото пространство. Свекот на ропството.

И ме кренаа ѓаволите и ѓаволски ме однесоа во мракот. И во мракот видов сè. Во мракот прогледав. Ги видов ненаситните ѓаволи кои потскокнуваа околу малата земја. Беа нестрпливи. Не можеа веќе да чекаат. И се нафрлија на земјата. И ја молзеа. Ѓаволски ја молзеа земјата од трите страни и пиеја црвено млеко. Од устите пена им избиваше, а во нивните очи видов ѓаволска сладост. Со сладост пиеја. А бев жеден. Ќе умрев од жед. И летнав кон ѓаволските ѓаволи и ѓаволски ги оттурнав од дојката на земјата. Се навртив. Цицав од полната дојка, а земјата мајчински ми држеше сенка. И млекото се претвори во крв. И си спомнав за капките. За моето срце. И реков:

- Мајко, зарем со мојата крв ме храниш?

И силно ја стегнав дојката со заби, а земјата ме клоцна со тешката нога. Паѓав. А земјата сè повеќе и повеќе се смалуваше и стана точка во бескрајот бескраен.

Лежев на ридот. До моето лице допираше црна светлина. Борба меѓу денот и ноќта. И гледав пат, долг пат. И видов луѓе облечени во црно кои носеа црн ковчег. Не ронеа солзи. Само од нивните срца капеа одвреме навреме по три капки крв одеднаш. Крвта крвнички капеше. И видов мртовец во црниот ковчег. Мртовецот беше паднат во длабок сон. Спиеше. Го носеа кон ридот. Во пресен гроб. И видов пресна земја и закопан пресен гроб. Гробот ѝ се радуваше на црната колона. Ронеше солзи радосници, лиги му течеа од устата и постојано ги триеше рацете. И плукаше на животот. Долго време плука-

ше. И видов како мртовецот бледнее. Стануваше сè поблед. А луѓето не ронеа солзи. Само од нивните срца капеа одвреме навреме по три капки крв. Лицето од мртовецот стануваше бело. И се втурнав од ридот. Сакав ковчегот да го земам, мртовецот да го извлекам.

И туку ме кренаа ѓаволите и ѓаволски ме однесоа во мракот. И во мракот прогледав. Видов како ѓаволите ѓаволски ги налегнаа ѓаволките. Ги налегнуваа. Долго време ги налегнуваа. Од устите пена им избиваше, а во очите им видов сладост. Се втурнав кон ѓаволите, ги оттурнав и ги налегнав ѓаволките. Од нив бликаше крв. И си спомнав за капките. За моето срце. Реков:

- Зарем мојата крв е ѓаволска?

Им ги стегнав дојките со заби, а ѓаволките ме клоцнаа со долгите нозе. И паѓав. Паѓав долго време. Од далечината видов како ѓаволките се котат. Во мракот окотот ѓаволски го миеја со крв.

На ридот: Западот го влечеше сонцето кон себе. Ја крадеше светлината. Уморното сонце се подготвуваше за ноќниот одмор. Во бескрајот луѓето ѝ се радуваа на муграта. Покојникот беше вообичаено спокоен и рамнодушен. Гробарот ја подготвуваше неговата постела и само одвреме навреме ќе погледнеше во денот за да узнае уште колку време му останало на мртовецот. А за мртовецот не постоеше ниту време, ниту ноќ, ниту ден, ниту мрак, ниту светлина, ниту надеж. Не постоеше ништо. Тој не знаеше ни за пресната земја која го празнеше гробот. А гробот ѓаволски се радуваше заради својата победа. И земјата се радуваше. И ковчегот. Луѓето стоеја скаменети и чекаа пресната земја да му отстапи место на пресниот гроб.

И видов: ангели небесни слегаа од небото со златни крилја парајќи го просторот со своите благи гласови - алелуја, алелуја. Онеме светот. Гробот се тресеше. Земјата се тресеше. И ковчегот. А мртовецот ја изгуби својата рамнодушност. Се радуваше и плукаше на смртта. Долго време плукаше. И видов како го кренаа ангелите и ангелски го однесоа во светлината. И таму ослепе. Во светлината не виде ништо. Но, слушна како ангелите ангелски пееја. Божествени псалми се разнесуваа низ сиот универзум и допираа до неговите начулени уши. И слушна пак како ангелите ангелски ги налегнаа ангелките. И збивтаа. Долго време збивтаа. А беше гладен. Беше многу гладен. Ќе оживееше од глад. И се втурна кон ангелите и ангелски ги оттурна и ги налегна ангелките. И долго време слушаше благослови од нивните усти - алелуја, алелуја. Го почувствува мирисот на нивното бледнеење и ги оттурна. Паѓаше. Долго време паѓаше.

И видов: мртовец паѓаше од небото. И се врати. Во црниот ковчег. А пресниот гроб повторно се радуваше. И плукаше на животот. Долго време плукаше.¹

И мрак настана. И видов како ѓаволите го зедоа мртовецот и го однесоа во мракот. И таму прогледа. Таму виде сè. Слушна како дојките од земјата се набрекнуваат. А беше жеден. Беше многу жеден. Ќе оживееше од жед. И виде како земјата ги рашири своите нозе. И раѓаше. Долго време раѓаше. Ѓаволите цицаа од дојките. Молзеа. Пиеја црвена крв. И не оставаа ништо за окотот. Виде како ѓаволите се

¹ Долу, под ридот, беше селото. Во селото членовите на Месниот народен одбор ја уриваа малата црква по директива од базата.

сладат. Слушна како на устите им излегува пена. Се втурна кон ѓаволите и ѓаволски ги спотера. Се наврти на дојката. Цицаше. Долго време цицаше. И почувствува како крвта се стори млеко. Му се згрози. Се оттурна од дојката и - паѓаше.

И пак бев на ридот. Го гледав патот кој излегувајќи од селото се упатуваше кон лединката каде што гробовите почиваа во вечен мир. Во предвечерната тишина еден гробар ѝ отвораше нова рана на земјата, а мртовецот рамнодушно ја набљудуваше пространата синевина пред неговото лице. И видов: околу мртовецот во круг стоеја сите ангели, сите ѓаволи, и сите богови. Правеа пазар за неговата душа. Црните луѓе молчејќи гледаа во црната земја. Се плашеа да не им избега. Не можев веќе да гледам. Се втурнав кон мртовецот, го грабнав со своите раце и двајцата летнавме кон небесните удољници. Зад нас остана празниот пресен гроб. А гробот плачеше. Гледаше во нашето заминување и липаше. Не ронеше солзи радосници. Лиги не му течеа од устата. Не ги триеше веќе рацете. И не плукаше во животот. А плачеше. Долго време плачеше.²

На лединката веќе немаше никој. Боговите заминеа во своите престолнини надевајќи се дека ќе го добијат својот дел. Сите ѓаволи и сите ангели отидоа по ѓаволите. Останавме само јас и тој во синевините. Јас - жив, тој - мртов. Останавме да се радуваме: јас - на животот, тој - на смртта.

Колоната од луѓе кои беа облечени во црно се враќаше назад по завршената работа. Луѓето молчеа. Само одвреме навреме од нивните срца капеше крв. По три капки. И по три солзи од очите.

² Во селото остана само местото на кое некогаш со мака растела малата црква. Луѓето велеа дека откако ја урнаа црквата, земјата не ги прима умрените.

СОНОТ И МЕСЕЧИНАТА

Тој ден траеше еден век. Се влечеше, бавно се трошеше. Ноќта одеше брзо, трчаше. На полноќ се прекина мојот сон, заврши. Излегов надвор. Влегов во ноќта. Во ноќта ја прескокнав оградата. Нејзината ограда. И мојата. Моето тело се најде пред нејзиниот прозорец. Мојата душа талкаше по безграничните предели на сонот. Ја видов месечината. Месечината удираше во прозорецот и влегуваше во нејзината соба. Го крадеше нејзиниот сон. Ја крадеше неа.

Мислев: Месечината се вовлекува во нејзината постела, ја милува, ја гали, ѝ ги открива белините, ги гмечи нејзините бесрамно набрекнати гради. Мислев: Месечината ја краде нејзината убавина. Мислев: И во оваа проклета ноќ месечината ќе ја носи по тајните патеки на сонот. Мислев: Зошто воопшто мислам во оваа проклета ноќ?

Го скршив прозорецот. Стаклен свон се разлеа по глувата ноќ. Месечината веќе не сиркаше во нејзината соба. Избегав. Бегав низ дворот и излегов низ главниот влез. Трчав по камената калдрма, а камењата се дробеа под моите нозе. Нозете не ги чув-

ствував. Клокотеше само вриежот во мене и шумот на селската река која со брзи чекори одеше таму некаде, во полето.¹

Навлегов во вакоското. Ова беше вакоско, велеше баба, сега не е, сега нема ништо, велеше. А овде беа и гробиштата, овде беа нашите гробишта, нашите мртви, умрените, велеше. И потоа ги префрлија горе, на повисоко, од повисоко да го гледаат веков и светов, велеше. Да се знае, велеше, кој е умрен, кој е жив, да не се мешаат умрени и живи, велеше баба. Навлегов во вакоското и ми се пресекоа нозете, олово ми станаа, ме најавна некое тежиниште, како што велеше баба. А баба понекогаш на полноќ, во глуво време, по црни темници, ќе станеше и шеташе низ куќата. Тежиниште некое ноќва, велеше, укма, нечиста работа, ѓаволска, скраја да е од нас, велеше и се крстеше. И потоа ќе земеше вода крстена и ја прскаше целата куќа. И баеше. Никогаш не дознав што кажуваше.

Мислев: Никакво баење, никаква вода не може да ми ја тргне тежината од нозеве. Мислев: Ќе останам овде и никогаш веќе нема да ја видам нејзината убавина. Мислев: Водата тече. А убаво го слушав шумот на реката која одеше во полето, а доаѓаше од високата планина.²

Излегов од вакоското и излегов на патот кој влегуваше во црквата, во селските гробишта. На лош пат си тргнал синко, во лошо време на лош пат си тргнал, ми рече баба која седеше на патот со скрстени раце вртејќи ги своите ковчести палци во круг. Излегов од патот и се втурнав во дабовата шу-

¹ Во полето танец водеа сите митолошки суштества и сите богови и светци од сите религии на светот.

² На високата планина танец водеа сите ѓаволи од целиот свет.

ма која растеше и се движеше по една голема угорница. На врвот го допираше небото.

Мислев: На денот кога ја погребуваа баба врнеше силен дожд, се дупна небото.

Ја газев угорницата. Зад себе ја оставив црквата, селските гробишта, реката која со брзи чекори одеше во полето и патот на кој седеше баба и упорно ги вртеше своите ковчести палци во круг. И ова место е вакоско, велеше баба, овде не смееш ништо да пресечеш, овде не смееш ништо да украдеш и ако овде те стегне за понадвор, ако ти се сомоча, со проштение, велеше баба, овде таква пакост не смееш да направиш. Јас ја газев мојата угорница, а носете ми стануваа сè потешки и потешки. Од селото доаѓаше шумот на реката и стаклениот свон од испокршената месечина.

Тогаш ја видов неа. Меѓу боровите дрвја. Лебдеше, земјата не ја допираше. На себе имаше тенка свилена просирна кошула која ѝ ги покриваше колелата. Црната распуштена коса ѝ паѓаше на сочните колкови, дојките ѝ беа набрекнати, набабрени, а брадавиците ја пробиваа тенката свилена просирна кошула барајќи да излезат надвор, да влезат во нокта. Да вдишат свеж воздух. Таинствена Рембрантова светлина бликаше од нејзиното тело и се растураше на четирите страни на светот.

Мислев: Светлината и мракот се сестра и брат кои се мразат, кои не се поднесуваат. Мислев: Таа може да ги измеша времињата, денот го прави ноќ, ноќта - ден, минатото - сегашност, сегашноста - минато. Мислев: Зошто воопшто...

Нејзе Месечината ја крева, велеа луѓето, Месечината е виновна. Ќе се крене на полноќ и ќе шета по селските сокаци по месечина. Од Месечината е

тоа, велеа. Ама каква Месечина, налутено велеше баба. Неа друго ја крева, знам јас што ја крева, велеше. И мене таква месечина ме кревала. Неа ја крева месечината што ѝ е меѓу нозете, велеше, огнот ја крева, водата, потта и плотта. И тој збор го рече баба, и тој збор го изусти. Поган уста имаше баба. А ја видов неа во дабовата шума носена од месечината во својот сон кон невидливите предели кои се раѓаа во нејзината глава. Тие предели беа некаде над нас, на небото.³

Во дабовата шума се разлеваше стаклениот свон, а мене нозете ми станаа олово. Нозеве ми се олово, ѝ реков на баба, кажи лек, чаре, ѝ реков. Местово е такво, рече, вакоско, нема чаре за таа работа. Трпи, трчај, влечи, ми рече. Не чекав повеќе. Ъ се вдав на угорницата со моите оловни нозе. А таа беше сè уште тука, во дабовата шума. Ме чекаше во својот сон.

- Дојди со мене, ѝ реков, ќе те одведам до местото на твојот сон. Тоа постои горе, реков, таму каде што се допираат небото и дабовата шума.

Ме слушаше внимателно, а можеби и воопшто не ме слушаше, не знам. Знаам само дека ѝ растреперија колковите кога зачекори кон местото што го бараше во својот сон. Јас продолжив да трчам по мојата угорница, а можеби и лазев, не се сеќавам веќе. Поминаа можеби илјада години додека стигнав горе, на врвот од дабовата шума. А таа беше таму. Со својот занес и со својата болка која како извор бликаше од нејзиното лице и од нејзините очи.

- Крв, рече, јас крвавам, ми рече со тивок глас, со шепот.

³ На небото оро играа сите самовили од целиот свет.

- Не, не крвавиш, реков, ти си чиста и бела, ѝ реков.

- Душата, рече, душата ми крвави, душата ми се испогани, повтори.

Не реков ништо. Молчев. Долго молчев. Можеби илјада години поминаа во тој страшен молк.

Мислев: На погребот од баба пијаниот поп пееше староградски песни.

А нејзината душа ја урнаа тогаш кога ја урнаа црквата. Црквата ја урна времето кое носеше голема лажна надеж. Оттогаш таа не знаеше ни кога е ноќ ни кога е ден. Не знаеше дали по небото шета Месечината или пак Сонцето ја грее земјата. А знаеше таа да излезе по месечина во својата просирна кошула и да шета по селските синори. Да го чува селото од лоши самовили, од змејови, од ламји, од аждери, од таласами, од јуди. Од разни погании таа го чуваше селото.⁴

Со уривањето на црквата ја урнаа и нејзината душа. Со рушењето на црквата срушија сè во неа: и љубовта и омразата, и радоста и тагата, и себичноста и несебичноста, и среќата и болката, и надежта и безнадежноста, и животот и смртта. Ја оставија да живее без надеж и без безнадежност. Прочитав: „Светот е еден голем нужник, а сите ние во него сме гомна“. Мислев: Можеби на погребувањата од нашите предци пијаните попови го играле тешкото за да откинат дел од тежината на нашиот црпозем.

Во ноќта таа талкаше во боровата шума и го бараше изгубениот сон. Со искрвавена душа. И плачеше, липаше. А јас стоев пред неа закопан во мес-

⁴ Над селото оро кршеа сите умрени предци од сегашните селски потомци.

то и не можев повеќе да ја гледам. Го покрив лицето со своите раце и заплакав. Плачев. Долго плачев. Можеби илјада години поминаа во тој страшен плач. Кога ги отворив очите, неа веќе ја немаше. Веќе не ја видов.

А баба, вртејќи ги своите ковчести палци во круг, ми рече: Тоа беше одамна, црквата одамна ја урнаа, таа одамна замина од селово, не може ти тоа да го помниш. Мал беше. А можеби и не беше ни роден. Мислев: Баба не знае дека таа може да ги измеша времињата.

Неа никој повеќе не ја виде. Можеби заминала да ги бара изгубените илузии од нејзиниот забеган сон. А јас се вцашив кога ги видов моите раскрвавени раце. Во моите раце остана нејзината надеж дека ќе ја најде месечината од својот сон. Својата месечина.

SAMSUNG

- 5.

Ниедно време е. Ништожно. Глуво. Пакосно. За мене, колку што ми сече умов и како што гледам сега, секое време било такво. Јаланциско. Милениумов втор зрнце песок се стори. Му дојдовме до акот, а алот не му го видовме. Инквизиции, ропства, палежи, глад, чуми, поплави, пожари, земјотреси, војни, беда. Судбини безброј и несреќи толку по веков и светов. И ништо. Пак празно. Како ништо да не било. Зрнце песок, капка една морска солена, роса утринска. Уште некој лист од календаров да искинам и отиде годината, векот последен, милениумов стар.

А трите децении мрачни во темницава ни трошка не ми дадоа од она што со душа го чекав и го барав - спокој внатре во космосот мој и избавување од гревот страшен, грозен и безмилосен што го сторив. Од гнев ли, од омраза ли, за одмазда ли лута, човечка, од безумие ли, не знам. Беспомошни сме пред злобата во утробите наши душевни и грешни. Штом ќе се разбуди сверот што спие под кожата човечка, штом ќе ги ококори очите, како влакно се кинат прангите и оковите на злото. Рождество на злодеј

мрачен. Целат бездушен, немилосрден. Сотона во кожа човечка, а нечовечна.

Во пештера сум. По промисла Божја ли или по наредение ѓаволско, којзнае. Гризам сув корен. Црниот гуштер ме гледа со белите очи и ми се насмевнува. Или можеби само така ми се причинува мене, којзнае. Ги раширил нозете под телевизорот и зјапа, се свери во моите испиени очи. Кабелот му поминува над опашката, а тој не мрда. Само ме гледа небаре сум му го зел коренот од уста, сум го оставил гладен, со празен стомак. Јас, злосторник грешен и прегрешен во пештера темна, влажна, гнасна. На негова територија. Во стан негов. Единствената светлина што постојано со децении веќе ми ги копа очите е онаа од дамот на телевизорот. Samsung. Ден нема. Сонце не. Само мрак во влага. Како во дупката на паднатиот од небото. На изгонетиот заради завист и суета. И Божја и негова.

Гледам CNN и MTV. Гнасотиите човечки. Војни. Едни со оружје, други со ноти. И ја чекам каубојската песна со којашто неа ја пречекав еднаш во една друга пештера во која сенките од полуосветлението играа по белите сидови. Копам по минатото, бегам, ама сè нешто ќе се најде да ме препне. Да ме врати во кожава грешна и во времето сегашно бедно и лажовно. Сверски крик од дивината, гракање стрвно, тивок шум од опашката на гуштерот.

Coserцателно се обсрнувам, иако не можам ништо да видам надвор. Стрвинари со тешки крилја се беа насобрале на сателитската антена. Ги чув. Глодаа коски. Житијата, помислив, каде ми е писанието со два одминати живота во него. Еден врз друг, како милениумски слоеви од камен и земја. Каде ми е животот собран во буквите што се гушка-

ат, се топлат една до друга, во пожолтените страници на писанието и туѓо и мое, си реков. Глувци, старорци, помислив.

Насрев со увото и со раката околу себе. Зад себе. Под себе. Ништо. Празнина и штама. Гуштерот, си реков. Опашот на гадуријата. И навистина - со задните нозе го нагазил писанието со мојот живот и со туѓите веќе остарени хагиографски редови, а опашката му мрда како да прави препис од криви букви на свето евангелие. Му го фрлил коренот на другата страна, да гризе, да јаде, да ми се тргне од житијните листови, а тој ја спрашти во првата дупка. Се уплаши можеби. Мислел зло му мислам. Такви сме и ние луѓето, проклети. Кога некој со душа ни помага, мислиме смислил нешто, вратите од пеколот ни ги отвора. Кога, пак, ни смислил нешто страшно и гнасно, мислиме ни помага. А во оган нѐ фрла, во дупката на ѓаволот. Проклети.

Го зграпчив со страв писанието во сувите раце, двајди сročувано. Еднаш од чистиот и пречист јеромонах, тајнописец и ангел во расо калуѓерско, и втор пат од мене, свер во кожа човечка. Го читам често житието негово. Колку да ми олесни. Од макава мачна да се избавам. И од гревот сотонски, Божји можеби, којзнае.

- 4.

Живот прв. Страница прва и последна.

Окааного Датјана труд, житие благо и богоугодно.

Тајнопис жив е житието мое. Како оној ред таен од моја рака напишан во прологот на последната страница. Го носат скриено во последното катче од душата моја грешна. Житието, животот мој. Само јас ја знам таа тајна и сведокот мој еден и единствен, Бог Седржителот и Сетворителот кој ме избави од зерзевулот лукав.

Ми ги отвори очиве кога ослепев, ушиве ми ги одзатна кога оглувев, срцево ми го отвори кога се разгневи душата моја слаба и телото немојно, оти од земја створено и во земја ќе се врати, гнило. Се спасри срцево мое од грешните мисли, спопај му Нему, оти во грев стравен, во глобока бездна трачна ќе се битисав, во искушение на нечистиот и нечестивиот.

Честити и богуугодни родители ме донеле на овој свет по волја Божја, спопај му Нему. Во Варош ми паднала главата, крај камењата по кои пред неколку века газеле светите нозе на отец Климент, учителот наш, и на отец Наум, братот негов. Во летото Господово кога измаилите влегле во западните предели наши и кога народот тукашен големо зло и несреќи страшни го стигнале. И тогаш живите им заблазнувале на утрениите, како што пишува монахот претудар Исаија.

Метежот неподнослив на овој живот, иако во секој ден Божји ми бил пред очи, сум го гледал, ама не сум можел да го видам јас кутриот. Угодно ми било неспокојството овоземно и малку на Бога Седржителот, спопај му Нему, сум мислел. До оној ден јаволски и проклет кога вселената сета ми се преврте наопак во утробава моја.

Отец Тимотеј богослужеше во светисофиската црква на Велигден во првото лето Господово од полнолетието мое. Дијакот Нестор, врсникот наш, на светиите им чинеше поклонение, а ние на потичките со навезена личотија кои беа дошле на свешта. И потоа кај боровите свешти над Калето ги чекавте и двајца по двајца како слепи се водевте за рака. Светирот цел беше наш. И да летате можевте, само ако посакавте. Барем така си мислевте тогаш, ние окааните, и јас кутриот меѓу нив.

Ефросинија ја викаа.. Три велигдени тајнопис љубовен, Божјо писание везевте и за летата идни правевте есапи. Ама пазарот се расипа. Три дена пред четвртиот Велигден, на Величетврток, чув за друг ја ќердосале.

Онете езерото. Сите борови свешти над Калето догореа. Темница ми идеше од кандипата за пресветиот отец наш Климент запалени. Мрак пред очи ми падна и мисла грешна, прегрешна. На ден Велигден со ноже за

кафтење ореви зелени како јагне бело ќе ја закопат и жртва пред темниот ќе принесат.

И тогаш, спојај му Нему, во ноќта темна спроти Велигденот, светлината на отец Наум во сон за рака те зеде и за зарекот ти кажа оти на Бога сум ту ветен. И на денот на Воскресението Господово, уште пред да се источи светлината утринска, дијак Дамјан се сторив и политиви редев над гробната плоча од отец Наум во манастирот негов. Десет лета душоболието темно си го лечев во коначите манастирски. Јеромонах биднав, од прологот препис со криви букви направив и тајнопис еден за мене бедниот и отчет пред отецот пресветол Наум дадов. И во пештерава пуста се спасив потет.

Спас. Светлината Божја, спојај му Нему, за гостинка ежедневна ја имам. И топло ми е на душава грешна во влагава и во темничиштево. Си го чекам денот суден, крајот на бескрајот бескраен. Коскиве кој ќе ти ги најде, апанет од мене, да ги спаси во најдлабокиот трак од влажнава пештера. Оти душава моја грешна од мене недостојниот кај Бога ќе се претстави и Тој, Преблагит, благо ќе ја казни, зашто злото од срцево мое го изгонив, спојај му Нему и на отецот Наум Чудотворецот наш.

сѢА кнѢжѢца нспнсахъ азъ грѣшен Ѣ окаян ѣеромонахъ дамнаѢ. Ѣ ако самъ погрѣшнаѢ некоѢ речъ нѢн забравнаѢ некоѢ Ѣ конто четѢнтъ да Ѣ кѢлнѣтъ, но да нсправнтъ понеже Ѣ пнса дѢхъ сѢтын Ѣн аѢтѢлъ, Ѣ роука грѣшна. колѢко могохъ, толѢко пнсахъ грубо. кон можѣтъ подобре, да пншѣтъ. а вас бѢ да поменѣтъ въ цѣрѣствѢ своемъ. аминъ. сѢвршн сѢ сѢа кнѢга въ лѣто 5907 (6907 = 1399).

- 3.

Љубоморно ги кријам и ги чувам писанијава во одамна подготвеното долапче на пештерскава карпа. Двете. Едното од светиот отец во пусто турско роден и другото мое, од мене, од сенка жива што го

гнаси лицето на земјава со нозете свои ѓаволски и сверски.

Му давам корка исушен леб на гуштерот. Ја носи во дупката, во сокровиштето свое. Во неговата ќелија, која за мене незнајна е, зашто никогаш не сум сирнал таму. Не сум сакал, а и да сакам не можам, зашто претесно е за телово мое исушено и испустено. Не јаде пред мене гуштеров. Од срам или од страв, не знам. Животинчињата имаат повеќе намуз од луѓето. И чисти се, искрени - или те сакаат или те мразат. Или те плашат или ти се плашат. И го покажуваат тоа. Не го кријат зад петна лицемерни.

Пред три децении кога дојдов овде, гуштерот го немаше. Не беше во пештерските темници. А можеби и бил, којзнае. Ама јас не го видов. Можеби ме демнел од некоја дупка темна. Ме гледал, ме набљудувал, ме проверувал, испитувал што намери имам, што барам во пештерава, во вековното дувло мрачно на родот негов. Проверувал дали можеби за него сум дојден или, пак, по друга некоја работа човечка, ѓаволска можеби. Сакал да биде сигурен со кого и со што си има работа. Беа поминале бездруго две-три зими Господови од моето пребивање овде кога првпат му ја забележав муцката подадена од темната дупка во пештерата. А потоа очите негови. Му светеа како на мачор во сечко. Првите два дена само муцето го покажуваше. Потоа почна да подизлегува малку по малку од дувлото. Ама со страв под кожата гнасна негова. Ќе му фрлев трошка од лебот сув и туку ќе ја спраштеше во дупката. И потоа, откако сè ќе се смиреше, откако ќе се увереше дека опасноста сосема поминала, излегуваше и го зграпчуваше сувиот леб. Во дупката го носеше. Таму да јаде на раат. Да не го гледаат и да не му пречат свер-

ските очи човечки. А, најверојатно се плашеше од мене. Нашол од кого да се плаши! Од човек жив, а помртов дури и од првиот умрен човек на Земјава од создавањето на светов! Од сениште кое од сенката своја уплав има и кое од кркорењето на утробата негова изгладнета го фаќа страв како зајак од развигорче благо пролетно.

*

Прв ден е од месецот снежник. Ми доаѓа инкаторот. Од Телевизија Скопје или од МРТВ, како што модерно се вика. Гуштерот бега во камената цепутка, а и јас се кријам во последното, најтемното коше во пештерава црна. Ја остава белешката внатре во темницата и си заминува. Се враќа по една минута, ми фрла цел леб и бега. Како црни ѓаволи да видел во темничештево пештерско. Одам со уплав, ја земам и ја кинам сметката на парчиња. Го зграпчувам лебот. Трошка по трошка се надевам дека ќе ми ја врти крвта во вените барем до коложег, до студовите страшни. Потоа ќе гризам корења. Собрани ноќе по црни темници. Ќе ја крепам душава моја бездушна. До следната сметка пролетна. До следната погача од наплатувачот фрлена во пештерава како на свер во дивинава. Зашто во зима, снегот кога ќе заседне на гости како селска слава да прави планинава, овде душа жива нема, живо пиле не прета. Само сенката моја слаба и неутешна од телевизорот створена, од бедотиите на џамот негов.

*

Снег веќе врне. Пак. Дошол на гости. Пештерава се брани од студот, го ишка надвор, ама упорен е тој, не се дава така лесно и малку по малку го осво-

јува секое камче од дупкава. Страшен провев ми ги глода коскиве. Молчам. Не кукам. Ми мрзнат рацеве, ама упорен сум и јас, не се давам така лесно, пишувам на карпестиве сидови. Длабам бразди ѓаволски, гревот мој страшен на студен камен го оставам. Лажам или се залажувам, којзнае. Единствениот собеседник мој нем, гуштерот, одамна го нема. Се пикнал во дувлото свое, студот му ја смрзнал крвта и сега чека подобри времиња, сончеви, топли, да му ги зовријат дамарите, да го раздвижат, да излезе на виделина. Телевизорот не го исклучувам. Нека брмчи. Лажги со опашки. Лаги човечки. Смыслени и бесмыслени. Безмыслосни. Со нив ќе презирам, и без гуштерот црн кој чека пролет. И со гревот мој што душава ми ја гризе како чрви гнасни што се гостат од кал човечка во пресен гроб.

*

Распролетува. Пак. И пак исто. Спас нема од животот мој беден. Господ и да помине во пустелијава нема да ме земе, зашто не ме сака. Омразен му станав. И на близнакот негов паднат во дувло огнено по делбата небесна, братска.

- 2.

Зошто чмаам овде? Зошто станав собеседник со тишки и со лиоти? И со себеси. Како улав! За ошто? Сам се прашувам и сам си давам одвет. Или на гуштерон грозен и црн што краде топлина од свемирот бескраен.

Не можев повеќе. Даноците не можев повеќе да ги плаќам, да си ги „подмирувам обврските“ како што велеа очилата и кармините зад ниските шалтери. Данок за и од фрустрации, данок за душевни

конфликти, данок за трауматски трошоци, данок на данокот за бришење на критериумите од регистарот на параметри. Многу даноци, давачки многу. Кој да го издржи сето тоа!? Кој!? Да не зборувам за митниците на секое животно сокаче! За митарствата на секој друм. Еве, веќе почнува да ми студи. Ладно ми е на душава. Од самата помисла на „подмирувањето“. Затоа избегав. Овде во мразарницава ми се стопли душава. Малку од малку. Колку за адет.

Така си вела и си подвелеувам себеси и се лажам и се подзалажувам. И си верувам во лагата гнасна. Никој не може да го заебе човека како што тој може тоа самиот себеси да си го направи. Така велат. За ошто сум овде? Навистина, за ошто сум?

За ошто!? Ете за тоа! Зашто душа зедов човечка, невина, пречиста. Пекол нов за мене треба да смисли оној што се прикажува за творец семоќен, за седржител сеприсутен. Секаде е, а никаде го нема! Најмалку во душава моја грешна, сверска. Пекол нов за мене треба да створи. Пекол не со девет, ами со деведесет и девет кругови внатре. И во секој круг уште по деведесет и девет круга. И во секој круг од секој круг пак уште по деведесет и девет. И крај да им нема на круговите како што крај му нема на кругот.

Ја заклав. Како јагне бело жртвено за Велигден. Со јатаган стар, ’рѓосан, од пусто турско останат, од раката на отец Дамјан донесен во пустелијава. За да го потсетува на мислата грешна од која си ја исчистил душата како со вода од планински извор што се чисти калта од кожата човечка. Зашто ножето за кафење ореви зелени го изгубил во муграта кога летал кон светлината, кога го газел патот кон манастирот. Јатаганот му го дал еден војник од

турскиот аскер. Во храмот на Чудотворецот Наум бил дојден да бара иљач за умот негов избезумен. Колел што колел османлијата, рацете секој ден во крв ги пикал, не гледал што ќе преполови со јатаганот - доенче чисто и невино, девојка незрела, жедна трудна благословена или старец кој пека да му дојде денот за да го земе матната. И еден ден му пукнала душата на Турчинот. Умот му се распаметил. Сенки му поминувале пред очи, а тој веќе не можел ни мравка да згази. И отишол во манастирот. И му го дал јатаганот на отец Дамјан. Да кафти со него ореви зелени по синорите манастирски. Го завиткал отец Дамјан јатаганот во партали, ги нарамил дизасите со две-три погачи внатре и ја спраштил од манастирот овде во пустелијава. Знак било тоа за него. Белег Божји да бега од сè живо и диво. И да се покае. И да го варди злото завиткано во партали. Така пишува на каменов. Не лажам, не измислувам. Таква вода тече низ браздиве од отец Дамјан оставени во карпава студена.

Ја заклав. Како јагне. Ја довлечкав овде во темницата ноќна предвелигденска и си ја изгнасив душата. Ни најсверскиот свер од гладта своја спотеран не ги растргнува така жртвите свои. Гладен бев. За крв, за одмазда. Од омраза. И суета бедна.

*

Велат дека несреќата никогаш не доаѓа сама. И така е како што велат. Си води таа со себе друшка некоја. Или друга несреќа, или пакост некоја, зло злокобно и страшно. Не ни вреди потоа ништо проколнувањето на денот кога апансус нè јавнала пакоста, кога злобата ни станала сенка, кога сме сретнале некого или кога нè сретнал некој. Да би да си

ја скршев ногата, раката, главата кога тргнав таму, кога го направив тоа, кога ми се залепија очиве проклети на белата убавина; јазикот долг да би да ми се исушеше кога ја отворив поганава уста и реков да појдеме ваму, да се видиме таму; косата од главава да ми паднаше, да шетав ќелав по веков кога се загнав да ѝ ја допрам меката долга црна коса; да би да се отвореше и да ме голтнеше земјава кога го преминав проклетиот праг и кога им се придружив на лицемерието и на завидливоста во дувлото ѓаволско. Напишано е сè во житието, кратко, а јасно, описот на заблудите мои. Будалите нека читаат, умните и без да им кажам ќе го фрлат писанието, ќе го изгорат, зад седум мориња и зад девет гори ќе го скријат. Трага да му нема. Поштук.

Празни зборови, јалови. Кажани во студениот здив на камените сидови од пештерава. Ми се враќаат во ушиве како бумеранг и ме заболува во душава. Ум немам, распаметен сум. Зашто и да можам да го вратам времето, да го прекројувам минатото, ништо не би се сменило. Ракава сама ќе ми појде кон нејзините бели прсти на масата во затемнетата потпокривна биртија. Снегот влажен што паѓа во големи пластови ќе ми го измолкне тлото под нозете, ќе ја сетам топлината на нејзиниот здив, на нејзината блага душа и ќе ја гушнам. Одеднаш. Одненадеж. Без да знам и без да знае. Распаметениот ум и да сака не може да мисли за утре. За несреќата што лази како чрвец по сенката на улавоста. За животот што како сон минува. Несетно, лажно, недопирливо. Никој не успеал да го фати за гуша времето па да му рече чекај бе, кај трчааш, запрималку, здив земи, душа. Не!

*

Лето е веќе. Пак. Два круга во пештерава и сонцето кувет зело.

Жештинава летна не ми ги препречува зимските недоветни фреквенции. Ни гуштерон што се пече надвор на јулското сонце. Не излегувам дење од темничиштево што го параат слики од самсунгот. Не можам. Ќе ме изгори сончевата светлина и топлина. Ќе ми ги пеплоса закржлавените дамари. Чмам во темничиштево. Во влагава и во студов. Чекам да ми одмине времето. Коскиве да ми се упокојат. Душава вид виделија да фати. Џенем. Само понекогаш, како преплашено животно од хајка, се добирам до крајот од темницава. И од мраков му се пулам под око на светлото од светот. Вселената цела е пред мене, бескрај, а очиве се сопнуваат на гуштерот што се пече надвор. Не му завидувам. Ниту, пак, го жалам. Уште помалку го презирам. Рамнодушноста ми се коти во душава. Кон сè внатре во мене и кон сè надвор од мене. Празнина свемирска, бескрајна.

- 1.

Влекач. Грозно и црно животинче сум оптегнато на припеков во летнава горештина. Го гледам во пештерата, на работ од темничиштето, мојот сожител, стуткан, смален, уплашен од секое зракче светлина, и од жал и од тага ми иде да се самоубијам. Да скокнам од каменава краста долу и парампарче да се сторам. Да не го гледам веќе безживотното живуркање на живиот мртовец во мојот стан, во моето пребивалиште.

Есен беше кога дојде пред триесет страшни и неиздржливи зими. Неколку дена доаѓаше сам. При-

квечер, пред да се стемни, кога темнината неусетно ја туркаше во амбис светлината. Ќе се појавеше од кај удолницана, ќе се поврткаше околу пештерава и внатре во неа, со рака ќе поминеше по буквите оставени одамна во каменот, ќе го извадеше јатаганот од цепутката во карпата, ќе го одвиткаше од парталите и го гледаше. Долго време ќе го гледаше јатаганот стар, за'рѓан. И одненадеж туку ќе му светнеа очите во темницата. Како на лиотите ноќни овде во дивинава. Ќе го вратеше назад јатаганот со парталите, ќе излезеше од пештерата сиот пребледен и ќе се стрчаше надолу кон штотуку родената светлина од дувлата на родот негов, човечки. Секој ден доаѓаше. Во исто време. И исто секогаш. Ќе се поврткаше, ќе позјапаше во парталите и во 'рѓата завиткана во нив и ќе ја здувнеше прудолу.

И еден ден задоцни со доаѓањето негово. Се смрачуваше веќе, а од него ни трага ни глас. Мислев дека куртулив од напаста човечка што ми го откри дувлото вековно мое и на родот мој, дека мирот ќе ми се врати во пределов мирен сверски, дека ќе не остави нас да си ги гледаме маките свои со душманите наши, секој да си се чува од сверот свој. Зашто овде во дивинава секој во исто време и на исто место е и свер и жртва. Лисицата е свер за зајакот, ама и сверот си има свој свер. Волкот. И се чува од него како сожителов мој беден од светлината што се варди. И волкот си има свој свер. Мечката. На мувата пајакот ѝ е свер. Свер на пајакот сум му јас. Ама и жртва сум. Жртва на змијата, сверот мој страшен. Но, овде никој не убива од омраза и за одмазда. Како што ѝ направи сожителов мој беден на кутрата девојка. Жртвата негова. Жртва невина сотрена страшно од свер човечки. Напразно се израдував дека сум куртулил од него.

Веќе беше стемнето кога ми дојдоа до ушиве тешките чекори и неподносливиот татнеж од камењата што се тркалаа по удолницата. И наместо да си се пикнам во дувлото, како што во вакви и слични зловремиња ми налагаше инстинктот гуштерски, јас останав скаменет на каменот над пештерава. Никој не може да заебе еден гуштер како што тој може тоа самиот себеси да си го направи. Една страшна сенка се покажа од кај удолницана. Створ човечки со грозна грпка на грбот. Кога се доближи до пештерата веќе го препознав - тој беше, сожителот мој иден, не со грпка, ами со товар жив, со девојката нарамена на грбот негов. Долгата коса од товарот му се плеткаше кај глуждовите од нозете, ама одот му беше сигурен. И бесен. Ја спушти грубо во зеленилото пред пештерата. И влезе во пештерата. Не знам што правеше внатре, оти не можев да видам. Но, кога излезе веќе ми беше јасно - го одвиткал ја-таганот од парталите и излезе надвор со него. Свр. Свр страшен, човечки. Во маки пеколни испушти душа кутрата. И седна потоа сверот. И воздишка тешка испушти душата негова. Како душата на место да му дојде. А не знаеше кутриот дека душата тогаш од него излезе и не се врати веќе во него и... Не можам повеќе да се потсетувам на тоа. Утробава сверска ми се превртува и мрак ми паѓа пред очиве. Ја спастри потоа внатре во пештерата во дупка темна и земна. И ја спрашти пак надолу пред да изгрее сонцето.

И тогаш се прашував, а и сега се прашувам: зошто и за кого изгреа сонцето?! Требаше без сонце да го дочекаме тој ден, студ страшен да фати и да нè сотре сите во дувлата наши. И сверски и човечки, а нечовечни.

Се печам на припеков и ми се гади кога ќе се сетам на бедата човечка, на лагата и самоизмамата негова гнасна. Бедна е Земјава што трпи да ја газат сверови такви од дувлата човечки излезени.

0.

Одмазда! Само тоа ми се вртеше во главава моја улава, во умов распаметен. Пред да го скројам и пред да го сторам злодејанието страшно. Знам, кога ќе дојде време овој мрак мој да излезе на виделина, мене ќе ме нема. Прашина, кал ќе се сторам. Ќе бидам бетер од влекачов на кој му иде од внутрини, од душата негова, да земе гајда и да ме тажи. Ќе бидам ковче едно, оставено или фрлено на друм разбојнички. Пакост ќе нема во него. Ни љубов. Ни омраза бедна. Ништо. Само мрак и виделото од писанието, виделото од древниот и веќе престарен Бог Се што ми ја крадеше светлината итро. Очиве ми ги попари, зениците од врагот пресни искушенија беа за душава моја, ем проклета ем проколната.

Одмазда! Одмаздата е мојата темнина, оти не ѝ ги задои дамарите и не ќе ми ги изброи ковчињата пред да се упокојам во ветрот и пред да ме покрие мајчичката црна земја. За времињата идни, вечни. Зашто се залажувам дека во бескрајот временски иден спасот ќе си го најдам, мирот свој и на душава моја премачена во темницата на небиднината. Покој и спокој во покојот.

О, ѓаволи темни, вие што од дупката пеколна и огнена се смеете на бедава моја, утре кога ќе ги кршите коските на робот човеков скриен во пештери гнасни, не ќе се сетите улави дека нема смрт по смртта, не ќе ви текне во тимбите дека умирачката е победа над умирачката, зашто се рекло: кој смртта

ќе ја најде, тој ќе воскресне. И уште: кој ќе воскресне, тој животот ќе го загуби. Смрт вечна ќе му помине низ прстите. Одмазда барам, зашто не остана во мене ниту трошка вера и верба, ни љубов, ни надеж. Бодеж само.

Чувајте се, вардете се! Зашто Господ е еден и му нема замена. Бетер од вас е, вие суетни. Вардете се од Бога кој ликот свој го создаде подобен на вашиот да е.

*

Го гледам. И го чувствувам без да го гледам. Гнасотијава гуштерска и црна ми се прикрадува зад грб и се свери во писаниево и во читаниево мое. Како крадец некој во ноќ темна. Како злодеј. Не ми се плаши веќе. Стравот ми го зеде. И ме гледа со неговите чудни, одвратни очи. Понекогаш мислам дека од нив извира невидена омраза, гнев и желба голема за одмазда. Како најмилото да сум му го сотрел. А никакво зло не сум сторил против него. Дури и јадење му давам, го хранам, од устата моја двојам за него. Не знам зошто така ме гледа. Или зошто ми се чини дека така ме гледа. Ја затворам книгата набрзина и ја покривам корицата со тенките и долги прсти. Да не види што читам, да не му текне потоа, кога тој ќе почне да лае, да се меша во писаниево, да кажува што и како сум читал, па да ме дознае цела дуња.

Се преместувам повнатре во дувлото мое. Во пештерата црна. Здив да земам, срцебиежот да си го смирам од светлината што ја насирам. Потемно е, очиве ќе си ги ископам читајќи во темничиштето, секој нерв зад зенициве зелени се оптегнал како фртома на бик од семето свое здивен, и само чекам кога ќе пукне како костен на жар, ама утеха имам -

мрачно е тука и помирно е, а и влекачов не ми се добира. Се враќа пак назад на припекот. Во вселената дреме и голта жолчка топла од сонцето.

1.

Одмазда! Тоа ми беше, не задача на денот, туку задача на ноќта, темна, ѓаволска, црна. Зашто сосема случајно ја открив пештерава темна и јатаганот стар внатре во неа. Еднаш кога избегав од метежот долу, од градот, и кога сакав во тишина да си ја одморам и да си ја смирам душава. Од патилата страшни. Но, место тоа, ново страдање открив, пекол друг, мрачен. Пештера и јатаган во 'рѓа. Повик за злосторство страшно. Доаѓав потоа секој ден овде. Во пештерава. И смислував план. За одмаздата. И го скроив планот гнасен, крвав, безмилосен. И беспрекорен. Немаше место во него за ниту една ситна грешка.

Неколку дена ја следев. Секој ден во исто време доаѓаше на работа и во исто време заминуваше. И секогаш на исто место, по иста патека. Лесно беше, премногу лесно. Токму тоа ме поколеба малку. Премногу е лесно, си велев, мора нешто да сум пропуштил, нешто важно, нешто многу важно. И истиот ритуал го продолжив уште неколку дена. Го следев нејзиниот ритуал. Секојдневен. Ист. И думав што сум пропуштил, што сум изумил. Зошто е сè толку лесно!? Не ми доаѓаше на ум никаков пропуст во кројката моја за делото страшно, сверско. И се одлучив да го спроведам планот лукав.

Дојде во истото време. На истото место. Пустелија една скришна покрај езерото мирно. И по истото патче на работа. Чекав цел ден. Кога почна да се стемнува, таа веќе доаѓаше до автомобилот. Ги ста-

ви клучевите во бравата од вратата. По еден миг се струполи во бессознание во тревата. Ја пикнав на задното седиште и тргнав накај пештерата. Автомобилот го оставив во шумата до патот. Скриен меѓу високите дрвја. Ја дигнав на рамо и ѝ се загнав на угорницата. Новородениот мрак го покриваше моето злосторство. Кога дојдов пред пештерата ја спуштив во влажната трева. Се стрчнав по јатаганот за'рѓан. Го извлеков од цепутката, го спуштив на влажната земја и почнав да го одвиткувам од парталите. И тогаш се сетив да видам и видов - рацете воопшто не ми трепереа. Ниту од возбуда, ниту од страв, ниту од омраза, ниту од желбата моја за одмазда. Бев неверојатно спокоен. Ме вознемири тоа малку, но не мислев натаму ништо. Со јатаганот во десната рака излегов во атмосферата, во свемирот бескраен. Сами бевме во пустелијата. Единствениот сведок на злодејанието мое сверско, црната ноќ, на моја страна беше. И пеколот огнен. Вресокот ја распара темницата и... Не можам повеќе да се потсетувам на тоа. Утробава сверска ми се превртува и мрак ми паѓа пред очиве. Тоа што се случи потоа не е ниту за очи, ниту за уши човечки. До ден-денес не знам дали Бог лично или, пак, ѓаволот темен го видале, можеби и го гледале тоа. Најверојатно никогаш и нема да дознам. Ама едно знам: ако некој од нив видел нешто, или почнал да го гледа злодејанието мое, сигурно го свртил погледот или ги покрил очите. Зашто сурова глетка беше тоа дури и за очите зли ѓаволски.

Се обидувам да ја избришам од умов таа ноќ. Три децении минаа, а како вчера да беше. Секоја секунда ми е во главата. Истиот филм ми се врти пред очи, а не можам никако да го сопрам. Да ја искинам

лентата, да ја фрлам во амбисот и заборав да ја сотре. Тоа сакам. Ама не можам. И со отворени и со затворени очи ми се вртат сликите од грозната ноќ како најстрашен хорор. Утеха понекогаш барам во писанијава што ги чувам љубоморно. Едно од отечот свет и едно мое. Букви лекоити. Како онаа света лекојта вода над селото мое од детството. Душава си ја лекувам со словата од отец Дамјан и со писанието мое криво и покајничко.

2.

Живот втор. Страница прва и последна.

Окааного Детијана труд, житие горко и ѓаволугодно.

Јас раб грешен сотонски без крст на чело газам во пештерава пуста. Детијан се викам, а не ме викаат, зашто овде во пустелијава нема кој да ме вика. Паганин сум. Неверник. Ни молитва ни клетва во душава има. Ни радост ни скрб. Без љубов и отпраз. Ни фодулук. Дупка длабока, темна. Празнина светирска.

Во обично сетејство и во обичен свет сум роден. И по стапките на еден сосета обичен живот ми врвеа нозеве. И ништо невообичаено немаше во средбата наша, меѓу мене и неа. И ништо чудно и необично немаше во тоа што очите ми останаа во неа при првата средба, ниту пак во тоа што потоа таа ме остави и замина, со друг или со трет, не знам. Невообичаеното во тојата глава се роди и во душава тоја се вгнезди како кукавица. Зашто светот надвор е едно, а тој ист свет во нашите глави и во душите наши е нешто сосета друго. За пакост нејзина. И на душава тоја грешна, сотонска.

А сè почна во приквечерието на цутар. Кога им немаше крај на нашите брборења во старата биртија. И кога ја гушнав на затинување пред да влезе во автобуситето гласно. И кога ми удри во носево една тилина невидена, благост човечка во градиве. И кога седнав до неа откако пред тоа ѝ го видов типот при губењето на нејзината сенка во еднокрипието на автобусот. И кога во снежната вечер се водевте како слепци за рака и ги броевте пластовите небесни. И кога во нејзината авионска биртија ме остави пред полноќ во самот да си го допијам пивото. И кога потоа ја видов како во полноќни-

от трак се стори вештерка и како леташе меѓу распадатите бараки јавната на старата правостукалка украдена од рацете на тајка ѝ. Магија црна. Така почна и така заврши. Зашто сè друго не беше друго, ами исто беше. Како што почна, така и би. Како би, така и заврши. И кога заврши, во душава тоја црна чрви гнасни почнаа да ријат. И пакост голета, зло ѓаволско стори деснава рака тоја. И да ја пресечат треба, а не со неа житието бедно тоа да го пишуваат и допишуваат. Ами немаат храброст. Кукавичлак во зитски сон спие под кожава тоја човечка, а сверска. Прости ми оче Датјане, зашто согрешив не само пред Бога и пред ѓавола, ами и пред себе и пред тебе. И душата нејзина чиста и преблага нека ти прости. Оти знам: таа сега од десната страна на Пречиста седи и милоста Божја нејзе ја грее. А за злодејанието тоа некој ѓаволски се крчка. Кругови безброј во кругот бескраен.

И скончание би на тоето житие гласно и тажно. И писаниево ова штуро, празно и бедно, бездушно и безутешно, составено само од еден лист, А4 формат, 120-грамска хартија, со фонт Македонско Обло на јазик македонски, и на крајот негов со фонт Аз Буки Вјади, од д-р Љупчо М. срочен, сполај ту нету, на јазик црковномакедонски, овде во пештерава трачна да биде, да не се носи никаде и никаде да не се изнесува.. Овде да се чита, ако се чита. И којшто ќе чита нека упати молитва една барет кон милоста Божја за мене бедниот и за душава тоја трачна барет малку од малку да ѝ се скушат таките во неколот огнен. Ако сум заслужил, а не сум заслужил. И кој ќе чита нека проштава, зашто ќе разбере дека брат зоп и трачен итал во кожава тоја според родот негов.

сѢА кнѣжѣца нспнсахъ азъ грѣшен ѣ окаян дѣмнѣан. ѣ ако самъ погрѣшнѣа некоѣ речъ нѣн забравнѣа некоѣ ѣ конто четнѣа да не кѣланетъ, но да нсправнѣа понеже не пнса дѣхъ сѣтын, нѣ роука грѣшна. колѣнко могохъ, толѣнко пнсахъ грубо. кон можѣа подобре, да пншетъ. а вас бѣ да поменѣа въ црѣстѣвы своѣмъ. аминъ. сѣвршн се сѣа кнѣга въ лѣто 7507 (7507 = 1999).

3.

И ја спраштив по удолницата. Пред да изгрее сонцето. Откако ја запрета во земјата. Автомобилот го вратив на истото место, во паркетото запустено каде што го паркираше секогаш, покрај далгите бели езерски. Уште додека беше темница. Никој да не ме види и никого да не видам. И потоа, како ништо да не било, отидов на работа.

И така беше и во наредните денови, Божји или ѓаволски, не знам. Како ништо да не било. Само еднаш по пет дена ја видов во весник сликата нејзина со еден краток текст за нејзиното исчезнување и со молба до оние што ја виделе или што знаат нешто да пријават во најблиската полициска станица. Кој? Мракот? Темницата пеколна? Тревата влажна и искрвавена? Јатаганот за'рѓан? Пештерата мрачна и влажна? Џамот на самсунгот што не престануваше да брмчи? Моштите свети од отец Дамјан? Гуштерот црн и грозен? Кој да пријави? Кој, по ѓаволите?!

И по еден месец немаше ништо. Од потрагата по неа. Ама, цабе. Сè понемирен и повознемирен бев со секој изминат ден. Казната, Божја или ѓаволска, не знам, ми тропаше на врата и јас морав да ѝ отворам. И во едно пеколно утро со секавици и татнежи го нарамив самсунгот, го стегнав со кабелот на градиве и пустина фатив. Во пустелијава планинска. И секој ден ми беше сè полош и полош. Да знаев, уште во ноќта кога ме остави, ќе го испиев пивото и ќе ја спраштив ваму во пештерава. Ама не знаев. Или со јатаганот, уште кога го најдов, ќе си ја земев сам душава моја сверска и црна. Ама од писанието не се бега. Ниту од кукавичлакот накотен под кожава моја.

Животот вечност ми стана и вечност пеколна ме чека во времињата идни бескрајни. Го чекам крајот на бескрајот бескраен.

4.

По мачното и мрачно злодејание човечко (тогаш сфатив дека само човекот е способен за такво зло) злодејот го снеса. Ме остави овде во дивинава моја да се тресам како прат од страв поради злосторството негово и од страв да не ми распрета нешто од дупката и духови човечки да ми шетаат по дувлово. Зашто дувлото мое во пештерата беше. А таму почнаа гробови човечки да се котат. На гробот од отец Дамјан се бев навикнал, стар гроб беше и не му се плашев. Ама овој будалата, свертот човечки, пресен гроб ми остави во живеалиштево мое. И преплашен бидејќи, едвај чекав да се врати и повторно да го видам. А, знаев дека ќе дојде. Сигурен бев.

И навистина едно утро, грмотевично и дождливо, повторно ги слушнав чекорите негови и татнежот од камењата по удолницана. Излегов по дождот и застанав на карпата над пештерата. И сета кожа црна гуштерска ми се наежи кога во темницата утринска го видов него пак со грпка на грбот. Овој ептен се збудалил, си помислив и веќе тргнував да се вратам во дувлото мое за да не гледам пак грозотиите човечки. Но, во мигот видов дека не носи нова жртва, туку некаква црна кутија со дебел и чуден повит врзана за неговите гради. И еве ја и сега таа кутија во пештерава, се свери во неа свертот човечки, а таа светлина му раѓа, сенки му прави на сидовите пештерски. И душава гуштерска на место ми дојде тогаш, зашто гробот пресен во надлежност на злодејот остана и не му ја мислев веќе.

На почетокот навистина чудно ми беше и страшно да го делаам дувлото мое со вечниот непријател наш, со суштество човечко. И шубе ми беше. Ќе подизлезев со муцево од дупката моја и ќе го гледав. Потоа се ослободив малку, а сега шетам слободно по пештерава. И залакот со мене го дели. А кога ќе залади, најмногу под црнава кутија седам, зашто оттаму некаква чудна топлина ми доаѓа и благост по кожава црна ме полазува. И јас некаков аир да видам од човекот по претрпените стравови од сверството страшно негово. Цел живот трауми ќе носам од таа страшна ноќ, а и поколенијата можеби мои, гуштерски.

5.

Есен е веќе. Пак. Заладува и дождови секој ден врнат, ама не ме засега тоа, зашто и со тоа и без тоа јас многу ретко подизлегувам на работ од излезот на пештерава. Веќе три децении трае тоа. А не излегувам за да се мачам, за да ја исчистам душата од гревот и покајание за себе да си спечалам.

Сенката нејзина често ја гледам како ми шета во пештерава. А понекогаш, кога ќе ми се разбистри во главава и во душава, ми се причинува дека луѓе во бели мантили ми лазат надвор пред пештерава. Некои продолжуваат да си го врват патот како воопшто да не ме забележуваат ниту мене, ниту гуштеров под телевизорот, ниту пак телевизорот, а некои пак ќе застанат и ме гледаат со невидено љубопитство. Не им обрнувам внимание, зашто знам дека привиденија се тоа од умот мој недоветен и зајден створени.

Го чекам архангелот со сабјата. Да дојде и делба да направи. Телово гнило на едно место, душава нечиста на друго. И да бидеме начисто потоа што ќе биде и како ќе биде. Дотогаш ќе живуркам со гуш-

теров грозен црн во влагава. И со привиденијата во бели мантили што не ги есапам, зашто се плод од умоболието мое. И само со сенката нејзина чиста и ангелска.

Samsung... Samsun... Samsu... Sams...Sam...

* * *

Директорот на лудницата, седнат на фотелјата во својот кабинет, го читаше последниот извештај од досието на најстариот пациент. Прво ги дигна очилата, а потоа и очите.

- Не можам и не смеам да го пуштам, жал ми е - му се обрати на старецот седнат спроти него.

- Доволно се мачеше овде, можеби болницава му одмага да оздрави. Триесет години веќе чмае во собата без да му се подобри здравјето. Ќе го однесам дома, ќе го чувам, брат ми е, со свој човек можеби подобро ќе се разбере - пропелтечи старецот со солзи во празните очи.

Директорот стана. Сврти еден круг во кабинетот и пак седна на фотелјата.

- Ја разбираам вашата желба, ама не смеам. Еве, прочитајте сам ако сакате. Сега замислува дека е некаков аскет, пустиножител или такво нешто. И тоа не еден, ами двајца. И замислува дека масакрира некаква девојка. Неговиот карактер сè уште покажува преголема доза на агресивност. Опасен е за општеството, за средината. За луѓето, за институциите, за системот, за власта, ме разбирате?! Може да убие некого со голи раце. Така и пишува овде во неговиов ракопис. И видете, овде има десет делови, поглавја или глави, не знам точно како ги викаат. Тоа значи дека десет души живеат во него истовремено. И онаа нула, која обично не значи ништо, овде значи. Уште една душа е тоа. Му се развила, му напредувала болеста уште повеќе. И, ви се молам,

телевизор во пештера!? Сателитска антена!? Гуштер што зборува и што раскажува!? Гуштер писател!? И уште закани некои таму за убиство со голи раце! Не смеам, разберете ме, не смеам!

Старецот излегуваше од лудницата. Во ходниците го слушаше како ехо гласот на неговиот болен брат: „Оче Дамјане, оче Дамјане, спаси ја душата моја од гревот смртен. Не дозволувај да ги изгнасам рацете. Пикни го јатаганот во некоја дупка скришна. Да не можам да го најдам. А писанијата јас ќе ги чувам. Кај мене се. Така да си знаеш“.

Старецот ја затвори надворешната врата. Врнеше ситен дожд. Здодевен. Знаеше: пред да дојде повторно, сите души од братот негов ќе се соберат во едно клопче и ќе се истркалаат кон небото. Во спокојот безвремен. Без крајот од бескрајот бескраен.

ДУПКА

Доцна во ноќта Ѓорче П. се шеташе по осамениците улици на „Ѓорче Петров“. Многу години по смртта негова. Долги години. Децении. Век еден цел.

- Што бараш во темницава твоја - го праша рапавиот и несигурен глас на Јане С. кој од населбата „Аеродром“ беше залутал на туѓа територија.

Ѓорче во првиот миг не му одговори ништо. Мислеше дека сениште некое го нагазило во мракот, дека сенки му ја газат мртвата сенка. Потоа сфати: Тој е, истиот како тогаш, токму таков, мора да му се одговори, зашто ќе прави покољ, ќе сече, ќе касапи, ќе убива, ќе киднапира, ќе се заканува до бескрај, до вечноста недостижна. Но, од каде, пак, се појави тој тука?! И што мајка бара овде во темничештево туѓо!? Тоа е вистинското прашање, а не неговото!

- Навистина, од каде се појави ти и што мајка и што татко бараш овде - му го впери прашањето Ѓорче како кубура во слепоочница.

- Од „Јане Сандански“ доаѓам. Од „Аеродром“. Сум залутал малку, ама не е греда. Ич не е страшно. Тука во близина е „Даме Груев“. Не го видов Даме Г., ама го видов „Даме Груев“. Убаво е, тивко, не е како во наше време. Нема потери, нема аскер, башибозук. А, вистината да ја кажеме (да не се лажеме, нели?) денес нигде нема турски аскер, нигде нема башибозук, навистина така е, се смениле времињава, ама едно е исто - пак е башибозук, сè е башибозук, дури и бетер од времето наше, бетер од турско. Кука народов: пусто турско, пусто турско. О, Боже, против што и за кого се боревме, Господе, за која вера, за кој народ, за кое племе?

- Те прашав од каде се појави ти овде, а не ти реков да ми кукаш тука во вилаетов мој, во мојот синор!

Му избега малку. Се подистави. И се заплетка во трњето кај пругите. Сакаше да му избега на времето, на познаникот, на прашањето, од сè да избега, да не се заебава сега со такви глупости. Така сакаше, ама се заплетка. Се сневиде во тоа трњето.

- Да му се сневиди - си рече - да ти ебам трнот мајчин, да ти се мочам во новото време, да му ебам мамата на султанот и на сета царска порта светска и белосветска! Да ти ебам времето мајчино кога еден јунак не може да избега заради еден посран трн!

- Не пцуј - му шепна на уво Ѓорче, а овој се зачуди како така набрзина се најде кај него, како му се заплетка зад грб.

Се фатија потоа рамо за рамо. Како во старите добри времиња. Си шепотеа за АСНОМ, за Коџак, за Битлси, за Жолтко и Лутко, за Том и Џери, за Мирко и Славко, за Уставот на Република Македонија, за СФРЈ, за СХС, за ЕУ и НАТО, за ООН, за ОБСЕ, за УНИЦЕФ, за УНПРЕДЕП, за ММФ, за

СБ, за Сојузот на жените, за ДЕМ, за ММЕ кој прв почна и за ти реков ми рече - така рече Јане - ти реков ми рече.

- Немој така - го укори Ѓорче - немој ти реков ми рече, денес има илјада пати повеќе кодоши од нашето време. На секое коше, во секое дувло, на секој чекор, во секоја дупка, во секоја канализациска цевка, во секое але. Денес не можеш ни да мочаш, а да не те искодошат. Накриво си мочал, ќе ти речат, на лево си мочал, а на десно треба, на наша страна да си. И таман ќе почнеш да мочаш на десно, еве ти ги другите, се сменила власта преку ден, ни едно мочање не поминало, а нова власт, на лево треба да мочаш, ти велат, кој ти кажал на десно, еј каде живееш ти, во која минута, во која секунда? Мочта ќе ти ја пресечат и ич гајле немаат, мува не ги лази. Не, само по нивно да е.

- Кажи ми сега ти што бараш тука, не ми кажа, те опитав, не ми кажа. Кажи ми, остави сега лево мочање десно мочање!

- Што да ти кажам?! Има еден од планина слезен, од пештера во џунглава овде и туку ми здодева: оди барај ја, оди барај ја; ќе ја најдеш таму некаде, ќе ја најдеш кај Ѓорче од кај царот пирински е дојдена. И ја барам. Како улав, ама ја барам. А ти? Што бараш ти тука на мој терен, во мој сектор?

- Што? Каков сектор, бе, што зборуваш? Ја барам неа, таа, од кај Пиринот мој дојдена. Од аеродромот, со авион, со скии, којзнае со што. Има еден улав и скиселен и ми вели - оди барај ја кај тебе, таму е некаде, оној до сега ништо не направи. Така ми вели. Ако сакате и конгрес некој направете, ама најдете ја. И дојдов. Што да правам. Дерман се нема од него.

- Истиот е. А, ај да го убиеме, да му го ебеме мамето мамино. Јас ќе најдам пушки, пиштоли, бомби, патрони и - готово. Нека се ебе потоа. Ќе му барам ние овдека вака некоја негова таму така! А забеган е, го виде ли?

- Ептен. Ќе го начекаме на пусија и - удри.

Магла. Од кај надвозникот се појави сенка. Им ги растропа коските. Планот им го расипа. Наумата.

- Смилево гори - им рече сенката што доаѓаше од кај „Даме Груев“.

Се стаписаа двајцата. Откако се созедоа, продолжија да ја бараат преселената од Пирин Планина во вилаетот на Ѓорче. Даме им беше сведок. Три сенки во мракот и во маглата ја бараа загубената улавштина на улавиот од соседството на Јане.

Продолжија. Не да ја бараат, туку да го бараат. Скроениот план да го доскројат. Со знаме алово. Смрт или слобода. Пушки, пиштоли, бомби и патрони им висеа на трите сенки. Ќе ги рокнат кога ќе го најдат тоа што го бараат. Него. Дотогаш ќе вдишуваат магла и темница. Мрак.

Дупка во времето.

ОРЕСТИЈА

1. Вечниот сон

Во годината 323 пред очовечувањето на Слово-то, во средлетната илинденска жешка ноќ, полна со омарнина и здодевни муви и комарци, фараонот Александар ја вртеше првата страница на лентата од неговиот последен сон кој му дојде така некако набрзина, на несакана, или како што кажуваа верните поданици, градители на планината-пирамида, апансус сон. Му шетаа во главата, низ умот распаметен, глумци и разголени ѓаволи кои, без да ги зачуваат правилата на бескрајниот ритуал престорен во страшна игра на сенки, ги превртуваа своите одвратни смрдливи тела во страсна игра со која ја повикуваа сеопштата мајка смрт да се заземе за своето чедо Александар и да го спаси од општочовечката беда означена со две имиња - болка и суета. Сенките од страшниот сон дрско му се смееја во неговото разобличено и до смрт преплашено лице и под носот му ги пикаа сите светски направи кои го мерат она што постојано поминува не водејќи сметка за ништо, а во позадината на сонливата театарска сцена висеше

огромен песочен часовник во чиј горен дел останале само неколку зрнца од пустинската света прашина. Совршената театарска уметност на Големиот Режисер му наложи да ги вметне на сцената блудните тела на ѓаволките престорени во мојри и во самовили кои заедно со ѓаволите влегуваа во големиот оган поставен на средината од сцената и од него излегуваа со проширени вени и со надуени утроби од кои, меѓу расчепатените нозе, се раѓаше смртта. Глвците и разголените синови на темнината кружеа околу најновото новороденче.

Потта на фараонот Александар се натопуваше во белиот памучен чаршаф кој се впиваше во неговата снага исто онака како што се впиваше во него младата фараонка со моминско име Орестија.

Во носот му удри реата на распаѓањето. Страшниот сон не му дозволуваше да го допре јавето, зашто во истиот миг над планината-пирамида, којашто се градеше во негова чест и по негова наредба, ја виде новородената смрт облечена во народна носија како му ја готви смртната постела на врвот од неговата недоизградена пирамида. Во сонот му се причини, за еден краток миг само, дека лицето на смртта е исто со лицето на неговата Орестија. Крикна од болка во градите и го почувствува долгото слободно паѓање низ празниот простор.

- Ако е сон ова - си рече во сонот - ќе треба буђењето да се прослави со гозба каква што веков не видел. Ни Филип, таткото мој. Ни јас, господарот на светот.

* * *

На дното од празниот простор змии и гуштери му го пиеја мозокот. Очите му ги оставија за да мо-

же да го види костурот на Орестија низ кој се провираа одвратните лигави влекачи кои ѝ го стегaa градниот кош. И нејзе, како и на Александар, ѝ беа оставени очите за да може нејзиниот фараон да ја види во нив омразата која тлеела во душата на фараонката кон бесмртниот кому му беше судено еве овде, меѓу овие сверови, да ја испушти својата душа. Не се даваше.

- Проклети да се сите змии и сите влекачи на оној и на овој свет - ги распара подземните ходници животинскиот крик на Александар кој како разјарен свер фатен во мрежата на сонот се втурна меѓу цганот што му се плеткаше во нозете и побара уште една празнина, некое подлабоко дно. Спас од сонот.

Се излажа. Потта сè повеќе и повеќе се впиваше во чаршафот и капеше на подот каде што се создаваше огледалото на сиот живот од грешниот фараон. Паѓањето како фетус низ слободниот простор во темнината му ја олесни душата, му го искина телото и му ја претстави пред очите најубавата слика - ја виде сопствената мајка во свилена облека која беше покрај него и го поучуваше.

- Александре, синко, не паѓај во бездни и не бегај од проклетата гостинка што ти чука на порти. Не отфрлај го вечниот сон, зашто тој ќе те избави од бедниот живот и ќе те воведи во вечна смрт. Осуден си да бидеш вечен, синко Александре, вечно да гледаш удолу кон небото; свездите, Месечината и Сонцето да ти ги бодат очите; волци, мечки, дивикози и нерези да ти ја газат снагата; патот да им го покажуваш на изгубените овчари и овчарки, козари и козарки; да ја крепиш земјата со своите плеќи; да те гледаат и да се чудат и да велат од каде дошла оваа грдосија овде да ни направи планина; оган да ти па-

лат во очите дрварките кога ќе ги фати невреме за да ја исушат својата облека и снагата бела; на неротките плодни утроби да им даваш; пожар да ги гори влакната од снагата твоја; дождови и снегови да те покриваат; сè да имаш - ништо да немаш; не бегај синко Александре, не се бега од судбината, од писанието, од наречението на наречниците.

Не му се веруваше. Дури и во сон да е, пак многу е - рече и се обиде да ги искине веригите од сопствениот проклет сон. Студената пот впиена во белите топли чаршафи му ги отвори уморните очи кои му ја покажаа ликата на фараонката Орестија. Ги кршеше таа своите нежни и тенки прсти кружејќи околу креветот на фараонот кому повторно му се појави сликата на смртта над планината и кој во истиот миг ја почувствува изнемоштеноста на своето огромно тело. Не можеше уста да отвори, збор да прозбори, дума да протече од грлото негово. Се заборави. Заборавот му го покажа патот по кој веќе беше тргнал. Во смртен неврат.

2. Вечниот сон

Темнината му го осветлуваше патот, а светлината му го затемнуваше. Канците на светлината се впиваа во телото на темнината, а канците на темнината се впиваа во телото на светлината. Борба на диви ѕверови. Свекот на челични орудија кој со милениуми ги пара ушите на патниците кои патуваат кон бескрајот и кон непознатото. Лево - светлина, десно - црн непробоен мрак низ кој и зад кој ништо не може да се види; лево - смртта, десно - животот. По стапките на душата Александрова, со беспрекорна послушност, газеше душата на младата фараонка Орестија. Заедно во Рајот, заедно во пеколот.

А плачеше таа над претсмртната постела на Александар и прсти кршеше повеќе за себе отколку за него, зашто знаеше дека ќе треба и таа да ги подготви своите партали и да отпатува заедно со фараонот. Сега, светлината и темнината ѝ ги зафатија мислите, па немаше време ни да плаче, ни прсти да крши.

Широкото окно на тунелот го голтна телото на Александар и му ги покажа сите грдотии и гнасоти: бели ѓаволи и црни ангели обвиткани во одвратна смола му се пикаа во лицето; светли мракови и мрачни светлини му ја параа душата; горето беше долу, долуто беше горе; праисконски звуци на тенекина со кои се повикува Еремија да ја избрка добротијата; двоглав петел кој не знае да пее и не знае како да им се качува на едноглавите и избежумени кокошки; безброј молци, како крлежи залепени за земјата, ја смалуваа нејзината маса за онолку за колку што се зголемуваа нивните тела; Рајот и пеколот беа разрушени во времето на долготрајните крстоносни војни, а нивната реставрација (која се одвиваше со доброволни прилози на сите ангели и ѓаволи) беше во тек; сите изминати времиња во иднината и сите настани кои веќе се беа случиле во минатото ги имаше пред себе како на дланка; царување на лицемерието и ништожноста - фототипско издание на последниот сон...

Излезот од долгиот мрачен тунел му го покажа широкото пространство полно со светлина во различни бои кои се отсликуваа во големата водена површина над која се чувствувахе таинствениот мирис на белината. Зад мирната водена постела, во неограничениот вакуумски простор, се насираше бескрајната возбудлива и привлечна игра на безброј флуидни облици кои меѓусебно се спојуваа и се раздвојуваа. Неизбежното влегување во бесконечната

игра и неизбежното стопување со безбројните флуидни форми беше крајот на патувањето, последниот чин што го направија живите души на мртвиот фараон Александар и неговата фараонка со моминско име Орестија.

* * *

Илјадници лакти платно со недогледни карвани од источните освоени земји се носеше во фараоновиот дом во кој неговите верни поданици (и градители на планината-пирамида, идни сосмртници во вечноста) ги вршеа сите потрепштини за последното патување на огромното џиновско фараоново тело и на телото на неговата прва и последна придружничка, до смрт верната Орестија. Платното со кое се обвиткуваше телото на Александар беше испишано и ишарано со безброј огромни букви, формули, знаци, симболи, таинствени цртежи за кои се веруваше дека ќе го заштитат од искушенијата што ќе му ги приредат урочливите очи, лажливите јазици, доушничките уши и лошите духови кои шетаат по земјата, летаат во космосот бескраен и го украсуваат лошотилакот. Орестија ги ококори очите во записите на платното кое, небаре болно од љубомора, го криеше под себе Александровото тело:

НаДеЖе Иѓе МоИ НаЖеве ГосподаР НајьНаСе И НајьНаСе ИМеНЦа НаЈьСеИ МоИ НаЗеВе Бога Се И Богъ МоИ НаЖеВе ГосподаРТа Бога НаШИоН БьДе НајЖеВеН Тојь БогаМО ДиВеЈеИ ЈьНаКо ВеКеИН И СеВе...¹

¹ Произволна конструкција составена според проучувањата и откритијата на академик Томе Бошевски и професор Аристотел Тентов; Види: По трагите на писмото и на јазикот на античките Македонци, МАНУ, Прилози, Том XXVI, Бр. 2, Скопје, 2005. (Сполај им!).

Поданиците верни не ѝ удираа многу кусури на фараонката. Балсамовата смола, донесена од најдалечните градови, ја мешаа со темјан и со смесата го премачкуваа фараоновото тело со што се обезбедуваше вековитост на распадливата материја и отелотворение на вечната смрт. Телото на верната Орестија не беше осудено на вечен живот: му беше одредено да стенка под огромната маса Александрова сè додека не останат од него само мали искршени ковчиња од прстите. Од секого, по смртта, останува по нешто да смрди по телото на мајката Геа, си помисли меѓу две офкања до смрт преплашената Орестија. Подготвена беше снагата на Александар да го помине последниот пат и да ја пополни веќе посланата вечна постела од која ќе се свери во широкоотвореното небо пред неговите очи.

Темната ноќ запали многу огнови и безброј факели кои својата змиска светлина ја насочуваа кон патеката која го завршуваше својот живот таму каде што Александар ќе може спокојно да си сонува и од каде ќе може да брои свезди останувајќи секогаш во заблуда дека ќе стигне до конечниот број. Илјадниците верни фараонов поданици не можеа да мислат на броење свезди, зашто на своите плеќи, по осветлената патека, ја носеа тежината на нивниот господар. Омраза во нивните очи и болка во нозете. Долг им се виде кусиот пат што требаше да го изврват. Клетвите и пцостите остануваа во нивните исушени грла, зашто не смееја да ги турнат надвор со јазикот, плашејќи се дека во грозните ноќи може да ги вознемирува духот на покојниот крал, господар, фараон, Александар.

Младите разбосичени девојки и старите исушени жени, облечени во бело, не ја пееја посмртната

Requiem aeternam dona eis, Domine, ами пееја свадбарски и шеговити песни, зашто Александар беше секогаш весел и радосен, па затоа беа убедени дека тој би сакал и смртта да му биде таква каков што му бил животот. Орестија, пак, за целиот свој живот мислеше на двете нејзини изгубена сестри-близначки во иднината. Сега, по смртта, треба да биде згмечена од големото тело со огромна тежина, од веселоста и од радоста.

Прво го поставија телото на Орестија, а потоа силно тектонско придвижување го измрда поредокот на светот, го вкалапи Александар во неговото вечно пребивалиште и го објави раѓањето на планината-фараон. Одблизу неговото тело се претвораше во ридови, брегови, планински сртови, ледини, долови, а оддалеку ридовите, бреговите, планинските сртови, ледините и доловите се претвораа во тело на циновски фараон кој легнал да си почине барем за неколку милениуми. Неговите верни поданици останаа на вечна стража зад неговиот грб, покриени и заробени од валканата земја. Да знаеја што ќе ги снајде, сигурно немаше да ги чуваат клетвите и пцостите во своите глупави глави и немаше да пеат свадбарски и шеговити песни, ами ќе रहेа тажаленки за сопствените души на животи.

3. Вечниот сон

Долго време ја крепеше земјата со своите плеќи. Милениуми. Вечно гледаше во небото. Волци, мечки, дивикози и нерези му ја газеа снагата; пожар ги гореше влакната од снагата негова; оган му палеа во очите дрварките кога ќе ги фатеше невреме за да ја исушат својата облека и снагите свои бели...

Се исполни словото од мајка му. Од височината како на дланка го гледаше светот човечки: додека

умните го есапеа векот, будалите си го поминуваа; грешниците како најголеми верници палеа свеќи и се крстеа во црквата; курвите беа прогласувани за светици, а светиците за најголеми ороспии; неписмените се прикажуваа за најголеми граматичари; најголемите лопови и измамници ги освојуваа троновите; кодошите и изродите на народот беа воздигнувани како најголеми патриоти; сите тирани, деспоти, седеа на престолот на демократијата; за затворските чувари велеа дека се најголеми борци за слобода; распрдената младина им ги покажуваше нивите на нивните дедовци; будалите слободно шетаа по општопознатата јалан дуња, а умните беа пикнати во лудници; лоповите и сите криминалци - на сонце, а чесните луѓе - под сенка; препишувачите стануваа најголеми литерати, а големите писатели ги прогласуваа за неписмена раја и за отпадници; оние што не знаат молба да напишат работеа на балкански проекти во Академијата; за немите велеа дека се луѓе со најмилозвучен глас и дека тие, утре или задутре, ќе станат познати имиња на нашата естрада; големата народна мудрост „На младите светот им останува“ мораше да се замени со најголемата животна улавштина „На улавите и на глупавите светот им останува“; слепи политичари го водеа народот кон потемна иднина и во страшна бездна; неучи економисти му ја пиеја крвта на народот; кукавиците и најголемите страшливци стануваа херои со безброј ордени на градите, а храбрите гинеа топорекји се во првите борбени редови по што беа заборавани од сите; срамежливите ги прогласуваа за бесрамници, а бесрамниците за срамежливи; љубовта ја нарекуваа омраза, омразата - љубов; за трудољубивите се велеше дека се големи мрзи, а за мрзливите дека се највред-

ните луѓе на светот; за лукавите дека се праведници, за праведниците дека се големи измамници; не го земаа и не го ценеа златото што беше покрај нив, а трчаа по далечните погании...

- Синко Александре, не гледај и не слушај, затвори ги очите, заклучи го умот со катинари, не посакувај ја вистината за себе, зашто очите ќе ти ги ископа со своите канци, не слушај ги страстните воздивнувања на селските дрварки и козарки да не те оглуват, не гледај во нивните блудни разголени тела, не посакувај го повторно бедниот живот да не те снајде зло. Сонувај, синко Александре, зашто единствено така ќе останеш вечен, никому не му треба твојата правда и твојата вистина синко, човекот лагата ја љуби и неправдината му е при срце, не клавај си трње во душата да не те стигне уште пострашна несреќа и мајка во бело да завиеш, не буди се, не буди се, спи ми, спи ми Александре сине, вечниот сон среќа ќе ти даде и мајка ќе израдува. Зошто ти е да шеташ ноќе по бели друмови, светот да го мериш, нозе да кршиш, луѓе да бараш, мува не ги лази за тоа, правдата и вистината на видело да ги тераш, видело да не видиш синко Александре, неправдата и лагата нозе да ти искршат, бел ден да не дочекаш, зло да те снајде, најголемо зло, синко умен и безумен!

...јавните куќи се прогласуваа за свети места и за духовни храмови; сатанаиловите чеда со ангелски лица беа насекаде добредојдени, а ангелите фрлани ѓаволски во бездна; Ирод го сметаа за голем маченик, а Светите четириесет маченици во Севастија, според нив, ниту биле свети, ниту биле маченици, ами тие биле четириесетте разбојници од Али Баба; говорот на јазикот го заменуваа со говорот на оружјето. Сè беше извртено, превртено. Левото бе-

ше станало десно, десното лево. Сè беше наопаку, само да не биде на лице, само да не биде како што треба.

* * *

Во годината 2323 по отелотворувањето на Зборот, веда од ведро небо, која доаѓаше од длабочините, му го растури вечниот сон на Александар удирајќи го меѓу двете очи - едно црно, едно сино. Небесниот Татко му ја откри тајната на одделувањето од Големата Мајка која постојано плачеше по изгубениот род во кој се криеше нејзината љубов и нејзиниот животодарен сок. Еден таков сок проструи низ дамарите на Александар, му ги раздвижи вкочанетите делови од телото, стана големиот фараон, го напушти вечното пребивалиште, малку од здодевноста, а многу од она што го гледаше пред себе во текот на бескрајното време. Тага, одвратност, омраза и безумие му ги исполнија шарените очи кога го напушти мртовечкото легло и кога почна да чекори со веќе закржлавените нозе.

* * *

Извештај од најблиската сеизмографско-полициска станица од органите на власта коишто беа задолжени за мирот и стабилноста во државата и, многу пошироко, во светот, но и во универзалните димензии на вселенското бескрајно пространство:

„Во темнината на ноќта помеѓу вчера и денес во најјугозападниот дел на земјава наша татковина што ја викаме и што ја нарекуваме и која парампарче ја сторија злодејанијата белосветски се случи големо тектонско придвижување на земјиштето кутро напатено и страдално кое, пак, најверојатно предизвикало големи материјални штети и кое, уште пове-

ројатно, во иднина, ќе предизвика, но и ќе предизвикува уште поголеми (штети). Причините за оваа со ништо неоправдана и мошне непредвидлива постапка на Големата Мајка и досегашните автентични последици по материјалните добра од неа не се познати. Се работи на расветлување на случајот. Напоменуваме дека човечките жртви не се во наша надлежност, односно тие се во наша ненадлежност, и ич, ама ич не нè боли за тоа. Господ нека му ја мисли“.

* * *

Планинскиот фараон со својата циновска тромавост и во распламената омраза газеше сè пред себе, го уриваше она што го беше изградила во текот на безброј векови човековата лудост. Мислеше да го сруши злото, да ја уништи неправдата, да ги сотре злите сили, да ги смачка, коските да им испукаат, ништожноста да ја умртви, лицемерието да го обезличи, да нема ништо на светот, празнината да го пополнува просторот. Страв сееше неговото разобличено лице додека си ја вршеше работата. За шест дена го уништи злото во светот (барем така мислеше), а во седмиот ден легна да си отпочине.

Зло големо направи Александар, зло големо врз главата му падна. Го остави злото да тлее и да се коти на скришни места и во најдлабоките бездни на неговиот сон. Меѓу своите. Амалите на злото му се прикрадоа на заспаниот фараон и му забија во срцето огромен кол. Го приковаа за Големата Мајка да не може веќе да ја напушта и да не може веќе зулуми да прави по веков.

Пред да го стигне злото, го виде прекрасниот сон: Неговата мајка облечена во бело и неговата Орестија, сета во црнина, облеани од провидни светлосни столбови, се вознесуваа кон небесната бездна.

НЕСРЕЌНАТА СРЕДА

[Упатство за читање!]

Прво прочитајте го упатството. Потоа почнете да го читате расказов на следниот начин: Земете ја прво шифрата. Потоа прочитајте го воведот во курзив (*италијански*) без да ја заборавите фуснотата под реден број 1, па почнете да го читате основниот текст. Откако со читањето ќе стигнете до редот под реден број 179, ќе најдете на фуснота под реден број 2. Прочитајте ја! Вратете се на основниот текст. На еден од следните редови (под реден број 183) ќе се препнете на уште една фуснота под реден број 3. Задолжително прочитајте ја! Постскриптумот да се консумира со кафе, наутро, по спиење, пред да си ги измиете забите и пред да си ги заплакнете очите. Забелешката на авторот, сместена на крајот од расказов, се чита по желба, односно не е задолжителна. Можете да ја прескокнете, а можете и да ја избришете, ако во вас се појави порив од таква природа].

Шифра: Киви

*Овој расказ не е илаѓијаџи. Како некои
друзи, таму. Не, верувајте! Го сѝокмив
за вас. Не ѓо најдов никаде запишан. Во
никакви сѝари дефѝтери. Не! Го сѝок-
мив само за вас. За да читате, доколку
некој ѓо најде и во час на безумие ѓо обја-
ви некаде. Да оспѝане нешто и од мене.
Во една мочана саботѝа ѓо сѝокмив, во
преѝсмртѝниот мој час, во лето Госпо-
дово и ѓаволско 2003, есен. Сончево е, а
сѝудено. Лажовно, мамелеѝиско време.
Невреме.¹*

Не само Господ, ами ни ѓаволот нема да ми
прости за тоа што ѝ го направив. Ја навредував, ја
пцуев, да, ја пцуев, до небесата небесни ја пцуев. А
таа секогаш простуваше, знаеше да простува, умее-
ше.

Сѝ почна во октомври. На десетти октомври,
како што велеше таа. Четириесет години, четири
полни децении по земјотресот. Во еден чист, сончев,
есенски ден. Во среда. За среќа, како што велеше
таа. Сѝ почна на моето одвратно кусовечно работно
место на периферијата од градот. И таа беше таму.
Нашла со кого да работи, си велев потоа, а и сега во

¹ Писанието, всушност, го најдов во контејнер во скопската на-
селба Карпош I додека барав корка леб во гнасотиите, за да
преживеам некако, да го истуркам барем денот. Беше напиша-
но со ситни букви на едно прогнасено листиште од тетратка за
писмена работа. Со шифра. Без потпис. Беше датирано: 22 но-
ември, 2003 година. Така пишувавше во него, од збор до збор, од
ред до ред. Пишувавше и дека не е плагијат. Заборавив на лебот.
Ми се виде писанието добро, како сказание ми се виде. И еве.
Судете. По ваше.

мигов претсмртен истото си го вела. А таа сега во мигов не вели ништо, и да сака не може ништо да вели. Отиде. Замина од животот. Се поделија со животот како никогаш да не биле заедно, како да не се сакале воопшто, како да биле најлуте противници, душмани невидени.

Во тој ден почна, вела, во тој посран несреќен есенски ден среда што го викаат. А во саботата пред гомнарската среда, таа, не некоја друга, туку таа лично, ми засвони на телефон и се понуди да дојде во мојата дома што, всушност, и не беше моја дома. Беше туѓа. Мојата дома, моето пребивалиште, и на пајаци и пајажини и на гадурии други ситни и одвратни.

- Уште змии и други тишки и лиоти нокни што не ти шетаат по собава, ми рече неколку месеци по таа несреќна среда.

Ја проколнував и сè уште ја колнам таа среда. Немате претстава колку ја колнев и колку ја проколнував. Да не се случеше да би, да не се раздеше да би тоа утро, да се смрачеше, да се стемнеше, да се витосаше во невреме некое, џенем да фатеше, да не го виде, да не ми се опулеше виделцево бело во таа мугра. Ама се случи, бидна. Би.

И би среда, десетти октомври, ден ѓаволски, не Господов. А можеби и Господов, којзнае, зашто во таа работа со неа и Господ и ѓаволот имаа замешано прсти. Иако ниту во едниот се крстев, ниту во другиот се колнев. Ги забораив и двајцата. Ги забораив, верувајте, ниту едниот ми беше под кожа, ниту другиот при срце. Мразев суети. Многу мразев. И себеси. Суетчето мое расипано.

Дојде во саботата. Не, ќе ве излажев за малку, верувајте дека ќе ве излажев. Прво се јави. На телефон. Ме праша. Дали може да дојде. А јас сум крив.

Јас, не некој друг или трет таму некаде, ами токму јас ѝ го дадов бројот од мојот телефон.

- Јави се некогаш ако сакаш да се видиме, ѝ реков во заедничката пушална долу еден кат под нас и како недоветен, како нетокму, ѝ го дадов бројчето мое телефонско расипано.

Не знаев што правам, верувајте ми дека не знаев. Простете, не знаев. Верувајте. Да знаев, немаше ни да припарам тој ден во пушалната. Ама какво припарување во пушалната! Тој ден (само да знаев што ќе се случи потоа) немаше воопшто да припарам на работа, ќе бев болен, ќе бев зафатен со приватни работи, ќе бев офтикосан, заушкосан, ќе имав други обврски, ќе си го скршев вратот, само да знаев. Ама не знаев. Не знаев, верувајте ми. Не знаев, самиот ѓавол ми е сведок. Тој најдобро знае дека не знаев, дека не мислев, дека не ни насетував што ќе се испили од мојата глупава и непромислена постапка.

Седната беше нога преку нога крај тркалезната маса и душата ѝ ја вадеше на цигарата. Тесните панталони, како најумешен сликар од фотографскиот реализам, ги цртаа нејзините затегнати белини од колената па сè до половината. До над газот. И моето малоумно мозочо веднаш почна да ја соблекува. Да не ви кажувам какви слики се котеа во мојата глава. Умот ќе ви зајде. Зашто нашата фантазија и од најгрдото нешто може да си создаде слика како тоа да е најубавото нешто на веков. Во зависност од тоа колку тоа нешто ни го испило умот.

Стана. Го зеде ливчето молчешкум. Со моето глупаво име горе и со мојот уште поглупав телефонски број долу. Го зеде, верувајте. Без збор и без одговор. Го стави таму некаде на газот, во задниот џеб од панталоните нејзини. А и така си помислив тогаш, таму и ми е местото, си реков, таму некаде

во близина на низините нејзини, во близина на нејзиниот дебел газ. Таму ме пикна. Знам дека не верувате, ама така беше. Не лажам, не измислувам, не кројам приказни, иако, велат, писателите се најголеми измамници, измислуваат, велат, лажат многу, мамат, цели приказни ќе ти смислат само заради суетата нивна, за да се потпишат на лагата, за да стават свој мур на измислицата. Ама јас не, јас не лажам, верувајте. А не лажам, зашто не сум писател, не сум измамник како нив. Вистина ви кажувам. Така беше. На газот нејзин го пикна ливчето. Таму некаде.

И сполај му на горнион или на долнион, иако, знаете веќе, ниту во еден од нив не верував, го заборавив денот. Ја заборавив таа мочана среда во која моето име (замислете, името мое!) и мојот глупав телефонски број завршија на нејзиниот газ. Го заборавив денот и најмалку што очекував беше тоа дека таа (таа, замислете!) ќе ми се јави.

- Да ти дојдам, ми рече.

Да, така ми рече.

И што требаше јас да ѝ кажам, ви се молам!

И дојде. Дојде, верувајте. А само малку од малку да знаеше, малку од малку да насетеше со кого ќе си има работа, со што катиљ човек, ќе си го забришеше газот, да простите, со моето ливче и ќе го фрлеше во канализација заедно со моето име (со името мое во канализација, замислете!) и со мојот број. Ама не знаеше, ништо не знаеше, верувајте. Знам дека не верувате, дека мислите оти лажам, оти измислувам, ама ќе верувате кога ќе го чуете крајот. Ќе верувате, многу ќе верувате, верувајте.

Дојде. Ја чекав пред тоа кај новиот „Тинекс“ во Карпош III. Стар беше, ама таа го викаше нов, не знам зошто, ама така го викаше. Ја дочекав. Заедно дојдовме во мојата дома што не беше моја дома. Пиевме кафе, а потоа нешто луто, палено, жестоко.

И ништо не се случи во саботата. Верувајте. Ништо. Ништо! Само муабетевме. Е, сега, за да не испадне лага (верувајте!), на крајот, сосема на крајот, на заминување, во саботата значи, ја зграпчив, ја душкав во вратот, ја вратив назад малку. Само малку, верувајте. Ништо друго не ѝ направив и ништо друго не ми направи. Само толку. Само малку. И си замина. Си замина дома. И си мислев - толку, заврши и тоа. Не ќе ја видам пак. Ама не, се излажав, верувајте, се излажав онака како што не ве лажам вас.

Во средата седевме пак сами во заедничката работна пушална (да знаев, само да знаев, никогаш не ќе пропушев, никогаш не ќе запалев цигара, никогаш не ќе ставев такво гомно в уста. Ама не знаев. Верувајте, абер немав!). Не ѝ дадов никакво ливче, туку ѝ реков да дојде пак.

И дојде. Во средата на десетти октомври. Во мочаната и посрана среда. И така почна. А мажена била таа, мажена, верувајте. Како онаа од Лорка. Многу мажена. Долго време мажена. Со години, со децении, со векови, со милениуми можеби, којзнае.

И така продолжи тоа. Мирно и без забрани.

Невремиња. Кијамети фатија потоа. За секоја ситница се каравме. За гуша се факавме. И ја пцуев. Безмилосно ја пцуев. А таа доаѓаше. И секогаш кога бевме мирни, секогаш верувајте, ја спомнуваше таа мочана среда. Десетти октомври. Десетти октомври. И ме трпеше. Сега знам и јасно ми е, ама доцна. Доцна е. Премногу доцна. Се смрачува. Се смрачува во оваа студена и лажовна сабота.

А еден ден пред да појде на Суд Божји, пред да си ја упокои измачената и пречиста душа, не неколку денови или месеци пред тоа, туку еден ден, верувајте, повторно се фативме за гуша. За ништо. И си замина. Од мојата дома што не беше моја дома. Со солзи во очите. Толкави ги ронеше. Како водопади.

Како летен дожд, како во невреме, како во кијамет, како во кијамети. Солзи големи, невидени, верувајте.

А сабајлето, утредента, во мочаната среда, си го изела газот, чув се обесила покрај реката. На дрво. Со заврзани ленти од маицата што ѝ ја подарив.

И сега, додека му ја раскажувам оваа вистинска приказна (не е лага, верувајте!) на обичниов лист хартија, седам на покривов од четиринаесеткатицава во Карпош I (не два или три или четири, туку еден, верувајте!). И ќе скокнам долу на асфалтот. Ќе скокнам, верувајте. Само уште една реченица да напишам: Не почнувајте ништо си никого во среда на десетти октомври.

Ќе скокнам сега. Верувајте, ќе скокнам. Ќе летам нагоре. Да видам што прави таа горе на небото. Дали ја кажувала вистина. Верувајте! Или можеби лажела!?

Несреќна среда! Јаланци среда, јаланци дуња, јаланци милениум. Јаланци. Лажно време. Мамелециско. Паѓам нагоре кон асфалтот. Ме влече глупавата гравитација.

Postscriptum

Додека го препрочитував писанието гласно² на изгласен лист од тетратка за писмена работа по ма-

² Знам дека не знаете и знам дека нема да ми верувате. Јас сум, всушност, вистинскиот автор на ова писание. Не верувајте му на лудово писателче! Имаше во моето писмо уште многу гласоти, погнасни дури и од гласотиите во контејнерот во кој падна моето писмо. Нешто од тоа веќе и е објавено на еден странски јазик. Ама тој ги исфрли. Го видов кога го зеде писмото од гласотиите и го видов како почна да препишува и го видов кога зеде ножици и го гледав кога сечеше со нив по мојот завет. Како некој цензор страшен. Касапин лут. Не верувајте му! Ве лаже! Измислува! Тој само импровизира, компилира, како многумина други! Не верувајте им! Многу измислуваат. Многу додаваат, ама и многу одземаат. Не верувајте им!

тематика од оној летачот, таа дојде. Дојде, верувајте. Со небесна светлина во очите. Вистина ви велам, дојде!³

Забелешка на авторот:

Не знам што да ви кажам. Всушност, знам што да ви кажам, ама веќе не знам како да го кажам тоа. Расказов си имаше друг наслов и си имаше свој природен (натурален!) редослед како и секој друг нормален расказ. Но, кога почнав да го средувам, некои зли сили, ноќе, кога ќе го исклучев компјутерот и кога ќе ги затворев очиве, си допишуваа по нешто. Те вовед, те упатство, па по некоја фуснота ќе најдев допишана и така редум. Кога ќе го дадам компјутерописов во печатница, можеби и таму ќе допишуваат нешто. Но, јас се оградувам од сето она што тие зли сили ќе го допишат. Се оградувам со висока и дебела ограда. И без тоа ништо не се разбира во расказов, па уште да допишуваат таму некои нечисти авторишта зловни! И она упатство горе на почетокот од расказов, навистина не знам од каде се појави. Па, уште и се сугерира таму да не се чита забелешкава од авторот или, пак, да се избрише. Нечиста работа! Валкана! Гнасна! А не знам веќе ни кој е автор на расказов. Можеби сега во мигов и вас ве чеша рачето да допишете нешто, ама не ни помис-

³ Всушност, таа не дојде. Јас, бидејќи лудо писателче (малку погоре, во претходната фуснота, така ме нарекува оној безобразен и дрзок летач кој е вистинскиот автор на гнаското писание!), морав да го измислам ова за да има расказов некаков крај. Без овој „postscriptum“ текстот ми изгледаше некако незавршен, незаокружен, па си реков - дај да смислам нешто за крајот. И го измислив ова - дека таа дојде. А, не дојде, воопшто не дојде. На крајот на краиштата, зошто и би дошла!? Не е будала да дојде!

лувајте на тоа!!! Немојте!!! Не може сите да бидеме писатели! Мора да има и по некој читател! Мора да го зачуваме редот и мирот во литературата. И присебноста! Присебноста, пред сè! Да не ги чепкаме литературните кланови! Да не им го расипуваме раатот! Оти кај нас се измешани рабокево - во болниците има клиенти, а во политиката и во стопанството пациенти. Така и во литературата!

ВАСИЛИЧАРИТЕ НА ВАСИЛКА

*Доаѓаме од кај боѓа и ѓавола,
а боѓа и ѓавола бараме;
поарно видено одошито чуено
види ни го лицето,
познај ни го срцето итруено.*

П. М. А., „Смртишта на бабарош“

Во последната година Василка Водичарска не го дочека својот василичар. Токму затоа тоа беше последна година. А не го дочека затоа што не дојде. Не таа, ами тој не дојде. Се затвори во својата соба, се затвори во себе и никој веќе не ја виде сè до нејзиното таинствено исчезнување од селото. А ни тогаш кога исчезна (не се знаеше кога беше тоа „тогаш“) никој не ја виде (затоа што никој не ја виде тогаш кога исчезна, не се знаеше кога беше тоа „тогаш“). Исчезна во непознато време кон непознати нови простори. Нејзината мајка ја исплака својата (можеби сè уште жива) ќерка. На годината од исчезнувањето на Василка Водичарска (не се знаеше дали навистина тогаш беше „на годината“) мајка ѝ побрза да приготви гроб за нејзината млада и проколната душа. (Можеби). Далеку некаде стоеше Ва-

силка и го следеше својот погреб. Да беше близу (можеби) ќе дадеше куп забелешки за процедурата според која течеше последниот пат по кој пливаше душата нејзина.

Ја погребаша Василка Водичарска без нејзино знаење и во нејзино отсуство. Ја немаше таа среќа да присуствува на сопствениот погреб (како другите не-среќници). Ја заборавија со топењето на снегот и со пролетните месеци. На неа се сетија подоцна. (Тогаш кога). Во првиот месец на првото лето по нејзиниот погреб (се знаеше дека тогаш е првиот месец на првото лето) од нејзиниот гроб кон небото тргнаа безброј василичарки.

* * *

Свонот од камбаната на „Свети Никола“ им ги дупеше ушите на неверните верници и ги повикуваше да ги симнат маските и да го покажат вистинскиот сурат, черето свое, омјазот глупав кој чмаеше скриен во мракот на нивните души. Додека свонот од камбаната (допираше до најоддалечените домови; се искачуваше по стрмните и високи сртови на планината; слегуваше во полето; се пикаше во најскришните места) го ширеше коложегното студенило на сите страни, едно младо женско тело со грбот свртено кон селото го газеше свежо паднатиот бо-гојавлениски снег.

Полето со брзи чекори ѝ доаѓаше во пресрет на Василка Водичарска. Полето ѝ ја носеше нејзината надеж и ѝ ја носеше нејзината среќа. Ї го носеше нејзиниот василичар. Го газеше јануарскиот снег Василка Водичарска и се сеќаваше на неколкуте изминати години. Секоја година во истата ноќ таа се упатуваше кон добропознатото место во полето. Го сакаше и покрај тоа што никогаш не му го видела

ликтот. Го сонуваше таков каков што го видела. Го сонуваше таков каков што доаѓаше. Го сонуваше таков каков што беше: на бел коњ во црната ноќ, со маска на лицето, со црна наметка на грбот. Василичар од нејзината единствена ноќ во долгата година. Бог со ѓаволски сурат. Таа ноќ беше само нивна. Ноќ во која доаѓаше една стара, а сепак Нова година. Ноќ во која можеше да се газе по коложегниот снег на туѓите ниви, да се измешаат сите меѓи во полето, да се топи снегот под разбеснетиот волк во душите на сонувачите, да се вкусат плодовите.

И пристапуваше со движења кои ги научил уште пред да го промени постојаното место на живеење. Ја соблекуваше во ноќта во која и каменот пукаше од студ. Снегот се топеше под нивните вжештени тела. Беше среќна Василка Водичарска. Беше среќна заради сеќавањето и беше среќна во тој миг, зашто нејзините ситни и брзи чекори го оставаа селото зад нејзиниот грб и ја водеа кон долгоочекуваниот и само нејзин василичар.

* * *

На ланскиот снег во едно зимско попладне богот Перун преправен во Светиот пророк Илија ја налегна Хера и на Господ Бог илјада пати му ја фрли в лице десеттата Божја заповед.

* * *

Василичарите доаѓаа во месец василичар. Дотогаш се криеја: во пијанствата на поствасиличарските визитари, во почетокот и крајот на сечко, во првиот кукурек и во последната дренка, во пролетните цутови, во летните горештини, во есенските поројни дождови, во новата Нова година, во ланскиот снег, во старите предвасиличарски празници. Василича-

рите доаѓаа тогаш кога селото беше бело. Дотогаш се криеја: во селските загони и забрани, во браздите и увратите, во високите планини и рамните полиња, во матната вода и во матначите на вода, во водата што доаѓаше во селото и во водата што заминуваше од селото, во селските синори, во житото и во амбарите со жито, во сонот на селските девојки и невестите и во нивните постели, во огнот на сите куќни кланици, во семињата скриени в земја за да презимат, во селската месечина и селското сонце, во изворот на сите канализациски потоци, во сите алиња и ѓерици, во громот и секавицата, во златните кочии на свети Илија. Василичарите доаѓаа тогаш кога беа пресушени грлата на предвасиличарските визитари. Дотогаш се криеја: во старите партали, во кожата од закланите животни, во сите маски дојдени со експорт-импорт, во сите клопотарци, во сите белутраци, во сувите утробы на неротките, во мадињата на мажите без мадиња, во зарзаватот и ехтилакот, во овчарските тагари и крлуки, во дисасите на кумовите, во тазе невестите и тазе зетовите, во старите забравени зборови, во сурмињата, во мандалата и во незамандалените врати, во дождовницата која се задржуваше во лисјата на василичарките, во лисјата на василичарките, во василичарките, во душите на мртвите кои умираа меѓу два василичарски празници, во душите на живите роднини од умрените меѓу два василичарски дена, во сопственото заминување и во сопственото доаѓање.

* * *

На највисокиот рид од планината како двајца циновски пеливани се бореа во грч престарениот Перун и вечно младиот Христос. Борба без победник и без победен.

* * *

Василка Водичарска му го сврти грбот на полето и со кристални солзи по лицето се враќаше назад. Не дојде белиот коњ. Не ја виде маската и црната наметка на нејзиниот грб. Не го отсонува својот сон. Во таа ноќ се затвори во својата соба и се затвори во себе. Голем камен ѝ се вгнезди во душата. Ја налегна. Жените кажуваа дека таа излегувала ноќе, по месечина, шетала по сокаците и го обиколувала селскиот атар. Жените кажуваа сè до нејзиното таинствено исчезнување. Потоа дури и жените молкнаа.

* * *

Василичарите се откриваа со сопственото доаѓање. Доаѓаа пред кумовите, го претекуваа Свети Јован Претеча, ги водеа Водиците за огламеник, а Водиците трчаа по нив, ја подмладуваа старата Нова година и бегаа од сите наивни и ненивни празни празници. Василичарите доаѓаа од сите страни: слегуваа од планината и од небото, се качуваа од полето, излегуваа од водата, од земјата и од нестопениот снег. Доаѓаа и со доаѓањето ги откриваа сите семиња скриени во земјата и на семињата им ја раскажуваа тајната на ’ртењето и зреењето. Се криеја длабоко во земјата за да можат да го допрат небото и ги покажуваа сите човекови улавштини. Го обиколуваа селото, влегуваа во куќите, слегуваа во подрумите, се качуваа по петарите, го чистеа местото, ја оплодуваа земјата, ги оплодуваа сите жалови невести и се гнасеа од нивната месечинска крв, ги мешаа сите времиња и сите места, ја ослободуваа земјата од вселенските стеги и ги забрануваа сите забрани, му бегаа на денот, ја плашеа ноќта, го јаваа огнот, ја

вадеа на видело сета човечка глупост и лудост направени во: невести, зетови, попови, оци, доктори, сестри, медицински сестри, војници, полицајци, богови, ангели, светци, светици, ѓаволи, чевлари, чевли, чистачи на чевли, мајстори, калфи, чираци, златари, терзии, кувенции, фурниции, дограмации, спасувачи, жртви, спасувачи на жртвите, жртви на спасувачите, чолаци, питачи, борци, космонаути, сликари, фотографии, четници, ајдуци, комити, усташи, баллисти, војводи, турски аскер, претседатели на влади, влади, држави, министри, политичари, мајмуни, овни, магариња, јариња, шилециња, девојки, жени, анами, фукси, ороспии, курви белосветски, господари, робови, продавачи, купувачи, чесни, измамници, чесни измамници, даночници, инкасатори, провокатори, цареви, кралеви, диктатори, тирани, деспоти, узурпатори, шовинисти, националисти, иредентисти, патриоти, идиоти, јуди, социјалисти, комунисти, марксисти, утописти, музиканти, трафиканти, канти за ѓубре, ѓубриња, пирати, гусари, професори, наставници, учители, даскали, писатели, глумци, режисери, претседатели, волови.

Василичарите ме кудеа поради тоа што сум задоцнил на свадбата од дедо ми и поради тоа што сум дозволил да ме крстат со толку грдо име. А јас се секавав само на тоа дека не се секавам на мојот дедо и дека сум слушнал некаде и некогаш оти не сум крстен.

И: откако ќе ја завршеа својата работа, василичарите се криеја во сопственото заминување.

* * *

Младиот Син Божји на стариот бог Перун му подари голем златен крст. Богот Перун големиот

златен крст им го продаде на василичарите за триесет сребреници. Златниот крст го користеше василичарскиот поп како реквизит. Јуда Искаротски ги проколна сите расипници и сите јуди во светот.

* * *

Во последната година Василка Водичарска не го дочека својот василичар. Токму затоа тоа беше последна година. А не го дочека затоа што не дојде. Не таа, ами тој не дојде. Се затвори во својата соба, се затвори во себе и никој веќе не ја виде сè до нејзиното таинствено исчезнување од селото.

Ја погребаша Василка Водичарска без нејзино знаење и во нејзино отсуство. Ја немаше таа среќа да присуствува на сопствениот погреб. Ја заборавија со топењето на снегот и со пролетните месеци. На неа се сетија подоцна. Во првиот месец на првото лето по погребот, од нејзиниот гроб кон небото тргнаа безброј василичарки.

ЖАНИНА

Многу глави влегуваа внатре со нозете пругоре. Многу нозе излегуваа надвор со главите прудолу.

Стариот излезе избербатен и го фрли долготрпниот поглед кон премногу долго култивираниот и глупав снобизам. Не очекуваше ништо ни од живејачката ни од умирачката. Веќе долго време беше со левата и со средната нога в гроб. Беше заборавил на младоста, на радоста, на гадоста; беше се опијанил милион пати за да може да му одолее на невремето, на трезвената опијанетост и на бесмисленото пијанство; беше се откажал од сите цицлести босици и од сите расфрлани задници низ привремено осветлениот мрак, кои трагаа по меко срце и по тврда потпора за нивните барања и желби, за да може да ги собере честичките прашина од неговиот песочен часовник. Но, сепак, за пакост остана неговата десна нога осамена и со желба и понатаму да остане таму каде што поминувала покрај луди глави, глупави претчувства и забрани кои чекаат неколку милениуми на својот забран. Не го знаеше редот и не ја сфаќаше смислата. Знаеше единствено дека десната нога го влече внатре во измешаноста на светлината и мра-

кот кои се давеа во човечка топлина и пареа и смр-деа и одвратна одвратност и одвратна привлечност и привлечна одвратност и знаеше дека неговата лева нога се влече како просјак по десната. Желудникот му побара половина литар меко алкохолно полнење.

Тој тоа.

А тие....

Влегуваа со високо кренати глави, а излегуваа со високо кренати нозе. Не беа наопаку посадени, ами беа наопаку повадени; не беа три синцири робје, ами беа илјада робје без синцири... Млада Евросима не беше веќе трудна; грозниот Ѓорѓија беше вратен; Дете Дукадинче без пелени меѓу нозе си ја пушти чешмата воловска и ги испомоча сите цицлести бо-сици и сите коси растурени; Марко Крале крена тешка боздогана и извика со глас јуначки: На вино јунак се познава. Му ја затнаа муцката со триста лакти платно; Болен Дојчин гол остана да му се растураат коските по темничкиштето...

Го крадеа времето во тешката запурничавост, а не сакаа да знаат за никаков песочен часовник, за никакво песочиште. Го мереа времето по испуште-ниот чад од устите и по излачената вода во меѓуно-жието. Времето на нивното време беше одминато - бараа друго време. Невремиња и кијамети им шетаа под косите и меѓу ушите; големата игра на предците ја преобразуваа во љубов; малиот коњ на сегашнос-та им скокаше во зелените срца; сите светски свет-лини и сите светски мракови го најавуваа создава-њето на хаосот во светот и на светот во хаосот. Мракот им беше Бог, Бог им беше измислено суш-тество за плашење мали деца. Се давеа во мрачни лаги и во лажни мракови, а вистината ја знаеја онолку колку што сакаа да ја знаат - не сакаа вооп-

што да ја знаат вистината. Небото им беше педа земја, а земјата пустина во која мртвите не знаат за смртта, а живите бегаат и од мртвите и од смртта. Го превртуваа светот наопаку, а и тие често наопаку се превртуваа.

Тие тоа.

А тој...

Не сфаќаше зошто повеќе размислуваме за оние што ги мразиме отколку за оние што ги сакаме. Не наоѓаше никаква смисла во неартикулираното и неконтролирано движење на разбеснетите тела и во сопственото клечење по темните ќошиња на замаглений простор. Не знаеше зошто влегува во места во кои не му е местото и зошто си ја пика главата таму каде што не му ја собира. Не можеше да разбере зошто повеќе се сеќаваме на злите луѓе на кои сме им направиле добро отколку на добрите луѓе на кои сме им нанеле зло. Не можеше никако да сфати зошто цел живот му поминал во анализирање на сопствениот живот. Единствено знаеше зошто во таа ноќ се сеќаваше на Жанина...

...за првпат ја сретна на едно вакво место, во едно вакво време пред педесет години. Само една ноќ, ништо повеќе. Го привлекуваше кај неа нејзината архитектура; во својата глава тој го црташе планот на нејзината конструкција: столбови, носачи, врата, прозорци, издадени балкони, темели, арматура... проект... немаше никаков ред во измешаноста на телата во мракот... Откако се откажа од сите проекти и откако смело се упати кон нејзиното место, забележа дека неа веќе ја нема. Заминала. Во непознат правец, се разбира. Оттогаш веќе не ја виде. И, ете, во оваа проклета ноќ повторно си спомна за нејзиното име.

Тој тоа.

А тие....

Не сакаа да знаат за никакви педесет години, за никакви проекти, за никакви жанини. Не сакаа да знаат за некојси остарен и излапен проектант кој глупаво седи во кошот и се свери во темничиштето. Тие него воопшто и не го забележуваа. Во бурноста и во занесеноста не сфаќаа дека и меѓу нив има проектанти, жанини, вцрвенети лица. Ги оставаа тие работи за некое полошо утре.

Тие тоа.

А тој...

Стана од местото на кое седеше веќе долго време, ја завлечка десната нога и по најмрачните патеки повторно се изгуби низ влезот (излезот) упатувајќи се кон најнепознатите предели кои му се отвораа до најдлабоките тајни. Во своето пијанство, обземен од своите сеќавања, во својот занес не можеше да ја забележи веќе остарената Жанина која за сето време седеше сама во спротивниот замрачен агол со завиткано крпче надеж во пазувите барајќи го својот проектант.

КОЛБАС И КРЕМЕНАДЛА

Во петокот, како и при секое завршување на здодевната седмица преполна со лажни обврски и со самозалажувачки принципи, го довлечкав мојот мрзелив задник дома, поточно до мојата стара и измачена фотелја и - седнав. Како и секогаш. Како и секој ден, впрочем.

Жена ми се вртка нешто во кујната и јас, по моето дискретно и конспиративно разузнавачко дејание, без таа да забележи се разбира, узнавам дека „непријателот“ подготвува скара, претпоставувам без некој особен повод. Неколку кременадли и неколку колбаси на електричната скара. И помфрит. Знае дека умирам по оние истероризирани компирчиња во врело масло. И ми се враќа бојата на лицето, се исправам како топола, растам, ги перчам градите, шетам низ собата, се чаталам како паун, си мислам поради мене се крчка помфритот. Но, како и секоја среќна замисла, и оваа трае кратко. Ми светнува веднаш дека тоа не е затоа, туку затоа што таа кога ги јаде топлите компирчиња ги затвора очите и мислиш сите светии ѝ влегле во гушата и во

душата. Се успокојувам со фактот дека, сепак, и јас „умирам“ по нив, и со малку потсмирена душа си се враќам на мојата насмеана фотелја и го оддиплувам весникот.

Жена ми и натаму не ме забележува, или можеби се прави дека не ме забележува. Сосема ладно-крвно продолжува со топлата скара без да ме удостои со некој збор или, ако ништо повеќе, барем со еден душмански поглед. Одоздола, покрај сета неподнослива врева, во мигот доаѓаше и оној нетипичен глас на двајцата, во населбата добро познати, собирачи на стари работи качени на еден мотоцикл со продорно брмчлив мотор на кој, пак, беше закачена импровизираната и неугледна приколка: „Старо купујем, старооооо!“ . Си реков во умот: а да им ја шитнам жена ми! Барем ќе земам некоја пара, а и нема веќе да ме малтретира, ќе куртулам од оние нејзини бескрајни прашања и од неиздржливите лекции. Седи си мирен, си помислив миг потоа, да не те снајде некоја несреќа страшна женска, и си ја накривив капата на фотелјата.

Горе во станот, во ќелепурот над нас, како и секој петок, состанчеа другарките, госпоѓите и госпоѓиците од ОЖП (Организација за женски права, а не „овде желки пасат“ како што се подбиваше неумесно и глупаво мојот сосед) на тема со наслов „Аспектите на заемните односи меѓу мажот и кујната“ и со поднаслов „Можности за попладневна коалиција меѓу женскиот газ и фотелјата“. Се разбира, до моите мрзливи попладневни уши допираа сите кокодакања, но најголем впечаток ми оставаа оние кои се однесуваа на првиот субјект во бинарната коалиција „женски газ - фотелја“. Жена ми внимателно ја наслушнуваше дискусијата и по секое завртување на

елементите од скарата ќе ја дигнеше виљушката со десната рака небаре во истиот миг почнува некаква општа женска војна за освојување на сите територии и против сите машки шовинистички свињи.

И токму тогаш, во тоа репризно петочно попладне, вртејќи ги страниците на здодевниот весник, сум заспал како заклан. Сонував огромен плоштад на кој се беа насобрале безброј жени и седнати на удобни фотелји мавтаа со некакви женски списанија и како во хор повторуваа: „На мажите местото им е во кујна“. Се чудев во улавиот сон зошто „маж(ите)“ е во множина, а не во еднина, и зошто она „кујна“ не е членувано, па да биде „кујната“, односно да се знае конкретно за кој маж и за која кујна станува збор во женскиот вербален транспарент. За моја среќа (подоцна ќе сфатите дека, всушност, е за моја несреќа, зашто не ни насетував каква пакост ќе ме снајде) скарата веќе беше подготвена и жена ми само ме подбуцна со раката што значеше наредба за седнување на веќе поставената софра.

- Избркаа ли некого денеска од твоето претпријатие или, пак, конечно тебе те избркаа, ме препна уште при првиот залак остриот глас од полузафатената уста на жена ми.

- Не, ѝ вела м ладнокрвно, јади си спокојно, додавам и сечам со тапиот нож по зацрвенетата кремeнадла. И што туку прашуваш, ја прашав, така како да ти е лошо со мене, како да ти недостига нешто. Што ти фали, прашав колку да ја заобиколам малку од малку горенаведената тема. И што ми фали мене, додадов.

- Тоа што си голтар и тоа што твоето куре никогаш нема да стане крал! - рече жена ми со половина колбас во устата.

- Првото мислам дека го разбирам, ама второто не знам што ти значи. Ќе бидеш ли љубезна да ми појасниш? - прашав јас наивно.

Многу наивно. Премногу наивно од мене. Од моја страна.

- Па која будала жена, бре, на тоа твое мало суштество би му рекла „Ваше Величество“? Која?! Кое „Величество“ бе?!

Онемевме. И јас и мојата маленкост пикната во сокровиштето свое таму некаде долу во длабочините на моето меѓуножие. Си продолжив да мелам со вилиците како да не сум чул ништо, како да не сум заушил. Ќе ѝ помине лутината, си мислам, да не си го расипувам ручекот, да не отворам војни во мирна доба.

- Супер е скарава - велам јас по некое време - само кременадлава можеше да биде малку повеќе испечена и малку посочна.

Да знаев што ќе ме снајде по мојата „стручна експертиза“ за скарата подготвена од жена ми и барем малку од малку да насетував како нејзиниот мозок ќе ја преработи мојата забелешка за кременадлата, ќе си седев мирен не само во петокот, ами за цел неработен викенд. Ама веќе беше доцна, премногу доцна, ептен предоцна. Прво го почувствував нејзиниот остар поглед врз моето чело кое глупаво се свереше во чинијата. Потоа? Е, потоа се најде многу работа за моите ушни школки. Цело време се проколнував и си велев - кој ѓавол ме тераше уста да отворам, да зборувам додека јадам?! Па нели се молчи кога се јаде!

- Како не ти е срам, врескаше устата на жена ми. Како можеш, слушаа ушите на сидовите. Кременадлата не ти чини, а колбасот е супер, а? Мислиш

дека не знам што сакаш да кажеш? Мислиш дека сум мутава, недоквакана, недоветна? Мислиш дека имам долга коса, а краток ум, па нема да разберам што сакаш да кажеш? Е, си се зафркнул! Ја разбирај ја твојата машка шовинистичка филозофија. Кременадлата е од женски род, па не чини, а колбасот е од машки род, па супер е. Тоа сакаш да кажеш, нели? Сакаш да кажеш дека сè што е женско не може да биде супер, треба да се доправа, да се допечува, да се доделкува. Тоа сакаш, така ли е? Како не ти е срам, педерче едно шовинистичко! Уште и скара ти готвам јас будалата! Па вие мажите, да ми прости софрала, дури и кога ќе се посерете мислите дека со тоа сте постигнале голем успех во животот.

Не ми се веруваше. Верувајте дека не ми се веруваше. Не ми се веруваше дека од една моја глупава и сосема маргинална забелешка за скарата може да се испили една ваква расправија. Уште повеќе не ми се веруваше и поради тоа што јас едноставно наседав на безмилосните напади и ми дојде, така некако, да се бранам. Не да го бранам вкусот на колбасот од скарата на жена ми, ами да си ја бранам мојата машкост. Суетата моја. Па таа ме нарече „педерче едно шовинистичко“! Па уште и онаа нејзина забелешка за „Неговото величество“, односно за „мојата маленкост“ што јас машки ја премолчев. Ви се верува ли? И што требаше јас да правам, ви се молам, по таа фрлена ракавица меѓу мојот, според умот на животната ми сопатничка, машки шовинистички колбас и феминистичката кременадла на жена ми? Требаше ли кукавички да се повлечам и да се изрезилам, или пак машки (вела „машки“, а не „шовинистички“!) да го прифатам бојот или двобојот, сеедно?! Морав, едноставно морав да ѝ одгово-

рам. Да ѝ укажам на фактот дека колбасот, всушност, е по природа и по дефиниција поподатлив за скара, дека нему му треба помалку време да се испече, дека не ја опструира скарациската дејност како што го прави тоа кременадлата. Дека сиот машки свет е, впрочем, таков - конструктивен, вреден, умен, работлив. И ѝ го реков тоа, верувајте дека ѝ го реков. Токму така, од збор до збор. Улав, улав човек.

И толку ѝ требаше на жена ми, ама и мене, за да се фатиме за гуша, вербално се разбира, над софрата на која зачудено се врткаа мојот колбас и нејзината кременадла.

И тоа не ќе беше толку страшно, ако не се случеше она страшното што потоа многу страшно се случи. Не знам како, но нечие разузнавачко дејание го информирало ОЖП-то од станот над нашиот за мојот антифеминистички излив и во секундот бучнаа во нашиот стан триесетина претставнички на понежниот пол. И со сета своја нежност ме фатија (која за глава, која за нозе, која за раце) и како партал ме фрлија низ прозорецот од деветтиот кат. Заради една кременадла и заради еден колбас, ви се молам!

* * *

Сега, додека го пишувам ова, сиот испокршен и во завои, во оклоп од гипс, со десната нога дигната горе и со левата рака обесена на еден болнички ченгел, уста не отворам. Се плашам дури на сестрите да им побарам „гуска“, па да мочам во неа. Или, не дај Боже, да ги прашам кога ќе ме боцкаат со одвратна игла. Или, да не чуе ѓаволот, да ги пофалам, на пример, дека болничкиот кревет е многу поудобен од мојата глупава фотелја. Не, едноставно устата ми е

затворена како некој исфодулен трезор. Зашто не ќе можат моите кутри коски да издржат уште еден „машки лет“ во овој ден Господов, во ваква жешка неподнослива и одвратна летна ѓаволска омарнина.

* * *

Една нежна рака ме подбуцнуваше по десното рамо и ме будеше. Ми поминале болките малку од малку и сум заспал. Недорасонет, си помислив во мигот дека тоа жена ми ме буди од фотелјата и ме вика на скара. Кога се расонив и кога ги опулив очиве, се стресив како попарен. За моја среќа не беше жена ми. Ама за моја несреќа тоа беше сестрата која, додека сум спиеал, го прочитала писанието мое. Бесна беше. Го видов тоа. Косата ѝ беше наострешена како на еж.

- А ти пак истото, а? Не ти се доволни триста лакти завои за да ти дојде умот? „Ден Господов“, а? И „жешка неподнослива и одвратна ѓаволска омарнина“, а? Глупави сме ние жените мислиш, а? Мислиш не разбираме ништо, а? Демек, сè што е машко е „Господово“, а сè што е женско е „неподносливо и одвратно“! Па, уште и „жешко и ѓаволско“! А?

Ги ококорив очиве. Белиот мантил многу темен ми се виде, ептен црн. Она немилосрдно и несестринско „а?“ на сестрата ми стоеше над креветот како архангелот Михаил со сабјата подготвен во секој миг да ми ја пресеке загипсираната глава и така да ми ја земе преплашената душа. Ми идеше во кома да паднам, толку бев уплашен од суровата реалност. Но, потоа следуваше нешто многу посурово од немилосрдното и несестринско „а?“ на сестрата. Зад белиот мантил ја видов жена ми, а зад неа беа построени сите редовни и вонредни членки на ОЖП.

Жена ми го збодна со виљушката топлиот воздух над нејзината глава, а жените-членки на ОЖП-то со извежбана рутина ги фатија ногарките од мојот кревет и нè исфрлија низ прозорецот од четвртиот кат на „хирургија“ надвор во атмосферата. Најиздржливите парчиња од мојот гипс завршија таму некаде далеку кај влезната порта од новата зграда на „стоматологија“.

* * *

Жена ми, наведната над мене и сета пребледена, ми ја бришеше потта од челото и ме будеше за на работа.

- Си имал кошмар, ми вели. Како да те бркал некој страшен свер во сонот.

Ништо не реков. Уста не отворив. Само се за реков во себе дека неодложно ќе подготвам „Речник на женски поими и термини и нивна ненавредлива употреба во машката практика“. Се спастрив набрзина и заминав кон симпатичната работа испратен од зачудениот одвратен поглед на мојата прелична жена која со волшебната убавина на отворената милозвучна уста ја затвораше прекрасната врата од нашата преубава кука. Смотаниот надворешен праг остана глупаво да се свери во гнасниот двор.

ПЕНЗИОНЕРИ

Станувам од креветот што го тероризирам и дење и ноќе и уште од сабајле не знам што да правам со себеси. Секој ден попусто се надевам дека ќе завршат моите долги и неподносливи пензионерски денови. Другарите мои, речиси сите врсници, често ме викаат во малото паркче да играме шах на искршените клупи, ама веќе и за тоа немам желба. Ми велат - дојди бе, излези од дома, ќе видиш свет, ќе изгубиш навистина некоја партија и ќе се нервираш, ќе се јадеш во себе, ама барем нешто ќе видиш. Ќе помине некое младо парче и ќе си ги исплакнеш очите. Во сукњиче кратко, во фармерчиња стегнати, тесни. Понекогаш навистина и одам во паркчето, се одсивам на нивната покана на чија црна опачина се чита најлицемерна добронамерност да ме насамарат и да ме вовлечат во однапред изгубената партија шах, ама често и ги откачувам. Си седам дома. И само се караме со жена ми. И таа е пензионерка како мене. Ама таа некако подобро ги поднесува овие тешки пензионерски денови. Или, можеби, само така ми се причинува мене, којзнае.

- Треба да бидеме среќни, вели, што и децата не ни се пензионери. Тие барем имаат со што да си го

исполнат времето. Девојчево наше, го гледам, си ги чита лектирите за седмо одделение, мака нема, а поголемиот се мачи со гимназиските математички равенки за трета година, ама не се дава никако, упорен е.

- Не секирај се, ѝ велама намуртено и нервозно, како што тргнала работава, кај и да е, и ним ќе им дојдат пензионерските денови. Ќе им помине времето за лектури и равенки и ќе им биде криво за тие лектури и за тие равенки, ама ќе биде многу доцна.

- Како можеш, почнува и таа да се нервира, како можеш да бидеш таков песимист. Како сиот лошотилок од веков да си го собрал. Барем за нив мисли малку пооптимистички, посветло, немој само со темници да ми го полниш стан.

И мене толку ми треба. Дури и тоа ми е многу. Ќе станам оптимистички од кутрата песимистички испокината фотелја и ќе почнам да мавтам со десната рака божем војна водама со сите нечисти сили од космосот. И пцујам. Сè живо и диво. А најмногу се пцујам себеси. Па до толку ли сум запачисан та така рано да ме пензионираат, па до толку ли сум смотан та да не можам да најдам некоја врска, врскиче, врскуле, врсче, да ми се ебе векот...

И во тој миг јатаганскиот поглед на жена ми раката десна ми ја сече на половина и ми ја затнува поганата уста. Ја спуштам раката. Занемувам. Се обезвојувам. Од погледот нејзин и од зборот прекорен.

- А што не речеш еднаш да ми се векува ебењето, не да ми се ебе векот, ми вели. И да го сториш тоа, да правиш така, не само да речеш. И не само напразно да им ја пцуеш мајката на децава наши.

Во такви мигови моето најсилно оружје е шаховскиот коњ. Веднаш ми текнува за испокршената клупа во паркчето и за поканата од оние мои шахис-

ти принудени на доброволно денгубење и безделничење, зашто кралицата во станот почнува ѓаволски да ме гледа и да се врти околу мене, а моето кутро коњче се скрило некаде и ниту најженскиот ѓавол не може да го најде и да го здиви.

- Остави ме, ѝ вела, промрмувам уште нешто што ни јас самиот не го разбирам, ја спраштувам низ вратата и за секунда слегувам во бедното зеленило пред зградата.

Ја играм однапред загубената партија шах. Станувам и на моето место седнува друг губитник. По пет-шест минути сите мои кутри пензионерски другари завршуваат со коментарите за мојата загубена игра и потоа веќе сум раат. Станувам мирен набљудувач, гледач во паркчето, и можам без страв да си ги вртам улавите мисли во избекуменоста моја. И така завршува денот. Се прибирам дома. Децата се на заслужено вечерно отсуство и изим од научните тортури, а температурата во станот се нормализирала. Кралицата се помирила со тоа дека коњот нема да ја нападне, ја окупираа кујната, се врти нешто околу празниот фрижидер („како нов ни е фрижидер, секогаш празен“, често се фалеше и ме нервираше), а потоа со една пацифистичка стратегија го запоседнува треседот во близина на мојот музејски експонат од фотелја. Јас се истегнувам на кутриот мој едносед и двајцата, без збор, се свериме во телевизорот. Вести. Економија. Се ветуваат нови, не знам колку, вработувања. И на обајцата ни се враќа црвенилото на лицата. Дури и некоја скриена, невидлива насмевка ни поминува преку стегнатите усни. Но, тоа трае една секунда. Можеби и милионити дел од секундата. Зашто во следниот миг веќе слушаме за потрошувачката кошничка и за поска-

пувањето на струјата, на парното, на лебот, на млекото, на тоалетната хартија, на влошките... Жена ми, сета пребледена, го менува каналот, врти во паника по кабелските подвижни слики, наоѓа цртан филм и го фрла далечинското што подалеку и од неа и од мене. И завршува цртаниот, ама ѓаолот ни ора, ни копа. На самиот негов крај слушаме - „Кали-мерно, нема правда“. Ми иде да го фатам телевизорот, да го фрлам низ прозорец сосе кабелот, да сплескам со него некој млад пензионер како мене пред зградата и да куртулам една кутра душа од измачување, добро дело да сторам. Ама ми текнува на зборовите од жена ми - мисли малку оптимистички, не биди мрачен како тој со една нога. И си седам мирен на фотелјата. И си слушам за цртаната неправда. И така гламјосани обајцата заспиваме и секој за себе го сонува скончанието на пензионерските де-нови. Светла иднина.

Утредента со жена ми ги земаме картончињата и одиме да се пријавиме во Агенцијата. Мојата понежна четвртина (четворица сме во кафезот) вели дека тоа е „Биро за принудени безделничари“.

- Сте подраниле неколку секунди, промрчува карминот зад нискиот шалтер и си потпивнува од кафето.

Нервозен уште од дома, ја бомбардирам службеничката со отровот од мојата позеленета жолчка. Без некоја особена причина, се разбира, а нејзината забелешка е само повод кој ми доаѓа како кец на десетка за да си ја испразнам душичкава измачена. Жена ми отпозади ме тегне за кошулата истенчена од долгодецениското перење и од страв да не ми ја искине, си ја затнувам муцкава, а карминот од другата страна на шалтерот со непоимливо спокоен глас ни објаснува стручно:

- Не нервирајте се. Не сте само вие. Некои чекаат за работа и по триесет години. Вие сте млади. Не сте наполниле ни четириесет години. Еве, вие имате 38, а жена ви 36 години. Стрпете се малку. Се подготвуваат проекти за вработување, програми, акции ќе има. Ама треба време за тоа. Вие младите сакате сè одеднаш. Е, не може така! Се рекло - трпение, спасение.

- Кое спасение, бе, кое трпение, им велам на набрекнатите гради зад шалтерот, ми испопаѓа косата од трпение. Девојчињата од по 19 - 20 години веќе ме викаат чичко, а и жена ми сета е запустена, и да сака швалер да фати, не ќе може оти кој ќе ја гледа таква запоставена, без шминка, без парталчиња нови, без синцири златни на ушите и околу вратот. Кај може, бе, таква швалер да си најде, а?!

- Ќе биде, и тоа ќе биде - ме теши карминчето.

Така утешени, се враќаме со жена ми во станот, пешки се разбира, да си потрпиме уште некое време, да си го продолжиме раатот и да си ги живееме младите пензионерски денови. Од први до први, од први до петнаесетти, од први до десетти, кога како. Додека не ни се раздени или, пак, додека ептен не ни се стемни, сеедно.

Белешка за авторот

Ранко Младеноски е роден 1966 година во Подгорци, Струшко. Завршил Филолошки факултет во Скопје на групата Македонски јазик со книжевност во 1993 година. Магистрирал на истиот факултет во 2005 година. Бил лектор, новинар и уредник во повеќе весници како што се „Вечер“, „Експрес“, „Македонско сонце“, „Нова Македонија“. Исто така, бил уредник на списанијата „Книжевна академија“, „Современост“ и „Велес“. Објавува критики, рецензии, есеи, раскази, песни и преводи во македонски, но и во странски списанија.

Автор е на две студии објавени како посебни книги за романите „Две Мариџ“ од Славко Јаневски и „Црно семе“ од Ташко Георгиевски (2003), на книгите „Чекајќи ја егзегезата“ (есеи, интерпретации, рецензии, 2005) и „Омразенија“ (кратка лирска проза, 2005). Коавтор е, заедно со Васил Тоциновски, на избор од македонски раскази и поезија со наслов „Големиот скок“ (2003) и коавтор на учебници по македонски јазик и литература за средно образование.

Младеноски веќе подолго време се занимава со преведување. Од хрватски на македонски јазик ги превел книгите „Браќата Миладиновци - легенда и стварност“ (2005) и „Хрватско-македонски литературни врски“ (2008) од хрватскиот книжевен историчар и македонист Горан Калоѓера, романите „Златоустиот“ (2007) од Стјепан Томаш и „Кралица на ноќта“ (2008) од Јосип Цвениќ.

Работи како лектор и преведувач во издавачката куќа „Академски печат“ во Скопје.

СОДРЖИНА

Грдотија.....	5
Копнежот на стариот расказ	14
Шалтер бр. 321	22
Сомнителна приказна.....	27
Четворка шифт.....	32
Чуварот на тајната	49
Сонот и Месечината	54
Samsung	60
Дупка.....	85
Орестија	89
Несреќната среда	101
Василичарите на Василка.....	110
Жанина	117
Колбас и кременадла.....	121
Пензионери.....	129
Белешка за авторот	135

Ранко Младеноски

Издавач
СОВРЕМЕНОСТ
ул. „Франклин Рузвелт“ бр. 8, п. фах 221
1000 Скопје

Ранко Младеноски
Чуварот на тајната

Јазична редакција и коректура
Даниела Тинтоска - Такева

Корица
Академски печат

Компјутерска подготовка
Даниела Крстевска

Печати
Академски печат - Скопје

Тираж
300 примероци

Скопје, 2008

Printed in Macedonia

© Сите права ги задржува авторот
All rights reserved

Printed in Macedonia